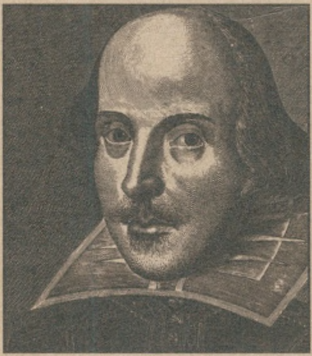
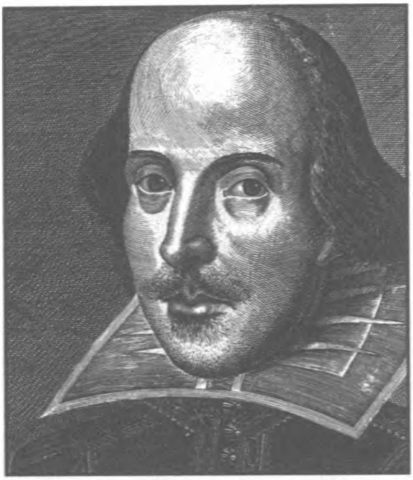
William Shakespeare



Klaidų komedija

Troilas ir Kresida

PJESĖS



Martin Droeshout,
Williamo Shakespeare'o portretas,
graviūra, 1623

William Shakespeare

Klaidų komedija

Troilas ir Kresida

P J E S Ė S

Iš anglų kalbos vertė Saulius Repečka

LIETUVOS
RAŠYTOJŲ
SĄJUNGOS
LEIDYKLA

UDK 821.111-2
Sh-03

Versta iš: William Shakespeare, *The Comedy of Errors*,
Oxford University Press, 2008;
William Shakespeare, *Troilus and Cressida*,
Oxford University Press, 2008

Kūrinio leidybą rėmė

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu,
viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių
tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas:
parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.
Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose,
muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių
studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems
prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose
tų įstaigų patalpose.

ISBN 978-9986-39-900-1

© Saulius Repečka, vertimas į lietuvių kalbą, 2016
© Deimantė Rybakovienė, dizainas, 2016
© Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2016

Klaidų komedija

1 5 9 4



John Coglan, „Klaidų komedija", akvarelė, 1816
(Antifolas iš Efeso, Dromijus iš Efeso, prievaizdas)

Veikėjai

❧

SOLINAS, *Efeso hercogas*

EGEONAS, *Sirakūzų pirklys, dvynių Antifolų tėvas*

ANTIFOLAS *iš Efeso, Antifolas iš Sirakūzų, Egeono sūnūs, dvyniai*

DROMIJUS *iš Efeso, Dromijus iš Sirakūzų, Antifolų tarnai, dvyniai*

ADRIANA, *Antifolo iš Efeso žmona*

LUČIANA, *jos sesuo*

LIUSĖ, *Adrianos virtuvės darbininkė*

ANDŽELAS, *auksakalys*

BALTAZARAS, *pirklys*

KURTIZANĖ

DAKTARAS PINČAS, *mokytojas, egzorcistas*

PIRMAS PIRKLYS, *Antifolo iš Sirakūzų draugas*

ANTRAS PIRKLYS, *Andželo kreditorius*

EMILIJA, *Efeso vienuolyno abatė*

Prievaizdas, pasiuntinys, budelis, tarnai

I

V E I K S M A S

I scena

Hercogo Solino rūmų salė.
Įeina Efeso hercogas Solinas, Sirakūzų pirklys
Egeonas, kalėjimo prižiūrėtojas ir palyda

EGEONAS

Nedelsk, Solinai, pražudyk mane,
Pasmerk myriop – gyventi man kančia.

HERCOGAS SOLINAS

Nebemaldauk, pirkly iš Sirakūzų,
Įstatymų neketinu pažeisti.
Užtemdė mūsų akyse menkiausią
Kruopelę atjautos ne taip seniai
Nepakanta, kurią sukėlė niršiai
Išliejęs tulžį jūsų kunigaikštis
Ant mūsų tėvynainių gerbiamų,
Darbščių pirklių, – krauju jiems liepė
Patvirtint savo įstatus žiaurius,
Mat jie pristigo pinigų išpirkt
Gyvybes savo. Ir nuo tol, kai kilo
Vidaus rietynės mirtinos tarp mūsų
Ir jūsų maišto apniktų piliečių,
Sušaukę sueigas tvirtai nusprendėm –
Ir mes, ir jūs taip pat, sirakūziečiai,

Nutraukt prekybinius ryšius suvis
Tarp miestų, priešiškumo pagautų.
Be to, paskelbta buvo, kad tasai,
Kas gimė Efese, bet drįso būti
Ar Sirakūzų mugėje, ar turguj,
Bus baudžiamas mirtim. Toks pat
Likimas lauks ir to, kuris gimtinę
Vadina Sirakūzais, bet atplaukti
Į uostą efesiečių nepabūgs.
Turtus jo hercogo vardu atimsim,
Jei tūkstantinės markėmis jisai
Susimokėti nevalios, kad savo
Išpirktų kaltę. Na, o tavo turtai,
Net jeigu duotume aukščiausią kainą,
Nė šimto markių neverti, todėl
Pagal įstatymą turėsi mirti.

EGEONAS

Po žodžių šių paguoda man viena –
Arti jau mano vargo pabaiga.

HERCOGAS SOLINAS

Na, tai papasakok trumpai, sirakūzieti,
Kodėl namus gimtuosius palikai?
Kas į Efesą atvedė tave?

EGEONAS

Iš užduočių nėra man sunkesnės,
Nei neapsakomas bėdas, kurias
Patyriau, apsakyti. Bet pasauliui
Paliudyt noriu, kad mane pražudė
Žmogaus širdis, o ne valia pikta.
Atskleisiu tai, ką sopulys man leidžia
Atskleisti. Sirakūzuose gimiau,
Ten moterį vedžiau, bet mūsų laimę
Užtemdė ne kas kitas – aš patsai.
Smagiai gyvenom, krovė mums turtus
Kelionės mano dažnos bei pelningos
Į Epidamną. Bet mirtis, deja,
Pakirto mano tarpininką. Prekėm,
Palikusiom be priežiūros, skubiai
Turėjau pasirūpint ir našta
Vargų užgriuvus išplėšė mane
Iš mielo sutuoktinės glėbio. Buvom
Jau pusę metų skyrium, kai jinai,
Išgeibusi nuo tos saldžios bausmės,
Kuri duota iškęsti moteriškėm,
Į kelią leidos ir bematant saugiai
Atvyko pas mane. Ilgai netrukus,
Maniškė tapo motina džiugia
Dviejų šaunių sūnų. Ir jiedu, keista,
Tokie panašūs buvo, kad atskirti
Vien pagal vardą juos galėjai.

Tą pačią valandą ir tuos pačiuos
Svečių namuos sulaukė tokio pat
Džiaugsmingo palengvėjimo kita,
Žemesnio luomo moteris, – ir jai
Dvynukai gimė, štai tau – du kaip vienas.
Tėvai jų baisūs skurdžiai buvo, taigi
Naujagimius nusipirkau, kad ateity
Jie patarnautų mano atžalom.
Didžiavosi žmona tokiais vaikais
Ir meldė grįžt mane namo kasdien.
Nenoriai sutikau. Ak, paskubėjau!
Įsėdome į laivą. Vos nutolę
Nuo Epidamno mylią, tarp bangų,
Per amžius vėtroms pavaldžių, išvydom
Grėslius nelaimės ženklus. Pamažu
Sutirpo mūsų viltys, per padangę
Tamsa pasklido ir į mūsų dvasią,
Pakrikusią iš baimės, įsibrovė, –
Supratom: neišvengsime mirties.
Aš pats mielai jai pasidavęs būčiau,
Bet nepaliaujama rauda žmonos,
Apverkiančios, kaip jai atrodė, tai,
Ko negali atšaukti, ir gailus
Manų mielų vaikų knerksimas –
Dėl skundo vien, grėsmės nėmaž nevokiant,
Mane ieškoti privertė kelių
Ir jų, ir savo žūčiai atitolint.

Nebuvo išeities kitos, tad štai
Ką sumaniau: jūreiviai mūs visi
Supuolė valtin, mums palikę laivą,
Jau grimztantį dugnan. Žmona pačiupo
Jaunesnį amžium sūnų ir podraug
Su vienu mūsų nupirktų dvynių
Pririšo prie neilgo stiebo – tokį
Naudojame kaip atsarginį, kilus audrai.
O aš taip pat kita dvynių pora
Skubėjau pasirūpint. Tuomet,
Akis širdies paliepimu įsmeigę
Į kūdikius, pastvėrėm su žmona
Kiekvienas stiebą iš skirtingų pusių
Ir nuplaukėme pagauti bangų tolyn,
Kaip mums atrodė, link Korinto kranto.
Bet štai virš žemės saulė patekėjo,
Išsklaidė debesyną pražūties,
Ir nutvieksta ilgai lauktos šviesos
Paliovė šėlti jūra. Ir staiga
Išvydome iš tolo du laivus,
Artėjančius prie mūsų – vienas plaukė
Iš Epidauro, kitas – iš Korinto,
Tačiau, deja... ak, žodžių jau apstu!
Kokia lemtis ištiko mus paskiau,
Nuspėsi pats iš to, ką pasakiau.

HERCOGAS SOLINAS

Ne, seni, nenutilki. Nors bausmės
Ir neišvengsi, bet tave užjaučiam.

EGEONAS

Ak, jei parodę būtų mums dievai
Tuomet nors krislą atjautos, dabar
Vadint jų kietaširdžiais aš nedrįsčiau!
Laivai prie mūsų priartėję buvo
Per trisdešimtį mylių, kai perpus
Uola tūžmingai perskėlė mūs plaustą.
Bet šitaip neteisingai mus išskyręs,
Likimas mudviem po vienodai davė –
Kiek skausmo, tiek paguodos lygiai.
Pačios manos, vargšelės, plausto dalį, –
Mat šiai našta menkesnė teko, nors gėlos –

Tiek pat, – greičiau nuplukdė vėjas priekin,
Ir jų trijulę, kaip mačiau iš tolo,
Išgelbėjo Korinto, sau tariau, žvejai.
Vėliau ir mums pagalba atskubėjo
Kitu laivu. Jūreiviai, sužinoję,
Kam dovanojo gyvastį, širdingai
Pasveikino nelaimėlius svečius
Ir iš žvejų kaipmat jų grobį būtų
Išlaisvinę, tačiau, deja, per lėtas
Gerokai mūsų laivas buvo, tad

Pasuko link gimtinės kranto. Štai,
Dabar žinai, kaip žlugo mano laimė,
Kaip negandom vien tam išgyvenau,
Kad sopulius iškloti tau galėčiau.

HERCOGAS SOLINAS

Dėl tų meldžiu tavęs, kuriuos apraudi,
Man paslaugą suteik ir iki galo
Išpasakok, kas tau ir jiems nutiko.

EGEONAS

Kai aštuoniolikos jaunėlis mano –
Ir pats seniausias rūpestis drauge, –
Sulaukė, jam parūpo, kur jo brolis.
Pradėjo jis mane įkalbinėt,
Kad jį podraug su jo tarnu, – šiam irgi
Vien vardas brolio prarasto teliko, –
Ieškoti dvynio leisčiau. Ir per tą,
Kurį iš meilės pamatyt vėl troškau,
Aš tą, kurį mylėjau, praradau.
Po atkampiausius Graikijos kraštus
Klajojau vasaras penkias, kiek driekias
Pasienis Azijos šalių, tiek kojom
Numyniau ir tada, namol pasukęs,
Dar į Efesą užsukau, tiesa,
Vilties nebeturėjau, bet palikti
Neaplankytos vietos nė vienos,

Kurioj sau prieglobstį žmogus surado,
Neketinau. Deja, čionai ir baigias
Gyvenimo istorija mana.
Ak, džiaugčiaus valandą mirties, jei visos
Klajonės šios man būtų tvirtas laidas,
Kad nepražuvo mano sūnūs du.

HERCOGAS SOLINAS

Bedali Egeonai, pasirinko
Lemtis tave nelaimių naštai nešt!
Prisiekiu, jei neprieštarautų tat
Ir mano garbei, ir valdžios vainikui,
Ir priesaikai, ir mūsų paskelbtiems
Įstatymams, kurių, kad ir norėtų,
Valdovas lai atšaukti nemėgins,
Širdis mana gynėju tavo stotų.
Tačiau, nors pasmerktas myriop esi,
Ir panaikinti nuosprendžio negalim,
Pažemindamas mūs garbingą vardą,
Aš kuo įstengdamas padėsiu tau.
Todėl, pirkly, naudokis šia diena,
Ir gelbėkis ieškodamas pagalbos:
Maldauk visų draugų, kuriuos turi
Šiame mieste, kad pinigus surinktų
Kaip auką ar kaip skolą – tiek, kiek reikia,
Ir sveikas sau gyvenk, jei ne – pražūsi.
Vesk, prižiūrėtojau, kalėjiman jį.

PRIŽIŪRĖTOJAS

Klausau, valdove.

EGEONAS

Bejėgis Egeonas, metęs viltį,
Išėjo, kad uždelstų laiką mirti.

Išeina.

II scena

Turgaus aikštė. Įeina Antifolas iš Sirakūzų,
Dromijus iš Sirakūzų ir Pirmas pirklys.

PIRMAS PIRKLYS

Sakykitės esąs iš Epidamno,
Antraip tuoj pat be savo turto liksit.
Šiandieną Sirakūzų pirklį cypėn
Įkišo vien už tai, jog drįso čia
Įkelti koją. Jis, kad išsipirktų,
Pristigo pinigų, todėl, kaip liepia
Įstatymai šio miesto, privalės
Padėti galvą, kol nuvargus saulė

Dar neišblėso vakaruos. Laikykit,
Štai grąžinu jums pinigus visus.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ (*Dromijui*)
Nunešk juos mūsų smuklėn, į „Kentaurą",
Ir lauk manęs ten, Dromijau, pargrįžtant.
Iki pietų dar liko valanda,
Tad kolei kas pavaikščiosiu po miestą,
Jo papročius patyrinėsiu, į pirklius
Užmesiu akį, pastatus apžvelgsiu.
Tada parėjęs smuklėje numigsiu.
Mat po ilgos kelionės nuvargau.
Na, dumki.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ
Išties ne vienas, šiuos žodžius nustvėręs,
Mielai su tokiu laimikiu išdumtų.

Išeina.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ
Ak, mano ištikimas šelmis, pone!
Kaskart, kai rūpesčiai ir liūdesys mane
Suriesti taikos, jis linksmom išdaigom
Kaipmat man gerą ūpą sugrąžina.

Gal pasivaikščiokim drauge po miestą?
Paskui pietų kviečiu į savo smuklę.

PIRMAS PIRKLYS

Jau užkviestas esu vienų pirklių –
Iš jų tikiuosi didelės naudos.
Atleiskit, pone. Su jumis mielai
Aikštėj šioj susitiksiu penktą
Ir ligi temstant jus visur lydėsiu.
Na o dabar skubu su reikalais.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Tad susitiksime vėliau, o aš
Einu pasižvalgyt po miestą.

PIRMAS PIRKLYS

Jums, pone, nuoširdžiai linkiu sėkmės.

Išeina.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Sėkmės man palinkėti – ne kas kita,
Kaip palinkėt tuščiai: manęs ji lenkias.
Esu pasauly lyg vandens lašelis,
Kuris plačiajam vandenyne trokšta
Atrasti kitą lašą, smalsiai dairos,

Bet pats, deja, nepastebėtas tirpsta.
Ieškoti leidaus motinos ir brolio,
Ir štai liūdnai tariu sau: pasiklydau.

Įeina Dromijus iš Efeso.

Antai, žiū, mano patikimas kalendorius!
Na, kas? Kodėl taip greitai sugrįžai?

DROMIJUS IŠ EFESO

Taip greit? Veikiau, kodėl tiek užtrukau?
Gaidys susvilo, perkepęs paršelis
Nuo iešmo nušlumštė, kai varpas dūžiais
Paskelbė dvyliktą, paskui mana
Ponia paskelbė pirmą man per skruostą:
Įkaito baisiai, mat mėsa atvėso.
O ši atvėso, mat namo negrįžot.
Namo negrįžot, mat nejutot alkio.
Nejutot alkio, mat atsigavėjot.
O mes ir pasninką, ir maldą žinom,
Ir jūsų nuodėmę apraudam gailiai.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Nemalk niekų, mielasis, ir išklok,
Kur pinigus, kuriuos daviau tau, dėjai?

DROMIJUS IŠ EFESO

Ar šešiapensį tą, kurį man davėt
Praėjusį trečiadienį, kad balniui
Už pabruką atlyginčiau? Tad juo
Ir sumokėjau, aš jo neturiu.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Dabar juokauti ūpo man nėra.
Negaišęs klok, kur mano pinigai.
Mes svetimi čia. Kaipgi tu drįsai
Paleisti tokią sumą iš akių?

DROMIJUS IŠ EFESO

Meldžiu, kai sėsite pietaut prie stalo,
Tada ir pokštaukit smagiai. Pas jus
Paragintas ponios žaibu lėkiau,
Bet grįžęs vienas, pats žaibuos pražūsiu,
Jinai man ant makaulės jūsų ožį
Tuoj pat išpieš. Manau, kad skilvis jums
Tarnaut kaip laikrodis turėtų stropiai
Ir kviesti jus namo pietų be šauklio.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Na, liaukis, Dromijau, juokams ne metas,
Džiugesnei valandai paliki juos.
Kur pinigai, kuriuos tau patikėjau?

DROMIJUS IŠ EFESO

Man, pone? Nieko negavau iš jūsų.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ar negana kvailioti, niekdary?
Sakyki, kaip įvykdei paliepimą.

DROMIJUS IŠ EFESO

Tebuvo liepta man parvesti jus
Pietaut namo, į „Feniksą", iš turgaus.
Tenai su savo seseria ponia
Seniai jau laukia nesulaukia jūsų.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ar saugią vietą pinigams radai?
Na, pasakok, antraip iš tavo guogės,
Linksmybės pagautos, kai man nelinksma,
Iškulsiu paslaptis visas! Tuoj rodyk,
Kur atskaičiuota mano tūkstantinė?

DROMIJUS IŠ EFESO

Neneigsiu, atskaičiavot man į guogę
Kelis gumbus, taip pat ponia nagais
Kelis brėžius į petį atskaičiavo,
Bet tūkstančio per jus abu nebus.
Jei jums už juos atlygint ryžčiaus,
Šviesybei, kaip manau, kantrybė trūktų.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ponia? Kokia, nenaudėli, ponia
Galėjo susidėti su tavim?

DROMIJUS IŠ EFESO

Žmonelė jūsų ir ponia mana,
Kur pasninkauja „Fenikse" ir meldžia,
Kad jūs suskubtumėt pietų pareit.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kaip, niekše, plėšyt man akis drįsti!?
Juk perspėjau tave, bjaurybe, še tau!

Muša jį.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ak, pone, kas jums? Oi, rankas valdykit,
Dėl Dievo, gelbėkit, antraip dingstu!

Pabėga.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kažkas iš mulkio šio, prisiekiu galva,
Klasta bus mano pinigus išgavęs.
Šis miestas, sako, pilnas sukčių,
Mitrių akių dūmikų ir raganių,
Kuriems sujaukti protą – vienas juokas,

Kerėtojų, kurios suėda sielą
Ir kūną subjauroja, čia gausybė,
Ir persirengėlių melagių, šarlatanų,
Kur pasisuk – vien nuodėmė visur.
Jei žmonės tiesą šneka, išvykstu,
Nedelsiu, į „Kentaurą" savo tarno
Skubu ieškot pirmiausia. Neramu,
Oi baisiai neramu dėl pinigų!

II

VEIKSMAS

I scena

Antifolo iš Efeso namai. Įeina Adriana ir Lučiana.

ADRIANA

Negrįžta mano vyras, nėr ir tarno,
Kuriam liepiau jį rasti kuo skubiau.
Jau antrą išmušė, Lučiana.

LUČIANA

Galbūt jį užkvietė koks nors pirklys
Ir jis iš turgaus papietaut nuėjo.
Pietaukime ir mes, sesut, ramiai,
Juk vyras – savo laisvės šeimininkas,
O jam valdovas – laikas, tad išeina
Ir grįžta vyras, kai supranta: „metas".
Todėl, sesute, būk kantri ir lauk.

ADRIANA

Kodėl didesnė laisvė jų nei mūsų?

LUČIANA

Mat visad ne namuos jie pluša triūsia.

ADRIANA

Bet pyksta jis, jei šitaip aš elgiuos.

LUČIANA

Užmovė tau apynasrį – ir vadelios.

ADRIANA

Apynasriai tik asilams valdyt skirti.

LUČIANA

Dykiems nenuolaidoms – lemtis karti.
Kiekvienas, kas po saule gyvas, – jūroj,
Danguj ar žemėj, – savo pančius turi.
Klausyti patino patelei privalu –
Ir paukščiams, ir žvėrims, ir tarp žuvų.
O gyvių šių visų valdovai – vyrai,
Jiems lenkias niršios marios ir kalnynai.
Tvirta dvasia, protu apdovanoti,
Jie viršesni nei žuvys bei sparnuočiai,
Taip pat ir žmonos savo vyrų valiai
Tarnaitėm gimė – toks ir tavo kelias.

ADRIANA

Bijai tarnauti – ir tekėt delsi.

LUČIANA

Man lovos rūpesčiai gerokai baisesni.

ADRIANA

Bet ištekėti – tai valdžios įgyti.

LUČIANA

Už meilę pirm išmoksiu aš klausyti.

ADRIANA

O jei taviškis kitą susiras?

LUČIANA

Kur buvęs, vėl namolei parsiras.

ADRIANA

Kantrumas mat, kai niekas iš kantrybės
Nemano vesti! Anokia gudrybė
Romuole dėtis, kai nėra ko pykti.
Mums kito raudos kokčios paklausyti,
Bet vos vargai užgriūva mus pačius,
Kaipmat gailiau užraudam už visus.
Taip pat ir tu – nepatiri skriaudos
Iš blogo sutuoktinio, bet naudos
Mane kantrybėje ieškoti mokai.
Jei pačiai tau kas begėdystę tokią
Pakištų, tuoj iš giriamo kvailai
Kantrumo tavo liktų vien skutai.

LUČIANA

Na, vieną dieną tyčia susituoksiu.
O, tarnas štai! Ir pats, matyt, atliuoksi.
Įeina Dromijus iš Efeso.

ADRIANA

Ar atskuba jau tavo šeimininkas?

DROMIJUS IŠ EFESO

Ne, tai aš nuo jo strimgalviais nuskubėjau, vos sveiką kailį išnešiau – mano ausys jums paliudys.

ADRIANA

Ar sakė tau, ką jis daryt ketina?

DROMIJUS IŠ EFESO

O taip, pasakė man į ausį skambiai,
Nenaudėlė ranka, – menkai jį supratau.

LUČIANA

Ar jo žodžiai buvo tokie migloti, kad nesupratai, kas tau sakoma?

DROMIJUS IŠ EFESO

Ne, žodžius jis man išrėžė į ausis taip aiškiai, kad smarkiai pajutau jų kirčius, bet vis viena menkai tesupratau, kas norėta jais pasakyti.

ADRIANA

Bet pasakyk, ar skuba jis namo?
Juk stengias, rodos, įtaikauti žmonai...

DROMIJUS IŠ EFESO

Oi, ponia, rodos, jam ragai išdygo.

ADRIANA

Nedrįsk apie ragus kalbėt man, mulki.

DROMIJUS IŠ EFESO

Ak ne, ragai iš įsiūčio jam išsikėlė!
Vos pakviečiau pietauti jį namo,
Tuoj tūkstantinės markių užsiprašė.
„Pietauti metas“, – jam sakau, o jis:
„Kur mano tūkstantinė auksu?“ – klausia.
„Susvils mėsytė jūsų“, – atsakau.
„Kur mano tūkstantinė auksu?“ – šaukia.
„Na, paskubėkite namo“, – meldžiu.
„Kur mano tūkstantinė auksu? – klausia. –
Kur mano pinigus padėjai, mulki?“
„Paršelis perkepė, eime“, – kviečiu.
„Kur mano tūkstantinė auksu?“ – šaukia.
„Ponia...“ – sakau. „Kokia ponia? Velniop!
Tegu pasikaria, girdėt nenoriu.“

LUČIANA

Palauk gi, kas taip sako?

DROMIJUS IŠ EFESO

Jis, mano šeimininkas, sako,
Neva namai ir ponios, ir meilužės
Tėra vien mano pramanai tušti.
Todėl nešu liežuviui skirtą žinią,
Dėkokit jam, išbelstą ant pečių.
Jisai mat savo kalbą baigė smūgiais.

ADRIANA

Tuoj grįžk pas jį ir vesk namo, kvaily.

DROMIJUS IŠ EFESO

Ar grįžt ir vėlei sumuštam parlėkt?
Dėl Dievo, kitą pasiuntinį siųskit.

ADRIANA

Kurnėk, nes perskelsiu kryžmai makaulę!

DROMIJUS IŠ EFESO

O tas šį kryžių dar palaimins niuksais!
Per jus abu šventuolio galvą gausiu.

ADRIANA

Pas šeimininką bėk, stuobry, nepliurpęs!

DROMIJUS IŠ EFESO

Regiu, aš jums lyg kamuolys esu,

Kurį smagu paspirt tai šen, tai ten.
Jei šitaip jums tarnaut ilgai turėsiu,
Apsiūkit mane oda, pagailėkit.

Išeina.

LUČIANA

Kaip tavo veidą iškreipė nepakanta!

ADRIANA

Jisai su meiluže, esu tikra.
O aš namuos džiūstu be meilės žodžio.
Jei kasdienybės metai mano grožį
Išblukino – dėl to jis vienas kaltas.
Atšipo mano protas, bodžios kalbos?
Nelakios mintys, iškalba blanki?
Smarkiau sugniuždo nei uola sunki
Beširdis elgesys lakiausią mintį.
Puošnybėm jį pavyko apsvaiginti?
Kalta ne aš – jis mano turtui ponas.
Kad sudaužytos liko mano godos, –
Kaltė vien jo, tiktai per jį be laiko
Nuvyto mano skruostai, betgi laido
Pražysti vėl jiems tereikėtų vieno –
Saulėto meilės žvilgsnio, šilto, mielo.
Deja, ramybės lyg padūkęs elnias
Jisai nežino ir per žiogrį veržias

Pasiganyti ne namie, o aš –
Vargšelė, ak, naivuolę tokią rask!

LUČIANA

Pavydo graužatį šalin varyk!

ADRIANA

Vien mulkis tokią nuoskaudą nuryt
Tegali be jausmų. Žinau, dabar
Žvilgsniu kitas jis tirpdo, kas gi dar
Jį sulaikytų nuo namų atstu?
Nereikia man, sesut, jo dovanų –
Žadėto vėrinio – lai tik įvykdo
Jis pareigą man ištikimo vyro!
Dailiausiai papuoštas brangus akmuo,
Regiu, praranda spindesį galop.
Ir auksas, jeigu jį brangina, žvilga,
Bet čiupinėtojai dažni nudildo
Taurumą jo išsyk. Taip pat ir žmogų
Prapuldo gėda elgesio nedoro.
Jei mano grožis neberūpi jam,
Lai ašarom likučiai jo nusrūs kapan.

LUČIANA

Kiek daug paikų tarnų pavydas turi!

Išeina.

II scena

Aikštė. Įeina Antifolas iš Sirakūzų.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Saugus „Kentaure" mano auksas guli,
O Dromijus, stropulis, jį nunešęs
Manęs ieškoti rūpestingai leidos.
Kaip pats paskaičiavau ir kaip pasakė
„Kentauro" šeimininkas, negalėjau
Aš, rodos, Dromijaus sutikt nuo tol,
Kaip pirmąkart jį pasiunčiau namo.
O štai ir jis.

Įeina Dromijus iš Sirakūzų.

Na, ką, garbusis? Dingo linksmas ūpas?
Bet pasijuoki dar, jei niuksų trokšti.
Apie „Kentaurą" negirdėjai, aukso
Kaip gyvas nematei? Ponia tave
Pietų mane pakviesti siuntė?
Sakai, esą aš „Fenikse" apsigyvenęs?
Nutrūkai galvą gal, kad su manim
Tarytum koks apkvaišėlis kalbėjai?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ
Kada gi, pone, būsiu taip šnekėjęs?

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ
Prieš pusvalandį, ne daugiau, štai čia.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ
Nuo tol, kai pasiuntėt mane „Kentauran"
Su auksu, jūsų nebuvau sutikęs.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ
Nenaudėli, tu gyneis gavęs auksą
Ir apie ponią bei pietus pliurpei
Ir, kaip patyrei, man tai nepatiko.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ
Džiugu, kad esat puikiai nusiteikęs.
Ką reiškia pokštai šie, meldžiu, sakykit?

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ
Ak šitaip? Vėl mane per dantį trauki?
Manai, kad pokštauju? Tai še tau! Še tau!

Muša jį.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Dėl Dievo, liaukitės! Tie jūsų pokštai
Per daug rimti. Už ką pylos gavau?

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Už tai, kad sykiais su tavim kaip draugas
Plepu ir lyg iš juokdario prunkščiu,
O tu šaipais iš mano prielankumo
Ir dykas mano rimtį vėjais leidi.
Kai saulė šviečia – tešėlioja kuisiai,
Bet jai užtemus – slepias lai plyšiuos.
Jei knieti pokštaut, pirma man į veidą
Pažvelk ir pagal jį kaip elgtis spręsk.
Antraip tau kaušėn mokslą šį įmušiu.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Sakot, kaušėn? Iš tikrųjų geriau muškite kaušan, kad tik mano galvelė liktų sveika. O jei nesiliausite, man neliks nieko kito, kaip tik ją pridengti mediniu kaušu, mat bijau, galite iškaušti mano protelį. Bet meldžiu, pasakykit, už ką esu kuliamas?

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ar nežinai?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ
Nė nenutuokiu, pone, žinau tik tiek, kad mane mušat.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ
Ar nori, kad pasakyčiau?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ
Taip, pone, už ką ir kodėl? Juk sakoma, kad kiekvienas „kodėl" turi savo „todėl, kad".

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ
„Už tai", kad, pirma, pašiepei mane,
Ir dar – „todėl", kad šiepti nenustoji.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ
Na, argi buvo talžomas kas nors štai taip – tuščiai,
„Už ką", „kodėl" mėgindamas suprast bergždžiai?
Dėkoju, pone, ką gi.

ANRIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ
Dėkoji, pone, man? Už ką?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ
Nagi dėkoju, pone, kad už nieką man šį bei tą davėte.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kitą sykį tave apdovanosiu – už šį bei tą neduosiu nieko. Bet, sakyk, ar ne metas pietauti?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ne, pone, manau, kad mėsai dar trūksta to, kas buvo duota man.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ko gi, paaiškink, pone.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ją reikia mušti.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kaip suprantu, pone, mėsa bus kieta ir sausa.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Jei šitaip, pone, prašau, nė neragaukit jos.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kodėl gi?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Nes supyksit, kad ji nemušta, ir primušit mane.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Užtat mokykis juokauti tada, kai dera. Viskam – savo laikas.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Prieš jums įširstant, šiuos žodžius būčiau paneigęs.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kokiu pagrindu?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Šis pagrindas, pone, tiek pat aiškus, kiek glotni paties tėtušio Laiko plikė.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Nagi, paklausykim.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Nesulauks atžėlusių plaukų tasai, kuris nupliko gamtos valia.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ar nėra būdo jam plaukus atgauti?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ar pikto būdo jis, ar gero – nuo plikės nepabėgs, bet yra vienas būdas – nusipirkti peruką, tai yra atgauti plaukus to, kuris juos prarado.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kodėl gi Laikas toks šykštus plaukų, nors šių
išaugų taip gausiai uždera?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Todėl, kad tai malonė, kuria jis apdovanojo gyvulius
ir žvėris, o žmonėms už atimtus plaukus atlygina
išmintimi.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Betgi yra gausybė žmonių, kurie plaukų turi
daugiau nei proto.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Tarp jų nėra nė vieno, kuris su savo plaukais
atsisveikintų dėl to, kad jam nepakanka
nuovokumo.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Betgi pats sakei, kad plaukuoti žmonės – patys
nenuovokiausi.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Kaip tik nuvokiantieji, kaip ką greičiau padaryti,
greičiau ir nuplinka, be to, gauna naudos sau.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kodėl gi?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Priežastys dvi – ir, be to, solidžios.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Nekalbėk man čia apie solidumą, meldžiamasis.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Na, tada patikimos.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ne, nėra ko kalbėti ir apie patikimumą, jei reikalas toks nepatikimas.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ką gi, tada neabejotinos.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Išvardyk jas.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Pirma – sutaupai pinigų, kuriuos išleistum plaukų kirpimui, antra – per pietus plaukai nekrenta sriubon.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Tai tu visą šį laiką mėginai įrodyti, kad ne viskam yra laiko?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Kaip Dievą myliu, ir įrodžiau, pone. Būtent – nėra laiko atželti gamtos valia prarastiems plaukams.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ne, taip iš esmės ir nepaaiškinai, kodėl jiems atželti nėra laiko.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Nagi, taisau padėtį: pats Laikas – plikas, todėl iki pasaulio pabaigos ir jo sekėjai bus nuplikę.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Taip ir maniau, kad iš tavo išvados – vien plikuma bus. Bet pažvelk, kas ten mums moja?

Įeina Adriana ir Lučiana.

ADRIANA

Taip, taip, Antifolai, šnairom dėbsok,
Lyg svetima tau būčiau, juk kitas
Meiliu žvilgsniu prisotinai, o aš –
Ne sutuoktinė tavo, ne Adriana.
Ak, buvo metas, neprašytas klioveis,
Kad niekada joks žodis tau ausies
Neglostys ir akies joks daiktas niekad
Nedžiugins, tavo rankos nepažins

Švelnumo mielo, o liežuvis skonio
Nejus, jei su tavim kalbu ne aš,
Ne aš žvelgiu tau į akis, rankas
Ne aš liečiu, ne aš draugiją
Per vaišes sudarau. Kodėl tad, vyre,
Sau svetimas staiga tapai? Kodėl?
Taip, „sau" sakau, nes svetimas tu man,
Juk aš, tvirtai suaugus su tavim,
Esu iš to, ką gero pats turi,
Dalis pati geriausia. Ak, meldžiu,
Savęs neplėšk, netolink nuo manęs!
Žinoki, mylimasis, kad veikiau
Vandens lašelį į putotą jūrą
Įmesi ir ištrauksi tokį patį, –
Be priemaišų ir nepakitusį dydžiu, –
Negu save atimsi iš manęs
Ir be manęs paliksi toks, koks buvęs.
Ar nenuvertų lig širdies gelmių
Tavęs žinia, kad pasileidus puoliau
Ir suteršiau gašlybėm savo kūną,
Kuris vien tau, mielasis, skirtas?
Turbūt tulžim į mano pusę spjautum,
Į veidą blokštum sutuoktinio vardą,
Suveltus kekšės plaukus nupešiotum,
Nuo rankos suteptos tuoktuvių žiedą
Nutraukęs sukapotum ir paskelbtum
Grūmodamas skyrybas. Argi ne?

Žinau, kad taip, todėl nelauk, nedelsk:
Aš svetimavimo dėme nujuodus,
Atskiestas mano kraujas gašlumu,
Nes jeigu tu ir aš kaip vienas esam,
Mane palaido tavo kūno nuodas
Taip pat apnuodijo lyg gatvės mergšę.
Todėl neterški santuokinio guolio,
Ir būsiu aš švari, – o tu nepuolęs.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ar sakote tai man, garbioji ponia?
Aš jūsų nepažįstu, į Efesą
Prieš porą valandų teatvykau.
Šio miesto gatvės klaidžios man tiek pat,
Kiek jūsų išrėžta kalba mįslinga.
Įtempęs visą protą mėginu
Sučiuopti bent žodelį – neįkabinu.

LUČIANA

Fui, broli! Kas gi permainė jus šitaip?
Lig šiolei elgėtės visai kitaip
Su mano seserim – jinai namo
Pietų jus Dromijų pakviesti siuntė.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ką? Dromijų?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ
Mane?

ADRIANA
Tave. Nepameni? Pargrįžęs skundeis,
Neva jis kumščiais tau įkalti bandė,
Kad aš – ne jo žmona, o mūs namuos
Bendruos jam niekada netekę būt.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ (*Dromijui*)
Ar tu su šia ponia esi kalbėjęs?
Ką reiškia šitoks jūsų sutarimas?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ
Kalbėjaus? Aš? Matau ją pirmąsyk.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ
Meluoji, nevidone, šiandien turguj
Iš tavo lūpų jos žodžius girdėjau.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ
Kaip gyvas aš nesu su ja šnekėjęs.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ
Tada iš kur ji žino mūs vardus?
Gal įkvėpimo pagauta nuspėjo?

ADRIANA

Kaip žema, – ak, savigarbą pamynęs,
Šį bjaurų farsą su vergu rezgi
Ir mano širdgėlą pašiept jį kurstai!
Skriaudos man, atstumtai, ir taip apstu,
Pridėk patyčių – antra tiek skaudu.
Priglusiu tau prie rankos ir eime,
Tu – tvirtas medis, aš – trapi virkščia,
Stiprybę tavo silpnumu savuoju
Apvijus, ir pati galia alsuoju.
O jei kas mudu skiria – tik šapai,
Gebenės kibios, samanų kemsai.
Nerauni jų, ir tavo syvais plinta
Jų užkratas – pagedimu jie minta.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Na taip, išties ji kreipias į mane!
Ar tik nebūsiu vedęs jos sapne?
O gal dabar šį pokalbį sapnuoju?
Nejau man akys ir klausa meluoja?
Kol išaiškės šio rikto priežastis,
Nuduosiu josios paistalais tikįs.

LUČIANA

Bėk, Dromijau, namo, prašyk tarnų,
Kad pasirūpintų pietų stalu.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Pasigailėk, o Viešpatie, meldžiu!
Kur mano rožinis? Ak, varge, mudu
Papuolėme į raganystės kraštą gūdų
Ir kalbam su apuokais, elfais, fėjom.
Jei jiems išdrįsim priešgyniauti, spėju,
Jie kvapą iš krūtinių mums išspaus,
Sužnaibys, užkutens, slopa apgaubs.

LUČIANA

Ar apkurtai? Ką murmleni po nosim?
Tuoj pat man, šliuže, sraige, trane, skuosi!

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ar, pone, aš ne aš jau? Ar keičiuosi?

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Protu, bijau, ne tu jau, – kaip ir aš.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ne tik protu – taip pat ir kūnu, pone.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Iš išvaizdos koks buvęs, toks likai.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ne, pone, būsiu virtęs į beždžionę.

LUČIANA

Jei pavirtai į ką – tai tik į asilą, deja.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Gryna teisybė – jodo ji mane,
Žiūrėk, tikrai – žolės užsimaniau.
Aš asilas. Antraip ne ką prasčiau,
Nei ji mane, išsyk pažinęs būčiau ją.

ADRIANA

Gana, užteks, daugiau nebūsiu kvėša,
Ranka akis pridengus neraudosiu,
Jei sutuoktiniui su tarnu vien juokas
Iš mano širdgėlos. Eime, mielasis,
Pietauti. Dromijau, už mūsų, prašom,
Užverk duris. Šiandieną, mano vyre,
Pietausim vienu du viršuj – galėsi
Man išpažint, ko dykas pridarei.

(Dromijui)

O tu, ponuli, jeigu šeimininko
Teirausis kas, sakyk, jisai pietauja,
Ir nieko neįleisk vidun. Eime,
Sesute. Dromijau, sargauki uoliai.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Aš – žemėj? Rojuj? Pragaran nupuoliau?
Sapnuoju? Ne? Pamišęs? Sveiko proto?
Joms – giminė, o sau – mįslė aš rodaus.
Kas bus, tebūna, jų šnekoms pritarsiu
Ir į miglas šias paslaptingas nersiu.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ (*Antifolui*)

Ar stoti man budėt prie durų, pone?

ADRIANA

Ar brangini makaulę, nevidone?!

LUČIANA

Na, eikim, svaini, aušta pietūs puode.

Išeina.



III

VEIKSMAS

I scena

Priešais Antifolo iš Efeso namus.
Įeina Antifolas iš Efeso, Dromijus iš Efeso,
Andželas ir Baltazaras.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Senjore Andželai, prašau mane
Pateisint, nes maniškė baisiai širsta,
Jei pasivėlinu pietų. Sakykit,
Kad su jumis dirbtuvėj visą laiką
Buvau ir, kaip jai vėrinį gaminat,
Stebėjau. Pasakykit, kad rytoj
Jį pristatysite mums pats. Ak, žinot,
Šis mulkis man akiplėšiškai riečia,
Neva mane sutikęs aikštėje, o aš
Prikūlęs jį ir tūkstantinę auksu
Grąžint pareikalavęs, net žmonos
Esą išsižadėjęs ir namų.
Kokių niekų, girtuokli, prikalbėjai?

DROMIJUS IŠ EFESO

Ką norit, tą sakykit, – ką žinau,
Žinau tikrai – nuo jūsų lupt gavau
Šiandieną turguj. Jeigu mano oda
Kaip pergamentas būtų, tuoj kaip juodu

Ant balto jūsų kumščių išraitytą
Įrodymą mūs akys pamatytų.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Matau, kad asilas esi, ir tiek.

DROMIJUS IŠ EFESO

Deja, atrodo tai tiesa, jei spręsim
Iš to, ką tenka ujamam iškęsti.
Turėjau spardomas kanopom dėt
Atgal. O ko iš asilo norėt?

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Koks, Baltazarai, rimtas jūs! Širdis
Man džiaugias regint jus. Tegu prilygs
Šis džiugesys mūs vaišingumui.

BALTAZARAS

Ne tiek man jūsų vaišės brangios,
Kiek mielas jūsų svetingumas.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Ar žuvį renkamės, ar mėsą, pone,
Stalai, lūžtą nuo svetingumo žodžio,
Ir vieno gardumyno neverti.

BALTAZARAS

Gardus kepsnys – anokia retenybė,
Bet koks prasčiokas jį pasiūlyt geba.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Bet dar dažnesnis sveikinimo žodis –
Ką palieptas liežuvis, tą ir šneka.

BALTAZARAS

Prie menko valgio didis svetingumas –
Ar puotą kur mielesnę rasi?

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Goduoliui šeimininkui ir liesučiam svečiui
Išties tokia puota miela. Žadėti
Jums vaišių ištaigingų nežadėsiu –
Galbūt pietavęs esat ir gardžiau,
Tačiau neabejoju – nuoširdžiau
Nebuvot priimtas. Užšauta, žiū?!

(Dromijui iš Efeso)

Ei, liepk įleist vidun svečius!

DROMIJUS IŠ EFESO

Brigita, Mariana, Džina, Sju!

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ (*viduje*)

Kvaily, nelaikši, bukagalvi, asile, šunie!
Nuo durų brauk nelyg šilkinis,
Matai, kiek merguželių prikvietė, pribūrė...
Mums ir vienos jau per akis. Šalin nuo durų!

DROMIJUS IŠ EFESO

Ir ką tas mulkis durininkas loja?
Ei, gatvėj nekantrauja mano ponas!

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ (*viduje*)

Lai kuria ten, iš kur atkūręs, jei nenori
Pašalt ponulis kojų!

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Ei, kas ten zaunija viduj? Duris atidarykit!

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ (*viduje*)

Tuoj pat, tik priežastį kodėl man pasakykit –
Ir aš į klausimą, kada atversiu, atsakysiu.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Kodėl? Mat pakvietė žmona pietų prie stalo.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ (*viduje*)

Ne, šiandien atsakyti jums privalom.
O kitąsyk – maloniai prašom.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Kas drįsta neįleist manęs į nuosavus namus?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ (*viduje*)

Toks durininkas, pone, Dromijus vardu.

DROMIJUS IŠ EFESO

Ak, niekše! Pasisavinai ir mano vardą, ir tarnybą!
Per vieną negarbę, per kitą daug bėdų patyriau.
Jei šiandien būtum buvęs Dromijum, manim, čionai,
Už savo veidą atidavęs vardą būtumei mielai
Arba išmainęs vardą į pasturgalį.

LIUSĖ (*viduje*)

Kas ten triukšmauja, Dromijau? Kas beldžiasi įkyriai?

DROMIJUS IŠ EFESO

Įleisk į vidų mano poną, Luče.

LIUSĖ (*viduje*)

Na ne, jis pavėlavo.
Taip jam ir pasakyk, brangusis.

DROMIJUS IŠ EFESO

Ar verkti man, ar juoktis? Paimsiu lazdą, tai žinosi!

LIUSĖ (*viduje*)

Ak, savo lazdą? Kur, kada?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ (*viduje*)

Jei Liusė iš tiesų esi, – tu, Liuse, nepėsčia!

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Na ką, mieloji, ar įleisi mus vidun?*

LIUSĖ (*viduje*)

Man rodos, aš pirma paklausiau.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ (*viduje*)

Ir jūs atsakėt „ne".

DROMIJUS IŠ EFESO

Už smūgį – smūgis! Tai pasiutėlė, ar ne?

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Ei, mergše, tuojau pat duris atidaryk!

LIUSĖ (*viduje*)

Ir kas per svečias būsi, leisk paklausti?

* Tyrinėtojų nuomone, šioje vietoje praleista viena eilutė. Dėl šios priežasties Liusės atsakas nelabai aiškus. (Išnašos vertėjo.)

DROMIJUS IŠ EFESO
Pabelskit, pone, garsiai ir griežtai.

LIUSĖ (*viduje*)
Taip, baladokis, kol paskaus krumpliai.

ANTIFOLAS IŠ EFESO
Mieloji, jei duris išlaušiu, gailiai verksi.

LIUSĖ (*viduje*)
Na na, žiūrėk, belangės neišvengsi.

ADRIANA (*viduje*)
Kas ten prie durų triukšmą kelia?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ (*viduje*)
Kaip regis, pilnas sukčių šis miestelis!

ANTIFOLAS IŠ EFESO
Ar tu ten, žmona? Kur buvai anksčiau?

ADRIANA (*viduje*)
Ak, žmona, niekše?! Dink iš čia greičiau!

DROMIJUS IŠ EFESO
Už „niekšą“ atmokėkit, pone, laužkitės smarkiau!

ANDŽELAS (*Antifolui*)
Nei svetingumo nesulauksim čia, regiu, nei vaišių.

BALTAZARAS
Svarstydami, kas širdžiai mums mieliau,
Tik veltui laiką gaištam.

DROMIJUS IŠ EFESO
Svečiai prie durų stovi, pone,
Vidun juos kvieskite negaišęs.

ANTIFOLAS IŠ EFESO
Atrodo, kelią mums pastoja kažkokia
Nematoma jėga ore.

DROMIJUS IŠ EFESO
Derėtų oru skystis, jei lengva palaidine
Vilkėtumėt. Garuoja karštas valgis namuose,
O jūs štai šąlate lauke. Kiekvienas, taip apmautas,
Iš apmaudo lyg vilkas alkanas užstaugtų.

ANTIFOLAS IŠ EFESO
Atnešk man akmenį – duris išlaušiu.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ (*viduje*)
Taip, taip, kas lūžta, viską laužykit, o aš
Pralaušiu jūsų tarnui kaušą.

DROMIJUS IŠ EFESO

Žiūrėk, nenusilaužk liežuvio maldamas tuščiai,
Iš tavo griaudėjimo – vien tik bezdalai.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ (*viduje*)

Matyt, tau suskystėjo viduriai, jei apie smarsą prabilai.
Tuoj pat šalin nuo durų!

DROMIJUS IŠ EFESO

Na, šito jau per daug. Meldžiu, įleisk vidun.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ (*viduje*)

Kai paukščiai skries per dangų be sparnų,
O žuvys plaukios be žvynų.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Atnešk man rąstgalį, čia trypčiot įsipyko.

DROMIJUS IŠ EFESO

Žuvies, deja, bežvynės rast mums nepavyko,
Bet medį, pažadu, tuoj suieškosim be šakų,
Duris išlaušime ir čiupsime erelį be sparnų.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Nedelsk, atnešk man rąstą kuo tvirtesnį.

BALTAZARAS

Kantrybės, pone! Nedera taip elgtis.
Prarasit gerą vardą šioj kovoj
Ir ant žmonos garbės nesuteptos
Užtėkšit juodą dėmę. Pagalvokit:
Jos išmintis, jums atskleista tieksyk,
Kuklumas, amžius ir dora širdis
Tvirtai byloja, kad yra kita,
Nežinoma, šio ginčo priežastis.
Neabejokit, pone, ji pati
Paaiškins tiesiai jums, kodėl dabar
Nepageidauja jūsų įsileist.
Kantrybės, paklausykite manęs:
Eime į „Tigrą" papietaut drauge,
O vakare ateikite čia vienas
Ir sužinosit, kas kivirčą lėmė.
Jei laušitės su nirtuliu vidun –
Dabar, vidur dienos, kai žmonės regi,
Sulauksite bjauriausių apkalbų.
Prastuolių pulkas jūsų gerą vardą
Kaipmat suterš ir netgi po mirties
Jus persekios šešėlis juodo šmeižto.
Jis pergyvena žmogų ir gyvuoja
Toliau tenai, kur sykį apsistojo.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Teisybę sakot, tyliai pasitrauksiu
Ir, nors labai nelinksma, būsiu linksmas.
Turiu pažįstamą merginą – dailią,
Protingą, iškalbingą ir šiek tiek
Pašėlusią, tačiau vis viena meilią.
Pas ją ir papietausime. Dėl jos,
Tiesa, dažnai žmona man priekaištauja,
Bet, patikėkite, be pagrindo tikrai.
Pas ją ir papietausim.

(Andželui)

O jūs nueikite namo
Ir vėrinį paimkite – žinau,
Kad jis jau pagamintas, ir atneškit
Į „Ežį"– kaip vadina tuos namus.
Bus mūsų šeimininkei dovana –
Jau vien todėl, kad žmonai būtų pikta.
Ir paskubėkite, brolau. Jei durys
Užvertos man savų namų, pabelsiu
Į svetimas, žiūrėk – gal prisibelsiu?

ANDŽELAS

Ateisiu ten maždaug po valandos.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Puiku. Šis pokštas brangiai man kainuos.

Išeina.

II scena

Ten pat.
Įeina Lučiana ir Antifolas iš Sirakūzų.

LUČIANA

Nejaugi sutuoktinio pareigos
Suvis, Antifolai, išsižadėjęs būsi?
Ar meilė, vos pražydus, atvangos
Tavęs jau prašos? Ar pradėjo griūti
Vos pastatytas tavo meilės rūmas?
Jei mano seserį vedei dėl turtų,
Už kraitį ji verta daugiau švelnumo.
O jei kita parūpo – nesipurtyk
Žmonos taip atvirai – paslėpk akis
Po meilės, lai ir pameluotos, kauke,
Tegu širdies jos sesei nedraskys,
Sakydamos – „tavęs nėmaž nelaukiam".

Prikąsk liežuvį – kad tavosios gėdos
Neskelbtų jis šaukliu visam pasauliui.
Būk mielas ir lipšnus, ir bjauriai ydai, –
Švara neva spindįs, nors sutepta širdis, –
Nukalk vainiką menamos dorybės,
Nuduok, kad nuodėmė – šventųjų kelias,
Slapčia apgauk – kam seseriai teisybė?
Ir koks kvailys vagis viešybėn kelia
Vagystę savo? Dukart kaltas žmonai
Esi – ir šykštumu glamonių guoly,
Ir tuo, ką atviru žvilgsniu parodai.
Uždangstęs gėdą, tariamą teisuolį
Nuduok, – bet dusyk poelgį nedorą
Apsunkins piktas žodis. Ak, vargšelės
Naivuolės moteriškės! Bent paguodai
Įtikinėkit mus degą iš meilės.
Padavę kitai ranką, nors rankovės
Mums leiskit įsikibt – iš jūsų valios
Mes judam priekin. Taigi, mielas broli,
Sugrįžk namo ir mano sesės dalią
Praskaidrink, pavadink žmona – jei kvapsnis
Švelnus lipšnumo geba bjaurų vaidą
Užpūst, melu tokiu nesusitepsi.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kuo esate vardu, mieloji ponia,
Nenutuokiu ir nuoširdžiai stebiuos,
Kad žinot manąjį, jūs kalbos gožia
Didžiausius žemės stebuklus šventos.
Mane mąstyt pamokykit, brangioji,
Ir iškalbos. Ar silpnas ir paklydęs,
Seklus protelis mano jūsų mojį
Slaptos gilios minties aprėpti gimęs?
Tyra tiesa gyvuoja mano siela,
Kodėl klaidinat ją gūdžiam miške?
Gal perkursit mane, mat esat dievas?
Tada lai rasiuos naujas jūs valia!
Bet jeigu aš – tai aš, žinau puikiausiai,
Kad vedęs jūsų raudančios sesers
Kaip gyvas aš nesu, lai ji nelaukia,
Kad imtis vyro pareigos privers
Mane. Ne, ne, tik jums lenkiuos žemai.
Negundyk, ak, sirena saldžiabalse,
Giesmėm ir ašarų sesers versmėj
Negirdyk, bet pati viena sau balsiai
Giedok – aš vien dėl to prarasiu protą.
Paskleiski aukso plaukus ant bangų
Sidabro – guolį, šitaip man paklotą,
Priimsiu, guodžiamas džiugių minčių:
Mirtis tokia, sau tarsiu, – dovana,
Jei meilei lemta skęst su mylima!

LUČIANA

Visai pamišęs būsit, kaip matyti.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Sumišęs arba aklas, pasakyčiau.

LUČIANA

Tai pulkit pasitrint akių.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Anku nuo tavo, saule, spindulių.

LUČIANA

Žiūrėkite, kur dera, praregėsit.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Renkuos ne naktį, meile, – pamirksėsiu.

LUČIANA

Kodėl vadinat mane meile? Vadinkit šitaip mano seserį.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Taip vadinu tavo sesers seserį.

LUČIANA

Tai mano sesuo.

ANITFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ne.
Tai tu, dalie manęs visų geriausia,
Akių akie, širdies širdie skaisčiausia,
Viltie saldi, didžiausias turte, pene,
Padangių pažade, dangau šios žemės!

LUČIANA

Kaip sykis mano seseriai šie žodžiai.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Vadink save seserimi, jei nori,
Nes aš – tai tu, tave mylėsiu vieną,
Nevedęs aš, tu netekėjusi, mieloji,
Tad atiduoki savo ranką man.

LUČIANA

Valdykitės, tiktai nesikarščiuokit,
Einu atvest sesers, jos valią sužinosim.

Išeina.
Įeina Dromijus iš Sirakūzų.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ei, Dromijau, kurgi taip leki?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ar jūs mane pažįstat, pone? Ar aš Dromijus? Ar esu jūsų tarnas? Ar aš esu aš?

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Tu esi Dromijus, tu mano tarnas, tu – tai tu.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Aš asilas, aš moters tarnas, aš – visai ne aš.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kokios moters tarnas? Ir ką reiškia tu – ne tu? Tu – ne tu?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Nagi, pone, ne aš, aš priklausau moteriai, tai, kuri reiškia į mane savo teises, tai, kuri persekioja mane, tai, kuri mane užvaldys.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kokias gi teises ji į tave reiškia?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Nagi, pone, tokias, kokias jūs reiškiate į arklį, ji nori mane turėti kaip kokį žvėrį, bet ne todėl, kad aš žvėris, ji nori mane turėti, o todėl, kad ji pati yra žvėriškos prigimties ir reiškia į mane teises.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kas ji tokia?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Labai garbinga persona, taip, tokia garbi, į kurią kitaip nesikreipsi kaip tik gerbiamoji. Deja, man iš to liesokai naudos tebus, nors ji pati – riebus vedybinis kąsnis.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ką reiškia riebus vedybinis kąsnis?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Nagi, pone, ji virtuvės tarnaitė ir visa tiesiog iš taukų plaukusi, nė nežinau, ką iš jos galima būtų padaryti, na nebent žibintą, kad jai pačiai pašviečiant nuo jos galėčiau pasprukti. Prisiekiu, kad jos skudurai ir į juos įsuktas lajus degtų ištisą lenkišką žiemą, o jeigu ji išgyventų iki Paskutiniojo Teismo dienos, tai degtų savaitę ilgiau nei visas likęs pasaulis.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

O koks jos veidas?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Juodbruvas kaip mano batas, tik nė perpus neprilygsta jam švarumu, be to, ji taip prakaituoja, kad įbristum į jos purvą iki pat čiurnų.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Šis trūkumas nesunkiai pašalinamas vandeniu.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ne, pone, tai įgimta, net Nojaus tvanas čia niekuo nepadėtų.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kuo ji vardu?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Neli, pone, ir jos vardas kuo geriausiai į statinę tinka, ji kaip smagi statinė elio, net ir labai norėdamas neapimsi.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Vadinasi, ji nemenko pločio?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Nuo galvos iki pėdų – tiek pat, kiek nuo vieno klubo iki kito, ji sferiška, kaip žemės rutulys, ir aš ant jos atradau visokiausių šalių.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kurioje jos kūno dalyje plyti Airija?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Nagi, ant užpakalio, atradau pagal pelkynus.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

O Škotija?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Atradau pagal plikumą – ant delno.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

O Prancūzija?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ant kaktos, nukreipusi ginklus prieš savo pačios plaukus.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

O kur Anglija?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Visur ieškojau kalkinių uolų, bet niekur taip ir neaptikau jokio baltumo, bet spėju, kad Anglija plyti ant jos smakro – sprendžiu iš druskingų sąnašų, nusėdusių tarp šios kūno dalies ir Prancūzijos.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Na, o Ispanija?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Tiesą pasakius, šios šalies nemačiau, bet jutau ją esant iš aštraus kvapsnio.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

O kur Amerika ir Indija?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ak, pone, jai ant nosies, išpuoštos rubinais, karbunkulais ir safyrais, išbarsčiusios savo brangenybes priešais aštrų kvapsnį Ispanijos, kuri pasiuntė ištisas galerų armadas, kad būtų balastas po nosim.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

O kur aptikai Belgiją ir Nyderlandus?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ak, pone, aš taip žemai nežiūrėjau. Na,
pabaigai štai ką pasakysiu, ši vargo bitelė, ši
kerėtoja pareiškė į mane savo teises ir pavadino
Dromijum, prisiekinėjo, kad aš jai priklausau,
išklojo, kokias prigimtines žymes turiu,
tarkime, dėmelę ant peties, apgamą ant kaklo,
didelę karpą ant kairės rankos, taigi priblokštas
lėkiau nuo jos šalin kaip nuo raganos. Manau,
jei mano krūtinė nebūtų sukurta iš tikėjimo, o
širdis – iš plieno, ji būtų pavertusi mane dvaro
šunimi ir privertusi sukti virtuvėj ratą.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Skubėk greičiau į uostą, jeigu ten
Pajusi vėją pučiant mums palankų,
Nepasiliksiu šiam mieste lig ryto.
Atradęs laivą, kurs išplaukt ketina,
Ateik į aikštę – ten dabar keliauju.
Visi pažįsta mus, o mudu nieko,
Tad maunam kuo skubiau iš šito miesto.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Kaip žmogui skirta bėgti nuo meškos,
Taip skuosiu aš nuo tariamos žmonos.

Išeina.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Vien raganos, kaip regis, čia gyvena,
Atėjo metas mums padus pustyti.
Man apie tą, kuriai neva aš vyras,
Koktu net pagalvot kaip apie žmoną,
O štai sesuo jos – gracija žavinga,
Grožiu ir išmintim mane užbūrė, –
Kad kiek – dėl jos save išdavęs būčiau.
Bet būti priešu sau esu nelinkęs,
Todėl sirenos liksiu kurčias pinklėms.

Įeina Andželas su vėriniu.

ANDŽELAS

Ponas Antifolas...

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Na taip, toks mano vardas.

ANDŽELAS

Žinau puikiausiai. Štai jums vėrinys.
Tikėjausi „Ežy" dar jus užtiksiąs,
Bet užtrukau, kol sutvarkiau lig galo...

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ir ką gi liepsit man su juo daryti?

ANDŽELAS

O ką tik pageidaujate – jis jūsų.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ar sakot mano? Jo neužsakiau.

ANDŽELAS

Manęs ne sykį ir ne du maldavot.
Na, eikite namo žmonos pradžiugint.
Aš jus per vakarienę aplankysiu,
Tada ir sumokėsite už triūsą.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Dabar, meldžiu jus, pinigus paimkit,
Antraip ir jų, ir vėrinio neteksit.

ANDŽELAS

Pokštaujat, kaip regiu. Na, likit sveikas!

Išeina.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Nenutuokiu, ką tai galėtų reikšti,
Bet viena aišku – rask man tokį kvailį,
Kuris supeiktų dovaną šią dailią.
Žmonėms čia, rodos, vargo nematyti,

Jei gatvėj ima brangenybėm lyti.
Einu į aikštę – Dromijaus palauksiu,
Jei bus tik proga – tuojau pat ir plaukiam.

Išeina.

IV

V E I K S M A S

I scena

Aikštė. Įeina Antras pirklys, Andželas, Prižiūrėtojas.

ANTRAS PIRKLYS

Man esate skolingas nuo sekminių,
Bet nelindau jums į akis įkyriai.
Na ir dabar be reikalo nespausčiau,
Tačiau į Persiją rengiuosi vykti –
Man šiai kelionei reikalingos lėšos.
Todėl prašau skubiai grąžinti skolą,
Kitaip jus perduosiu žinion šio pono.

ANDŽELAS

Visai tiek pat, kiek jums esu skolingas,
Man turi atmokėt Antifolas.
Vos prieš akimirką su juo kalbėjau
Ir vėrinį jam įteikiau, tad penktą
Jis atlygį už viską duoti žada.
Drauge pas jį kviečiu nueiti, ponai –
Jums, naštą nusimetęs, tarsiu ačiū.

PRIŽIŪRĖTOJAS

Neverta vargo – štai jis pats ateina.

*Įeina Antifolas iš Efeso ir Dromijus iš Efeso –
jie grįžta iš kurtizanės.*

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Nueisiu pas auksakalį, o tu
Tuo tarpu suieškoki rimbą – žmonai
Ir bendrams josios ištaisysiu vaišes,
Žinos, kaip man duris užšaut panosėj.
Ak štai, auksakalį regiu, na eiki,
Nupirk bizūną ir namie palauki.

DROMIJUS IŠ EFESO

Bizūnas – o naudos už tūkstantinę!

Išeina.

ANTIFOLAS IŠ EFESO (*Andželui*)

Kas patiki jumis, tas laimės vaikas!
Žadėjote su vėriniu ateiti,
Tačiau nei jo, nei jūsų nesulaukiau.
Tikriausiai tarėt sau, kad vėrinys
Sutvirtins amžiams mūsų ryšį, taigi
Neužsikrovėt vargo aplankyt manęs?

ANDŽELAS

Juokams ne metas, sąskaita štai, prašom,
Praba, karatai, viskas surašyta,
Ir darbo kaina tiksliai paskaičiuota –
Daugiau trimis dukatais nei skolos

Turiu grąžint šiam ponui, tad prašyčiau
Nedelsiant sumokėti – jis į kelią
Išsirengė ir laukti nebegali.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Tokios sumos nepaėmiau, deja,
Be to, mieste dar laukia reikalai,
Todėl su šiuo ponu nueiti prašom
Pas mus. O vėrinį nuneškit žmonai –
Lai sąskaitą, kaip dera, ji apmoka.
Galbūt ir aš jums esant dar sugrįšiu.

ANDŽELAS

Vadinas, vėrinį nunešit pats?

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Ne ne, nuneškit jūs – galiu vėluoti.

ANDŽELAS

Mielai, bet kurgi vėrinys?

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Na, jei ne aš, tai jūs jį turit,
Antraip namo be pinigų pareisit.

ANDŽELAS

Pakanka, vėrinį prašyčiau duoti...
Šį poną jūra skubina ir vėjas.
Nusikaltau jam, taip ilgai užlaikęs.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

O Dieve, negi šia išdaiga manot
Atpirksiąs tai, kad netesėjot žodžio
Į „Ežį" vėrinį atnešt – tai aš juk
Turiu jus bart, bet jūs man priekaištaujat.

ANTRAS PIRKLYS (*Andželui*)

Jau laikas senka, metas baigti.

ANDŽELAS

Gaišina, matėt? Vėrinį man duokit!

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Tai neškit mano žmonai – užmokės.

ANDŽELAS

Na, liaukitės, juk žinot pats, kad ką tik
Jums vėrinį daviau – nuneškit jį
Ar kokį ženklą per mane pasiųskit.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Gana, per daug įsismarkavot, gėda,
Kur vėrinys? Parodykit, prašau.

ANTRAS PIRKLYS

Nutraukt šiuos pokštus verčia reikalai.
Sakykit, pone, ar mokėt ketinat?
Jei ne, jis – jūsų, pareigūne.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Mokėt? Už ką mokėt turėčiau, pone?

ANDŽELAS

Už vėrinį, kuris jums buvo duotas.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Kol jo negausiu, nieko nemokėsiu.

ANDŽELAS

Jį gavote prieš pusę valandos.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Įžeisti taikot? Nieko negavau.

ANDŽELAS

Man dar skaudžiau, kad neigiat gavęs.
Negailit mano laisvės ir garbės.

ANTRAS PIRKLYS

Na, pareigūne, areštuokit jį.

PRIŽIŪRĖTOJAS

Jus areštuoju hercogo vardu.

ANDŽELAS

Neterškit mano gero vardo.
Arba sumokate šią sumą už mane,
Arba su prižiūrėtoju kalbėsit.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Mokėt už tai, ko niekad negavau?
Suimk mane, kvaily, jei drįsi!

ANDŽELAS

Štai įmoka, tuoj pat suimkit jį,
Nė savo brolio negailėčiau, jeigu
Mane jis taip paniekint sumanytų.

PRIŽIŪRĖTOJAS (*Antifolui*)

Girdėjot, pone, prašom man paklusti.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Paklusiu, kol man užstatą atneš.
Bet, gerbiamasis, jūs už šią išdaigą
Man kiek metalo turit – viską klosit.

ANDŽELAS

Aš, pone, Efese teisybę rasiu
Ir gėdą jums užtrauksiu, būkit tikras.

Įeina Dromijus iš Sirakūzų – iš prieplaukos.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Iš Epidamno, pone, barkas laukia
Tik šeimininko – ir išsyk bures
Pakels, jau pasiunčiau ten mūsų mantą
Ir nupirkau balzamo, vyno, vaško.
Kelionei laivas parengtas ir vėjas
Mums pučia palankus – dabar vien jūsų
Ir šeimininko paliepimo trūksta.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Kas, kur? Pamišėlis! Kvaily raguotas,
Koks Epidamnas, koks dar laivas?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Na tas, kurį išnuomot siuntėt.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Girtuokli, virvę aš tave siunčiau parnešt,
Paaiškinęs, kuriems galams, stuobry.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Apie galus nesakėt nieko, pone,
Tik laivą rast į uostą siuntėt.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Šį klausimą mes laisvesniu metu aptarsim,
Įkrėsiu dėmesio tavoms ausims.
Pas Adrianą tiesiai, mulki, lėk.
Ir raktą šį padavęs pasakyk,
Kad mano stalčiuj uždengtas gobelenu
Dukatų kapšas guli – jį atnešk,
Paaiškinęs, kad suimtas esu
Ir laukiu užstato, na, liurbi, bėk.
O tu belangėn, prievaizde, lydėk.

Antras pirklys, Andželas, kalėjimo prižiūrėtojas ir Antifolas iš Efeso išeina.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Pas Adrianą! Ten, kur mes pietavom,
Kur Širdužėlė vyru tapt vadino!
Tik jos man niekaip neapimt, viliuosi.
Deja, ar tarnas prieštarauti gali?
Paklusti lieka šeimininko valiai.

Išeina.

II scena ❧

Antifolo iš Efeso namai. Įeina Adriana ir Lučiana.

ADRIANA

Ak, negi iš tiesų tave jis gundė?
Lučiana, ar matei, galbūt jo žvilgsnis
Tau šelmio ženklą kuo aiškiausią siuntė?
Blyškus, įraudęs, liūdnas buvo? Dilgsniai
Gal jaudulio jam varstė veidą – kovą
Jausmų krūtinėj verdant rodė?

LUČIANA

Kad teisių neturi į jį, pasakė.

ADRIANA

Ar pats man kokią, pyktis kyla, davė?

LUČIANA

Tada čia svetimas esąs prisiekė.

ADRIANA

Šįsyk – tiesa, nors visa kita skiedė.

LUČIANA

Tada tariau aš žodį už tave.

ADRIANA

Ir ką jisai į tai?

LUČIANA

Ko tau iš jo prašiau, manęs jis meldė.

ADRIANA

Ir kaipgi jis tave prie meilės lenkė?

LUČIANA

Kalba, kurios kitu sykiu nepeiktum,
Išgyręs grožį puolė aukštint protą.

ADRIANA

Tai tu su juo gražiai kalbėjai?

LUČIANA

Na palūkėk, kantrybės.

ADRIANA

Nėmaž neketinu romi tūnoti,
Ne širdžiai, tai liežuviui valią duosiu.
Jis kreivas, šleivas, senas, bukas,
Surukęs, susitraukęs, susisukęs,
Ištvirkęs, atžarus, kvailys, beprotis,
Suo juo – man kūnu ir dvasia kamuotis.

LUČIANA

Ir kas gi tokio pavydėti gali?
Nepeik praradusi, o šlovink dalią.

ADRIANA

Vienaip kalbu, pati kitaip galvoju.
Bet trokštu – lai kitiems jis rodos blogas.
Nuo lizdo pempė priešą nuvilioja
Klyksmu, o širdyje – vien gero noras.

Įeina Dromijus iš Sirakūzų.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ei, stalas, kapšas, paskubėkit, ponia!

LUČIANA

Ir ko gi toks uždusęs?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Mat greitai bėgau.

ADRIANA

Kur tavo ponas, Dromijau? Ar sveikas?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Prasčiau nei Tartare vargšelis laikos,
Pačiupo velnias jį rūbu per amžius

Nedylančiu, širdim metalo pančiuos.
Šėtonas, vilkas, nieko nepagaili,
Ne vilkas, o storžievis jaučio kaily.
Per petį ploja, už akių apdergia
Ir kelio ieškantiems akis uždengia.
Skalikas, nors pasiutęs, – uodžia sveikas
Ir sielas pragare be teismo laiko.

ADRIANA

Na, pagaliau sakyki, kas nutiko.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Kažkas nutiko – jis kalėjime.

ADRIANA

Kalėjime? Ir už ką gi?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Už ką, neišmanau, vargšelis kali,
Jį areštavo mulkis jaučio kailiu.
Ar išpirką atnešit man iš stalčiaus?

ADRIANA

Atnešk, Lučiana. (*Lučiana išeina*) Ak, esu nustebus,
Kad jis nežinant man skolon įklimpo.
Galbūt už laidą vekselio įkliuvo?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ne, ne už laidą, o už daiktą brangų –
Už vėrinį, ar girdite, suskambo?

ADRIANA

Kas, vėrinys?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ne, varpas. Užgaišau. Jau pirmą mušė,
O buvo dvi, kai lieptas jo iškūriau.

ADRIANA

Atgal pasuko valandos, stebukle!

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Aha, vos tvarkdarį išvysta, žiūrėk, jau nugaras atsukę.

ADRIANA

Kaip gudriai tu kalbi! Lyg laikas skolininkas būtų...

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ne, laikas bankrutavo – jis skolingas
Daugiau nei visas pats yra vertingas.
Be to, vagis, turbūt girdėjot kalbant,

Kad jis vogčia visur surasiąs landą.
Bene jam, vagiui, tvarkdarį pamačius
Nėra ko valandą perdien nugręžti?

Įeina Lučiana su kapšu.

ADRIANA

Štai kapšas, Dromijau, keliu tiesiausiu
Pas savo poną lėk – namo lai kanka.
Eime, Lučiana, dėl puikybės skausmo
Tiek pat man lygiai kiek paguodos tenka.

Išeina.

III scena

Aikštė. Įeina Antifolas iš Sirakūzų.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Visi, ką sutinku, man ranką tiesia,
Tarytum būčiau senas jų bičiulis.
Ir mano vardą mat kiekvienas žino,
Kas kiša dovaną, kas į svečius vadina.
Už kažin kokias paslaugas dėkoja

Ar siūlo įsigyti savo prekę.
Štai ką tik pakvietė mane siuvėjas
Į savo krautuvę – šilkus išrodė,
Kuriuos neva nupirkęs man ir, matą
Paėmęs, išmatavo visą. Aišku,
Čia burtai protą užkerėję būsią,
Gausu čionai Laplandijos raganių.

Įeina Dromijus iš Sirakūzų.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Pone, štai auksas, kurio mane siuntėt. O ką, ar jūs jau atsikratėte senojo Adomo globos?

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Koks dar auksas? Ir apie kokį Adomą čia pliauški?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Na, ne apie tą Adomą, kuris rojų saugojo, o apie tą, kuris prižiūri kalėjimą, apie tipą, kuris vaikšto su jautuko, paskersto dėl sūnaus palaidūno, oda, apie tą, pone, kuris sekė jums iš paskos lyg piktybės angelas ir privertė išsižadėti laisvės.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Nesuprantu tavęs...

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Nesuprantate? Kodėl gi? Juk viskas aišku – aš kalbu apie žmogų, kuris vaikšto įsisukęs į jaučio odą kaip kokia violončelė, tas vyras, pone, vos pamatęs pavargėlį, išsyk paplekšnoja jam per petį ir veda pailsėti, tai tas, kuris visuomet pagailės sužlugėlio ir duos jam patvarius drabužius, tas, kuris viską ant kortos pastatys, kad su savo vėzdu padarytų daugiau žygdarbių nei pėstininkas su ietimi.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

A, tai tu tikriausiai kalbi apie prievaizdą?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Taip, pone, kalbu apie prievaizdą, pareigūną, kurio pareiga traukti atsakomybėn tuos, kurie savo pareigas laužo, apie tą, kuris mano, kad žmogus nieko kito nedaro, tik rengiasi gulti lovon, ir todėl sako: „Ar nemalonėtumėt pailsėti?“

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Na, pone, ar ne metas ir tau pailsėti nuo pokštų? Ar radai laivą, kuris išplaukia šiąnakt? Ar galim išvykti?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Taip, pone, aš jums jau prieš valandą sakiau, kad šiąnakt yra pasirengęs išplaukti barkas „Ekspedicija", bet tada kely pasipainiojo prievaizdas ir liepė jums palaukti baržos „Delsa". O štai ir angelėliai, kurių siuntėt, kad jus išpirktų.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Vyrutis kliedi, kaip ir aš,
Iliuzijų ūke mes klydinėjam,
O išvaduokit mus, palaimintosios jėgos!

Įeina kurtizanė.

KURTIZANĖ

Džiugu, Antifolai, džiugu matyti,
Regiu, auksakalį suradęs būsit?
Ar čia tas vėrinys, man pažadėtas?

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Šėtone, dink, manęs negundęs!

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Pone, ar ši ponia Šėtonas?

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Tai nelabasis!

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ne, blogiau, tai nelabojo kumelė, ji visur
valkiojasi apsimetusi gatvės merga. Dėl to taip
ir nutinka, kad kai mergos sako: „Kad mane
Dievas prakeiktų!", tai tas pats lyg sakytų:
„Dieve, padaryk iš manęs gatvės mergą." Taip ir
parašyta, kad jos vyrams pasirodo kaip šviesos
angelai. Šviesa – tai ugnies padarinys, o ugnis
degina, vadinasi, nuo gatvės mergos galima
nusvilti. Nesiartinkit prie jos.

KURTIZANĖ

Regiu, abu jūs puikiai nusiteikę.
Na, einam pas mane? Ko vakarienei?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Jei eisite, pone, jūsų laukia srėbalas, jums
prireiks ilgo šaukšto.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kodėl, Dromijau?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Nagi todėl, kad jei valgai su velniu, būtinai
reikia ilgo šaukšto.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Šalin! Mat vakarienės jai, piktoji!
Tu ragana, čionai visi tokie.
Pradink, tau įsakau, palik mane!

KURTIZANĖ

Tai žiedą, kur perpiet daviau, grąžinkit,
Arba žadėtą vėrinį man prašom
Mainais padovanoti – ir pranyksiu.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Yra velnių, kuriems pakaks smeigtuko,
Nagelio nuokarpos ar kraujo lašo,
Kauliuko, riešuto, plaukelio.
O ši godesnė, vėrinį jai duoki.
Jei, pone, jai paklusit, tuoj grandinę
Ji savąją sužvangins mums po nosim.

KURTIZANĖ

Man vėrinį ar žiedą atiduokit,
Meldžiu, manęs, tikiuosi, neapgrobsit.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Šalin, piktoji! Dromijau, eime.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

„Puikuotis – nuodėmė“, – kaip sako povas,
Jūs, ponia, žinot tai turbūt?

Antifolas iš Sirakūzų ir Dromijus iš Sirakūzų išeina.

KURTIZANĖ

Antifolui užtemo protas, aišku.
Antraip niekingai šitaip nesielgtų.
Tas žiedas pusšimčio dukatų vertas,
Už jį man vėrinį žadėjo ponas.
Bet neketina atiduot nei to, nei kito.
Taip, jis išties pamišęs, tai įrodo
Ne tik šis pykčio priepuolis – juk šiandien
Man per pietus Antifolas kliedėjo,
Neva namų duris kažkas jam tyčia
Prieš nosį užtrenkė ūmai. Kas žino,
Galbūt žmona, nuvarginta jo šėlo,
Nusprendė kelią jam užkirst į vidų?
Dabar skubėt į jo namus man pačiai
Teliko ir jo žmonai pasakyti,
Kad pas mane pakrikęs jis įpuolė
Ir mano žiedą atėmė per jėgą.
Geresnio kelio nėr, nes pusė šimto
Dukatų būtų praradimas rimtas.

Išeina.

IV scena

Gatvė. Įeina Antifolas iš Efeso ir prievaizdas.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Aš niekur nepabėgsiu, nesibaimink,
Tave paliksiu tik tada, kai visą sumą,
Kuri kainavo laisvę man, grąžinsiu.
Piktumas šiandien mano žmoną griebęs,
Todėl ją tarnui bus sunku įtikint,
Kad Efese man areštą paskyrė,
Girdėti tai jai bus išties nemiela.

Įeina Dromijus iš Efeso su virve.

O štai ir tarnas – atneša, tikiuosi,
Ko siųstas buvo. Na, gavai?

DROMIJUS IŠ EFESO

Gavau, va, tiks atlyginti už viską.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

O kurgi pinigai?

DROMIJUS IŠ EFESO

Išleidau virvei, pone, kaipgi?

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Penkis šimtus dukatų, mulki, virvei?

DROMIJUS IŠ EFESO

Na ne, už tiek lengvai penkis šimtus
Virvagalių atnešęs būčiau.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Kurių galų tada, sakyk, namo
Tave siunčiau?

DROMIJUS IŠ EFESO

Na, virvės gero galo, štai.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

O tau už tai – štai priėmimas!

Muša jį.

PRIEVAIZDAS

Nurimkite, kantrybės, pone.

DROMIJUS IŠ EFESO

Kantrybės vargšui man labiau reikėtų.

PRIEVAIZDAS

Vaikine, prilaikyk liežuvį.

DROMIJUS IŠ EFESO

Geriau tegu jisai rankas prilaiko.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Ak, šunsnuki, begalvi niekše!

DROMIJUS IŠ EFESO

Oi, kad būčiau begalvis, pone, tada nejausčiau jūsų smūgių.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Su galva ar be galvos, tik smūgių kalbą ir supranti, kaip asilas.

DROMIJUS IŠ EFESO

Aš ir esu asilas. Štai, puikiai matyti iš mano ištemptų ausų. Tarnauju jam nuo pat savo gimimo iki šios akimirkos ir nieko iš jo rankų už savo tarnystę nesu gavęs, tik smūgius. Kai man šalta, jis mane sušildo mušdamas. Kai karšta, atvėsina daužydamas. Kai užmiegu, mane pažadina smūgiai. O man atsisėdus, pastato niuksai. Mušimu esu palydimas pro duris iš namų ir sutinkamas namo sugrįžęs. Nešiojuos smūgius ant savo pečių, kaip elgeta tamposi savo vaikį. Ir, manau, kai jis mane suluošins, teks man eiti lydimam smūgių nuo durų prie durų.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Eime, pasitiksime, mano žmona ateina.

Įeina Adriana, Lučiana, Kurtizanė ir Pinčas.

DROMIJUS IŠ EFESO

Ponia, *respice finem,* atminkit savo galą, arba veikiau, kaip pranašauja papūga: „Saugokis virvagalio."

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Ar nesiliausi pliauškęs?

Muša jį.

KURTIZANĖ

Na, argi jūsų vyras ne pamišęs?

ADRIANA

Kaip rodo jo šiurkštumas – jūs teisi.
Gerasis Pinčai, daktare, grąžinkit
Jam protą, darot stebuklus, žinau,
Atlyginsiu jums dosniai, kiek tik prašot.

LUČIANA

Koks žvilgsnis jo tūžmingas ir baisus!

KURTIZANĖ

Pažvelkit, kaip iš jaudulio jis purtos!

PINČAS

Prašyčiau ranką – paklausysiu pulso.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Štai jums ranka – pačiuopsiu ausį.

Trenkia jam.

PINČAS

Šėtone, šį nelaimėlį apsėdęs,
Liepiu, pakluski mano šventai maldai
Ir grįžk į savo karaliją tamsią.
Išeik greičiau, vardu visų šventųjų!

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Nurimk, kvailių žyny, aš nepamišęs!

ADRIANA

Deja, deja, ak, iškankinta siela!

ANTIFOLAS IŠ EFESO

O parsidavėle! Tikriausiai čia
Tavieji užsakovai? Ar ne šis
Bičiulis skruostais iš šafrano šiandien

Manuos namuos vaišinosi ir šventė?
O man kaltai užšautos durys buvo?

ADRIANA

Ak, pietavai namie juk, Dievas regi,
Ir jei juose palikęs būtum, vyre,
Išvengęs būtum gėdos šios ir šmeižto.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Aš pietavau namie? Teisybė, mulki?

DROMIJUS IŠ EFESO

Teisybės dėlei, nepietavot pone.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Ar man panosėj durų neužšovė?

DROMIJUS IŠ EFESO

Tikrai duris panosėj jums užšovė.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Ar ji pati neapšaukė manęs?

DROMIJUS IŠ EFESO

Pati jus apšaukė, be abejonės.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Ar jos virėja neišplūdo bjauriai
Manęs, ar nesišaipė?

DROMIJUS IŠ EFESO

Vestalė stalo šaipėsi ir plūdo.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Ar aš įniršęs nelėkiau iš ten?

DROMIJUS IŠ EFESO

Prisiekiu, lėkėt, šonkauliais paliudyt
Galiu – jie jūsų rūstį puikiai mena.

ADRIANA

Ar tinka pataikaut jam šiom paikystėm?

PINČAS

Į naudą. Šis vyrutis traukia natą
Tą pačią kaip ir jis – ir taip ramina.

ANTIFOLAS IŠ EFESO (*žmonai*)

Suimt mane auksakalį primokei.

ADRIANA

O varge! Tau per Dromijų skubiausiai
Siunčiau, kad išsipirktum, pinigų.

DROMIJUS IŠ EFESO

Ar per mane? Matyt, širdy vien troškot,
Bet, pone, man ji nedavė nė grašio.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Ar kapšo tu pas ją nėjai?

ADRIANA

Atėjo ir tikrai jį gavo.

LUČIANA

Galiu paliudyt, tai tiesa.

DROMIJUS IŠ EFESO

Paliudys virvininkas, Dievas regi,
Mane nupirkt vien virvės siuntėt.

PINČAS

Abu pamišę – tarnas ir jo ponas,
Regiu, išbalę, ponia, ir paklaikę,
Juos reikia surištus tamsoj guldyti.

ANTIFOLAS IŠ EFESO (*Adrianai*)

Kodėl duris užšovei man, sakyki?

(Dromijui)

O tu ko kapšo pinigų krataisi?

ADRIANA

Aš durų, mielas vyre, neužšoviau.

DROMIJUS IŠ EFESO

O aš, mielasis pone, kapšo negavau,
Bet nemeluosiu, mums duris užšovė.

ADRIANA

Bjaurus veidmaini, dvigubai meluoji.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Veidmaine pasileidus – viskas melas,
Ką pritauškei, su šia šutve suėjus,
Kad šitaip niekšiškai mane išjuoktum.
Bet aš nagais akis tau iškabinsiu
Už norą šį regėti mano gėdą.

Įeina trys ar keturi ir taikosi jį surišti. Jis priešinasi.

ADRIANA

Suriškit jį! Neleiskit prie manęs!

PINČAS

Pagalbos! Turi galios nelabasis!

LUČIANA

Ak, vargšas, perbalęs, liguistas!

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Ar norit nužudyt mane? Ei, sarge,
Juk tavo kalinys esu, nejaugi
Iš jų manęs neatsiimsi?

PRIEVAIZDAS

Paleiskit, ponai, jį,
Jis mano kalinys – aš jo neatiduosiu.

PINČAS (*rodo į Dromijų*)

Suriškit šitą – jis taip pat pamišęs.

Vyrai mėgina surišti Dromijų.

ADRIANA

Ak, prievaizde nelemtas, ką darai?
Ar miela tau žiūrėt, kaip šis vargšelis
Save gėdingai žemina ir trypia?

PRIEVAIZDAS

Jis mano kalinys, jei jį paleisčiau,
Pačiam man tektų sumokėt jo skolą.

ADRIANA

Tave nuo prievolės šios išvaduosiu,
Pas jo kreditorių man kelią rodyk,
Skolos kiek, sužinojus, apmokėsiu.

O jūs, mielasis daktare, namo
Parveskit mano poną. Ak, nelaimė!

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Tai tu nelaimė, kekše!

DROMIJUS IŠ EFESO

Dėl jūsų ir mane surišo, pone.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Tylėk, kvaily! Kam siutini mane?

DROMIJUS IŠ EFESO

Ar norit būti surištas už nieką?
Šėliokit, pone, rėkit „Velnias!“

LUČIANA

Apsaugok Dieve, vargšai kliedi!

ADRIANA

Na, veskit jį. Eime kartu, Lučiana.

Visi išeina, išskyrus Adrianą, Lučianą, Prievaizdą ir Kurtizanę.
Kreipiasi į Prievaizdą.

Kieno paliepimu jis areštuotas?

PRIEVAIZDAS

Auksakalio. Toks Andželas. Pažįstat jį?

ADRIANA

Pažįstu. Kiek skolos jam?

PRIEVAIZDAS

Dukatais dvi šimtinės.

ADRIANA

Už ką gi?

PRIEVAIZDAS

Už vėrinį, kurį užsakė ponas.

ADRIANA

Na taip, užsakė man, bet dar negavo.

KURTIZANĖ

Įsiutęs baisiai jūsų vyras šiandien
Įpuolė pas mane ir mano žiedą
Nutraukė – jį ant piršto tebemūvi –
Paskui su vėriniu jį sutikau netrukus.

ADRIANA

Galbūt, bet vėrinio dar neregėjau.
Vesk, sarge, pas auksakalį mane.
Man knieti sužinoti visą tiesą.

Įeina Antifolas iš Sirakūzų su apnuoginta rapyra ir Dromijus iš Sirakūzų.

LUČIANA

O Dieve! Jie ištrūko!

ADRIANA

Ateina su apnuogintais kardais!
Pagalbos kvieskime, kad vėl surištų.

PRIEVAIZDAS

Nėra ko laukti, kad nudurtų, bėgam.

Visi išeina, išskyrus Antifolą iš Sirakūzų ir Dromijų iš Sirakūzų.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Matau, kad kardo raganos šios baidos.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Net ta, kur peršas į žmonas jums, bėga.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Eime „Kentauran", pasiimsim daiktus,
Kad saugūs atsidurtume laive, tetrokštu.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Paklausykit manęs, pernakvokime šiąnakt čia, jie tikrai mums nepadarys jokios skriaudos, juk pats matėt, visi kalba su mumis mandagiai, duoda pinigų. Man rodos, čia tokie mieli žmoneliai, kad, jei ne tas pamišęs mėsos kalnas, reikalaujantis manęs į vyrus, tikriausiai būčiau linkęs čia amžiams pasilikti ir tapti burtininku.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Net ir už visą miestą čia nakvoti
Nepasilikčiau – kuo greičiau į laivą.



V

VEIKSMAS

I scena

Gatvė priešais vienuolyną.
Įeina Antras pirklys ir Andželas.

ANDŽELAS

Atleiskite, kad per mane užgaišot, pone,
Bet vėrinį daviau jam, patikėkit,
Nors jis begėdiškiausiai šitai neigia.

ANTRAS PIRKLYS

O kaipgi žiūrima į jį mieste?

ANDŽELAS

Čionai jam pagarbą didžiausią rodo,
Pasitiki be galo, pone, myli.
Mieste su juo nieks lygintis negali.
Jo žodis – buvęs man geriausias laidas.

ANTRAS PIRKLYS

Tyliau, man rodos, jis ateina.

Įeina Antifolas iš Sirakūzų ir Dromijus iš Sirakūzų.

ANDŽELAS

Na taip – su vėriniu tuo pat ant kaklo,
Kurį turįs niekingai išsigynė.
Šalia pabūkit, šnektelsiu su juo.
Nustebinot mane, senjore, kam gi
Užtraukėt gėdą man, bėdos pridarėt?
Ir pats prisišaukėt nešlovę bjaurią,
Viešai prisiekęs, kad negavot to,
Ką atvirai dabar ant kaklo dėvit.
Lyg maža gėdos, melo ir kalėjimo,
Dar mano dorą draugą sugaišinot –
Bures jis būtų jau seniai pakėlęs,
Jei ginčo mudviejų nebūtų buvę.
Juk vėrinį daviau jums – nepaneigsit?

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Taip, rodos, davėt – kam gi neigti?

ANTRAS PIRKLYS

Ne, neigėt, pone, ir atsižadėjot.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Neigiau? Atsižadėjau? Kas girdėjo?

ANTRAS PIRKLYS

Žinai, kad savo ausimis girdėjau.
Turėtum gėdos. Gaila, kad trypi
Tą pačią žemę, kur dorieji vaikšto.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Kaip niekšiškai apkaltinai mane,
Apginsiu savo garbę tuojau pat,
Jei drįsi mano iššūkį priimti.

Jie išsitraukia kardus.

Įeina Adriana, Lučiana, Kurtizanė ir kiti.

ADRIANA

Nelieskit jo, ak, liaukitės, dėl Dievo,
Pamišęs jis, kas nors atimkit kardą.
Suriškit Dromijų, parveskit juos namo.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Dėl Dievo, pone, bėgam, matot namą?
Ten vienuolynas, slepiamės – nes žūsim.

Antifolas iš Sirakūzų ir Dromijus iš Sirakūzų pasislepia vienuolyne. Įeina abatė Emilija.

EMILIJA

Prašau ramybės! Ko čia sugarmėjot?

ADRIANA

Atėjom mano vargšo vyro – protą
Praradęs jis, įleiskit mus, surišim
Ir gydytis namo išsyk jį vesim.

ANDŽELAS

Žinojau, kad jisai ne viso proto.

ANTRAS PIRKLYS

Apgailestauju kardu jam grasinęs.

EMILIJA

Kiek laiko šis žmogus apsėstas šitaip?

ADRIANA

Paniuręs, liūdnas buvo šią savaitę,
Irzlus – kitoks nei kada nors anksčiau.
Bet ligi šios dienos taip smarkiai griebęs
Joks priepuolis nebuvo mano vyro.

EMILIJA

Gal jūroje nuskendo daug jo turto?
Ar draugas mirė? Gal sukurstė akys
Jį pasiduoti neteisėtai meilei?

Ši nuodėmė neaplenkia jaunuolių,
Kurie panūsta valią žvilgsniui duoti.
Kuri iš šių bėdų jį bus ištikus?

ADRIANA

Kad nė viena, nebent paskutinioji,
Viliot jį iš namų bus meilė ėmus.

EMILIJA

Už tai derėjo barti jį.

ADRIANA

Na, kad bariau.

EMILIJA

Matyt, per švelniai.

ADRIANA

Kiek leido man kuklumas.

EMILIJA

Turbūt negirdint niekam?

ADRIANA

Ne, ir viešai.

EMILIJA

Tikriausiai nedažnai?

ADRIANA

Bendravom, pasakysiu, mudu šitaip:
Trukdžiau jam priekaištais miegoti lovoj,
Trukdžiau jam priekaištais pietaut prie stalo,
Vien temą šią mums dviese likus kėliau,
Ir grįždavau prie jos dažnai draugijoj.
Nuolat prikaišiojau, koks jis netikęs.

EMILIJA

Na, štai dėl to jam protas ir pakriko.
Riksmai nuodingi moters pavydžios
Greičiau nei šuo pasiutęs mirtį neša.
Regiu, jį keikdama trikdei jam miegą?
Dėl to jis sveiką nuovoką prarado.
Sakai, jam priekaištais vis sūdei maistą?
Jei valgai neramus, tai kenkia skrandžiui,
Dėl to sukyla karštinė ugninga,
O karštinė ši – proto užtemimui lygi.
Sakai, jam pramogas šauksmais užtemdei?
Jei mielo poilsio neduota, kas gi
Telieka? Vien tik liūdesys niūrus ir pilkas,
Negailestingos nevilties gentainis,
O iš paskos jam veržias pulkas piktas
Blyškių gyvenimo nuodų – negalių.

Netekęs miego, pramogų ir maisto
Žmogus bet koks pamištų ar žvėris.
Manau, pavydas kaltas, ne kas kitas,
Kad tavo vyras be galvos paliko.

LUČIANA

Ak, ji tik švelniai visad priekaištavo,
Nors niekšiškai jisai savavaliavo.
Nejau neprieštarausi, Adriana?

ADRIANA

Jos žodžiai man savigraužą sukėlė.
Greičiau išveskit jį, gerieji žmonės.

EMILIJA

Ne, niekas neįžengs į šiuos namus.

ADRIANA

Tada tarnams jį liepkite išvesti.

EMILIJA

Na ne, jis prieglobstį atrado šičia,
Ir bus jame saugus nuo jūsų gniaužtų,
Kol vėl jam sveiką protą sugrąžinsiu
Ar pripažinsiu triūsą esant bergždžią.

ADRIANA

Aš vyru rūpinsiuos, jam būsiu slaugė,
Jį gydysiu – man pareigos taip liepta,
Viena susidorosiu – be pagalbos,
Todėl namo jį leiskit parsivesti.

EMILIJA

Ne, palūkėki, niekur jo neleisiu,
Kol žinomų man priemonių neskirsiu:
Šventų maldų, piliulių, tepalų,
Kad sveikas vėlei kaip anksčiau jis taptų.
Taip elgtis mano įžadai prisako,
Gailestingumo ordino taisyklės.
Todėl vieta jam čia, o tu keliauki.

ADRIANA

Be vyro nežadu nė pajudėt iš vietos,
O jūsų šventenybei nederėtų
Atskirti šitaip vyrą nuo žmonos.

EMILIJA

Nurimk ir eik namo – paliks čia vyras.

Išeina.

LUČIANA

Akiplėšą šią hercogui paskųsk.

ADRIANA

Eime, prie kojų jam parpulsiu
Ir nesikelsiu, kol raudom išmelsiu
Jo prielankumo, kad ateitų šičia
Ir vyrą iš vienuolių išvaduotų.

ANTRAS PIRKLYS

Dabar, regiu, bemaž jau penkios, taigi
Tuoj hercogas keliu šiuo pats praeis –
Į slėnį sielvarto, kurs bausti skirtas
Nelaimėlius, – už vienuolyno griovio.

ANDŽELAS

Ir kokiu gi tikslu?

ANTRAS PIRKLYS

Mat gerbiamas pirklys iš Sirakūzų
Į įlanką atplaukęs šią, deja,
Statutą miesto pažeidė – už tai
Bausmė viešai nukirsdint jam skirta.

ANDŽELAS

O štai ir jie, eime pasižiūrėti.

LUČIANA

Kol vienuolyno nepraėjo, pulk ant kelių.

Įeina hercogas Solinas su palyda, vienplaukis Egeonas, budelis ir sargyba.

HERCOGAS SOLINAS

Darkart viešai visiems prašau paskelbti:
Jei sumokėtų sumą šią už jį
Kas nors, jis liktų gyvas – mums tai rūpi.

ADRIANA

O hercoge, meldžiu abatę suvaldyti.

HERCOGAS SOLINAS

Ji – moteris garbinga ir dora,
Aš netikiu, kad tau pakenkus būtų.

ADRIANA

Prašyčiau išklausyti. Mano vyras,
Antifolas, kurį, kaip išmintingai
Man patarėte, priėmiau kaip savo
Pačios ir visko, ką turiu, valdovą,
Nelemtą dieną šią prarado protą.
Pagautas priepuolio siaubingo ėmė
Lakstyti gatvėm su tarnu podraug,
Tokiu pačiu pamišusiu. Miestiečiams
Ramybę drumstė jiedu, šėlo, veržės
Į jų namus ir čiupo viską: žiedus,
Apyrankes, kas tik bepročiams miela rodės.

Liepiau surišt jį ir namo parvesti,
O aš jo tūžmasties sukeltą žalą
Atlyginti tai šen, tai ten skubėjau.
Tačiau staiga – mįslė, kaip jam pavyko –
Jis nuo sargų, jam priskirtų, pabėgo.
Kai tuos pamišėlius ir vėl sutikom,
Jie puolė nuožmiai mums kardais grasinti
Ir vyt šalin, tad sukvietėm pagalbos
Ir pamėginome surišt dar kartą.
Tada įpuolė jiedu vienuolijon,
O mes – juos vytis, bet duris užšovė
Abatė mums ir užginė įeiti
Vidun nei vyro išsivest neduoda.
Todėl, šviesybe, liepkit jį paleisti
Ir perduot mūsų rūpesčiui ir slaugai.

HERCOGAS SOLINAS

Kadai tarnavo tavo vyras uoliai
Kariuomenėje mano, ir tą dieną,
Kai skyrei jam vienam vedybų guolį,
Daviau tau kunigaikščio žodį,
Kad jums padėsiu visad, kuo galėsiu.
Nueikit, ei, kas nors prie vienuolyno
Pakviest abatės – reikalą šį noriu
Išspręst, ir tik tada toliau judėsim.

Įeina tarnas.

TARNAS

Pavojus, ponia, gelbėkitės, ponia!
Ištrūko laisvėn mano šeimininkas,
Visas tarnaites iš eilės prikūlė,
Surišo daktarą ir su tarnu jam barzdą
Nuodėguliais sumanė svilint – rūkti
Tuoj ėmė ši, o tiedu semia purvą
Ir lieja kibirais, gesina plaukus.
Tuo tarpu daktarą kantrybės moko
Manasis šeimininkas, o jo tarnas
Kaip kokį kvailį žirklėm remžia bjauriai.
Jei tuojau pat pagalbos nepasiųsit,
Žiniuonį, dievaži, jie nugalabys.

ADRIANA

Nutilk, kvaily! Tai melas – jiedu šičia,
Ir tavo šeimininkas, ir jo tarnas.

TARNAS

Prisiekiu galva, nemeluoju, ponia,
Pamatęs juos, dar kvapo neatgaunu.
Jis šaukia jus ir graso, jei sučiupsiąs,
Nusvilinsiąs ir subjaurosiąs veidą.

Pasigirsta riksmai už scenos.

Klausykite! Tai jis! Skubėkit, bėkit!

HERCOGAS SOLINAS

Ateikite arčiau. Sargyba – ginklus!

ADRIANA

Tai mano vyras, varge! Nagi, regit,
Tai čia, tai ten jis randas lyg iš niekur,
Vos ką tik vienuolynan jį įvijom,
O štai jis šičia – nieko nesuprasi.

Įeina Antifolas iš Efeso ir Dromijus iš Efeso.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Garbusis hercogai, šaukiuos teisybės!
Už tai, kad į karus kadai lydėjau,
Gyvybę gelbėjau randais nusėtas,
Už kraują, gausiai dėl tavęs pralietą,
Meldžiu man dovanoti teisingumą.

EGEONAS

Jei baimė mirt neatėmė man proto,
Regiu Antifolą čia, savo sūnų.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Maldauju teisingumo, kunigaikšti.
Ši moteris, man tavo nuskirta,
Mane paniekino, užtraukė gėdą,
Baisiausiai įžeidė, net apsakyt sunku,

Kiek blogo man begėdiškai padarė,
Šiandieną bjauriai užsipuolus.

HERCOGAS SOLINAS

Papasakok – ir rasi teisingumą.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Namų duris man, hercoge, užšovus,
Pati ji su meilužiais ištvirkavo.

HERCOGAS SOLINAS

O nuodėmė! Teisybė, moteriške?

ADRIANA

Ne, hercoge, su juo ir seserim
Drauge pietavom šiandien, dievaži,
Apkaltinta esu jo neteisingai.

LUČIANA

Lai neregėsiu aš dienos šviesos,
Lai nežinosiu miego – ji teisi.

ANDŽELAS

Ak, priesaikauja melagingai jodvi!
O kaltinantis jas beprotis nemeluoja.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Žinau, senjore, ką kalbu, puikiausiai.
Nei vyno svaigulys man protą temdo,
Nei jaukia galvą tūžmastis – nors patį
Išminčių įžeidimai šie priblokštų.
Manęs pietaut ši moteris neleido,
Namų duris užtrenkus – tai paliudyt
Auksakalys galėtų, jei nebūtų
Dabar su ja išvien, jis viską matė.
Tada man vėrinį atnešt į „Ežį“
Pasižadėjo, kur pietaut ketinom
Su Baltazaru. Laukęs nesulaukęs
Jo leidaus pats ieškoti ir drauge
Su šiuo senjoru sutikau jį gatvėj.
Ir man auksakalys melagis ėmė
Prisiekinėt, neva aš prekę gavęs,
Nors puikiai žino jos nedavęs, betgi
Už skolą tariamą mane suimti
Prisakė pareigūnui – paklusau
Ir tarną pasiunčiau namo dukatų,
Bet grįžo tas be jų. Įkalbinėti
Tuomet gražiuoju prievaizdą bandžiau
Drauge su manimi namo nueiti.
O pakeliui sutikom mano žmoną,
Jos seserį ir tuntą bendrų jųjų.
Jie vedės tokį Pinčą, liesą sukčių,
Išalkėlį, paliegėlį, būrėją,

Nudriskėlį, žonglierių, šarlataną,
Įdubakį lavoną gyvą, niekšą,
Ir šis bjaurus kenkėjas, patikėkit,
Apsimetė žyniu – man čiuopė pulsą
Ir žvelgė į akis. Paskui, nutaisęs
Rimtų rimčiausią veidą, kad suriko,
Neva apsėstas aš esu ir šoko
Visi jie rišt mane, namo nuvilko
Ir įmetė į tamsų rūsį, tarną –
Taip pat įritino. Nelaukęs nieko
Dantim ėmiau kramtyt ir traukyt pančius,
Kol laisvę atgavau ir čia atbėgęs
Malonės jūsų štai prašau – atlygint
Už skriaudą ir patirtą didžią gėdą.

ANDŽELAS

Valdove, aš taip pat galiu paliudyt –
Namo pietaut jo niekas neįleido.

HERCOGAS SOLINAS

Bet vėrinį, sakai, esi jam davęs?

ANDŽELAS

Esu, valdove, – jam čionai atbėgus
Visi jį segint vėrinį regėjo.

ANTRAS PIRKLYS (*Antifolui*)

Be to, prisiekt galiu, aš pats girdėjau,
Kaip pripažinot vėrinį atgavęs,
Nors miesto aikštėje karštai tai neigėt.
Todėl prieš jus ir kardą išsitraukiau,
O jūs į vienuolyną puolėt slėptis,
Ir tai, kad pasirodėt vėl – stebuklas!

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Kaip gyvas nebuvau šiam vienuolyne
Ir jūs man kardu niekad negrasinot,
Ir vėrinio nesu regėjęs, Dieve,
Padėk man, kalbate visi netiesą.

HERCOGAS SOLINAS

Na, ir keista kebeknė susipynė!
Matyt, visus jus Kirkė pavaišino.
Kad įlėkė jisai į vienuolyną,
Tenai ir slėptųs, jei pamišęs būtų,
Savęs negintų taip ramiai. (*Adrianai*) Sakai,
Namie pietavo jis? Bet šitai neigia
Auksakalys. (*Dromijui*) O tu ką pasakysi?

DROMIJUS IŠ EFESO

Jisai su ja „Ežy" pietavo šiandien. (*Rodo į kurtizanę*)

KURTIZANĖ

Na taip, ir mano žiedą nusičiupo.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Taip, hercoge, šį žiedą ji man davė.

HERCOGAS SOLINAS

Ar jį matei įbėgantį į vienuolyną?

KURTIZANĖ

Mačiau, valdove, taip, kaip jus regiu.

HERCOGAS SOLINAS

Keistų keisčiausia. Kvieskite abatę.
Visi pamišę esat ar klejojat.

Kažkas iš palydos nueina pakviesti abatės.

EGEONAS

Valdove didis, leisk man tarti žodį.
Bičiulį čia matau, kuriam pavyktų
Galbūt mane išpirkti ir išgelbėt.

SOLINO HERZOGAS

Kalbėk nevaržomai, sirakūzieti.

EGEONAS

Juk tu vardu Antifolas, teisybė?
O šičia Dromijus – iš prieraišių tarnų?

DROMIJUS IŠ EFESO

Buvau prieš valandą jo prieraišusis,
Bet, ačiū Dievui, perkando jis pančius
Ir štai dabar aš atrištasis, pone.

EGEONAS

Be abejo, mane atminsit judu.

DROMIJUS IŠ EFESO

Į jus pažvelgę, atmenam save –
Mat ką tik buvom surišti ir patys.
Ar jūs ne Pinčo pacientas, pone?

EGEONAS (*Antifolui*)

Kodėl gi į mane keistai šnairuoji?
Juk mes pažįstami puikiausiai.

ANTIFOLAS

Lig šiol kaip gyvas jūsų neregėjau.

EGEONAS

Ak, sielvartas mane pakeitęs bus
Nuo pastarojo karto, kai sutikę

Viens kitą buvom. Gal ranka kaulėta,
Paklusęs valandoms kruopščioms, iškraipė
Neatpažįstamai man veidą laikas.
Bet negi nepažįsti mano balso?

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Ir balso nepažįstu.

EGEONAS

Ir tu neatpažįsti, Dromijau?

DROMIJUS IŠ EFESO

Ir aš neatpažįstu, pone.

EGEONAS

Juk atpažįsti – nė neabejoju.

DROMIJUS IŠ EFESO

Aha, pone, nė neabejoju, kad neatpažįstu, o kai tik žmogus ką nors neigia, privalote juo tikėti.

EGEONAS

Nė balso nepažįsta! Piktas laike,
Nejaugi per septynerius metus
Trumpus man šitaip sudarkei liežuvį,
Kad net vienintelis sūnus negali

Pažint bėdų sugniaužto tėvo balso?
Bet nors žiemų dulksna godi suraižė
Man veidą plaudama gyvybės syvus
Ir kraujas gysloj kiekvienoj užšalo,
Gyvenimo nakty manoj dar likę
Krislelis atminties, dar blausiai šviečia
Žibintai gęstantys ir menkas garsas
Apkurtusioms ausims iš tolo girdis –
Visi žili šie liudytojai sako,
Ir apsirikt čia neglėčiau niekaip,
Kad tu Antifolas, sūnus man, būsi.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Aš tėvo niekada nesu regėjęs.

EGEONAS

Juk Sirakūzuose, berniuk, atminki,
Išskyrė prieš septynerius metus
Likimas mus, o gal droviesi tėvą
Pažinti ištiktą bėdos, sūneli?

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Ir hercogas, ir šiam mieste kiekvienas
Mane pažįsta ir paliudyt gali,
Kad Sirakūzų niekad neregėjau.

HERCOGAS SOLINAS

Na taip, sirakūzieti, jam globėjas
Aš du dešimtmečius buvau ir niekad
Per laiką šį jisai į Sirakūzus
Nėra įkėlęs kojos, – tau senatvė
Ir negandos, matyt, klaidina protą.

Įeina Emilija, Antifolas iš Sirakūzų ir Dromijus iš Sirakūzų.

EMILIJA

Nelaimėlį tau atvedu, valdove.

Visi susirenka pažiūrėti.

ADRIANA

Du mano vyrai? Ar meluoja akys?

HERCOGAS SOLINAS

Bus Genijus viens kito kažkuris jų.
Ir čia tas pats. (*Rodo į abu Dromijus*) Kas iššifruoti gali,
Kuris tikrasis, o kuris dvasia?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Aš, pone, Dromijus, šalin jį vykit.

DROMIJUS IŠ EFESO

Aš, pone, Dromijus, man leiskit likti.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ar tu čia, Egeone, ar vaiduoklis?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Senasis ponas! Kas gi jį surišo?

EMILIJA

Ak, kad ir kas surišo, aš atrišiu –
Ir laisvę davus jam, atgausiu vyrą.
Ar tu tasai, senasis Egeone,
Kuris kadų kadai turėjo žmoną
Emiliją vardu, dvynius puikius
Tau dovanojusią? Kalbėki, nagi,
Jei tu tas pats senasis Egeonas,
Aš ta pati Emilija tavoji!

EGEONAS

Jei visa tai ne sapnas – tu išties
Emilija esi. O jeigu taip, sakyki,
Kur mudviejų sūnus, kuris ant stiebo
Nelemto su tavim per audrą plaukė?

EMILIJA

Mane su juo ir Dromijum įkėlė
Žvejai iš Epidamno savo valtin.
Bet juos žūkliai Korinto tuoj pamatė
Ir atėmė vaikus negailestingai.
O aš pati likau epidamniečiams.
Koksai likimas mažutėlių laukė,
Nenumanau, o mano lemtį regit.

HERCOGAS SOLINAS

Ak, štai kur ima pradžią šįrytinė
Istorija... abu kaip vienas tiedu
Antifolai ir Dromijai – lyg du
Vandens lašai, ir dargi josios žodžiai
Apie nelaimę jūroje... Na taip,
Čia bus tėvai vaikų, kuriuos likimas
Mums regint šiandien suvedė netyčia.
Antifolai, juk tu atvykęs iš Korinto?

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ne, pone, aš iš Sirakūzų.

HERCOGAS SOLINAS

Pala, paeik į šalį, nebesusigaudau.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Tai aš, valdove, iš Korinto.

DROMIJUS IŠ EFESO

Ir aš su juo.

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Mus į Efesą atvežė garsusis
Narsuolis Menafonas, jūsų dėdė.

ADRIANA

Kuris iš jūsų su manim pietavo?

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Tai aš, mieloji ponia.

ADRIANA

Ar jūs – ne mano vyras?

ANTIFOLAS IŠ EFESO

Na ne jau, prieštarauju.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Ir aš taip pat, nors ir vadino vyru
Jinai mane, o ši žavi dama,
Sesuo jos, kreipės kaip į brolį.

Lučianai

Jei šitai, ką matau girdžiu, ne sapnas,
Tikiuos jums tąsyk ištartus žodžius
Tikrovėje patvirtint žygiais.

ANDŽELAS
Tai vėrinys, kurį daviau jums, pone?

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ
Atrodo, pone, taip, nepulsiu neigti.

ANTIFOLAS IŠ EFESO
O jūs mane už jį suimti liepėt?

ANDŽELAS
Atrodo, pone, taip, nepulsiu neigti.

ADRIANA
Aš pinigų siunčiau jums išsipirkti
Per Dromijų, bet, rodos, jų negavot?

DROMIJUS IŠ EFESO
Na ne, man niekas pinigų nesiūlė.

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ
Tą kapšą su dukatais aš gavau,
Jį Dromijus man atnešė manasis.
Regiu, sutikom vienas kito tarną,

Mane palaikė juo (*rodo į brolį*), o jį – manim,
Dėl to ir rados visos mūsų klaidos.

ANTIFOLAS IŠ EFESO
Šiuos pinigus skiriu išpirkti tėvui.

HERCOGAS SOLINAS
Nereikia, tavo tėvas laisvas.

KURTIZANĖ (*Antifolui iš Efeso*)
Prašyčiau, pone, man grąžinti žiedą.

ANTIFOLAS IŠ EFESO
Štai, prašom. Ačiū už gardžius pietus.

EMILIJA
Šviesusis hercoge, maloniai kviečiam
Į vienuolyną – jums ten apsakysim,
Ką siuntė išbandyti mums likimas.
Visus čia susirinkusius mus sekti
Taip pat kviečiu – juk ši klaidų diena
Kiekvieną mūsų iškankino, betgi
Už tai jums su kaupu bus atmokėta.
Dėl jūsų trisdešimt trejus metus
Ramybės neturėjau, mano sūnūs,
Ir tik dabar galiausiai nusimesti
Šią sunkią naštą nuo pečių galiu.

Valdove, mano vyre ir vaikai,
Ir judu, kalendoriai jų gimimo,
Eime visi drauge į džiaugsmo šventę,
Po ilgo sielvarto linksmybei metas!

HERCOGAS SOLINAS

Visa širdim šią šventę švęsiu!

Išeina visi, išskyrus Antifolą iš Sirakūzų, Antifolą iš Efeso, Dromijų iš Sirakūzų ir Dromijų iš Efeso.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Ar man atnešt iš laivo jūsų daiktus?

ANTIFOLAS IŠ EFESO

O ką ten, Dromijau, nunešęs būsi?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Na tai, ką laikėte „Kentaure".

ANTIFOLAS IŠ SIRAKŪZŲ

Jis taiko man. Aš tavo ponas, Dromijau,
Eime visi, tegu daiktai palaukia,
Na, apkabinki brolį, pasidžiauki.

Abu Antifolai išeina.

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Virtuvėje pas tavo šeimininką
Tokia storulė dirba – ji perpiet
Šiandieną vos neiškepė manęs,
Sumaišius su tavim. Dabar ji bus
Sesuo man – ne žmona.

DROMIJUS IŠ EFESO

Tu man tarytum veidrodis, ne brolis,
Pagal tave regiu esąs dailus jaunuolis,
Na, einam pažiūrėti šventės?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Tu pirmas, pone, tu vyresnis.

DROMIJUS IŠ EFESO

Tai klausimas – bet kas gi žino?

DROMIJUS IŠ SIRAKŪZŲ

Išmesim burtą, o kol kas ženk pirmas.

DROMIJUS IŠ EFESO

Ne, štai kaip bus: į šį pasaulį mudu
Atėjome kaip broliai, tad ir liko
Mums žengti ne vora, o viens prie kito.

Išeina.

Troilas ir Kresida

1602

Veikėjai

PRIAMAS, *Trojos karalius*

Jo sūnūs:

HEKTORAS

TROILAS

PARIS

DEIFOBAS

HELENAS

MARGARELONAS, *nesantuokinis Priamo sūnus*

Trojos vadai:

ENĖJAS

ANTENORAS

KALCHAS, *Trojos žynys, graikų šalininkas*

PANDARAS, *Kresidos dėdė*

AGAMEMNONAS, *graikų karvedys*

MENELAJAS, *jo brolis*

Graikų vadai:

ACHILAS

AJAKSAS

ULISAS

NESTORAS

DIOMEDAS

PATROKLAS

TERSITAS, *subjaurotas, nepadorus graikas*

ALEKSANDRAS, *Kresidos tarnas*

TROILO *tarnas*

PARIO *tarnas*

DIOMEDO *tarnas*

ELENA, *Menelajo žmona*

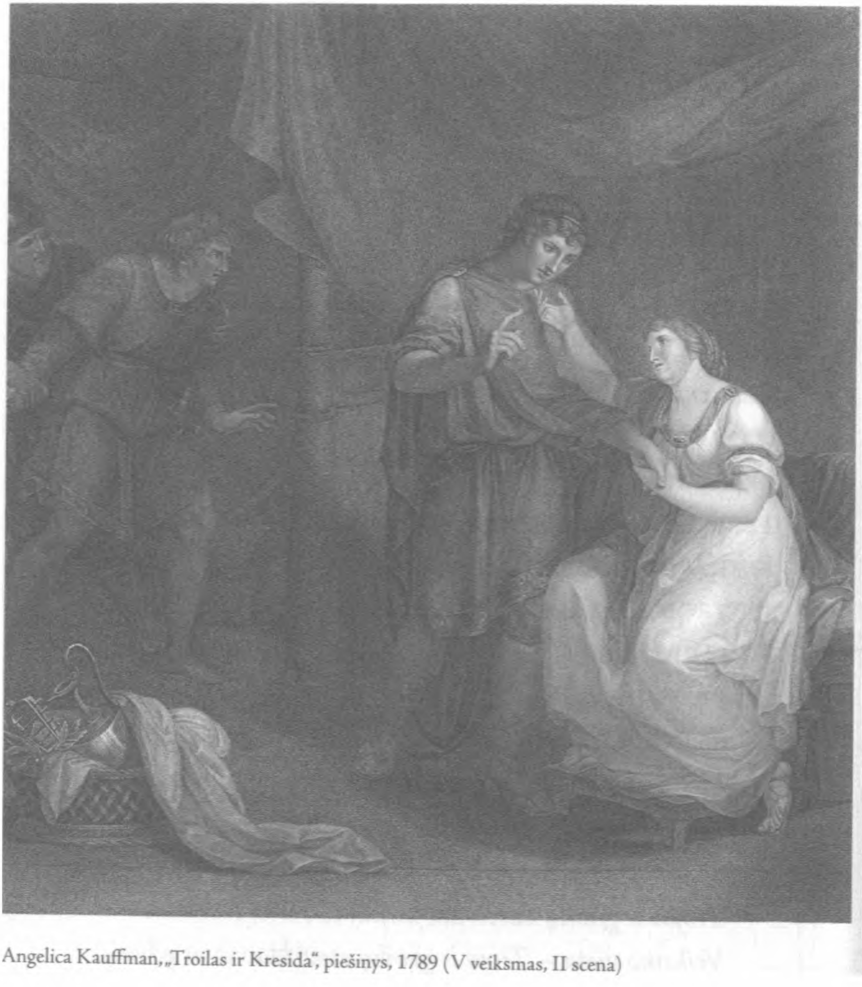
ANDROMACHĖ, *Hektoro žmona*

KASANDRA, *Priamo duktė, pranašė*

KRESIDA, *Kalcho duktė*

Trojos ir graikų kareiviai, tarnai

Veiksmo vieta – Troja ir graikų stovykla



Angelica Kauffman, „Troilas ir Kresida", piešinys, 1789 (V veiksmas, II scena)

Įeina žvangantis šarvais Prologas.

PROLOGAS

Štai plyti Troja. Į Atėnų uostą
Išdidūs ir užrūstinti valdovai
Iš Graikijos salų laivyną gausų
Sutraukė, apginklavo ir kovon
Išplaukia šešiasdešimt devyni
Karūnom vainikuoti princai,
Iš įlankos Atėnų jie pasuko
Į Frigiją prisiekę galą Trojai,
Kurios pily iš Menelajo pagrobta
Žmona su palaidūnu Pariu miega.
Štai karo priežastis – tai Elena.
Jie plaukia į Tenedo salą. Ir laivai
Krantan įgrimzdę meta karo krovą.
Dar mūšio neragavę, graikai žvalūs
Laukuos Dardano stato stovyklas
Erdvias, o Trojos sūnūs skląsčiais
Ir sankabom sunkiom sutvirtins
Tuoj Priamo miesto šešerius vartus:
Dardano, Timbrijos, Helijaus ir Četo,
Trojėnų ir Antenoridų. Auga nekantra,
Ji kaitina ir graikų, ir trojėnų kraują,
Pakvipo jau karu. Ir aš, Prologas,
Čia atėjau sužvanginęs šarvais,
Kaip mūsų temai dera, jums, žiūrovai,

Pranešt, – nors plunksna autoriaus nelinkęs
Pasitikėti, kaip ir aktoriaus balsu, –
Kad mūsų pjesė, peršokus pirmųjų
Kautynių sumaištį ir šlovę
Prasideda nuo vidurio ir tęsia tai,
Ką jums bylos vaidinimo veiksmai.
Pritarkit ar pasmerkit, kaip patinka,
Kovų audroj ir šio, ir to nutinka.

I

VEIKSMAS

I scena

Troja. Priešais Priamo rūmus.
Įeina Pandaras ir Troilas.

TROILAS

Kur mano tarnas? Vėl nusiginkluosiu.
Ir ko gi man už Trojos sienų kautis –
Žiauriausias mūšis mano sieloj verda!
Lai tas, kas valdo savo širdį, veržias
Kovon, deja, Troilas galios šios neturi.

PANDARAS

Ar baigsit pagaliau tą giesmę?

TROILAS

Galingi graikai ir, be to, sumanūs,
Jiems įprastas nuožmumas ir narsa,
O aš už moters ašarą silpnesnis,
Už įmygį slopesnis, mulkių mulkis,
Mažiau narsus negu mergelė naktį
Ar tuščiagalvis paikas vaikas.

PANDARAS

Na, apie tai jau sočiai prikalbėjau. Daugiau nesikišiu ir nė piršto nepajudinsiu. Tas, kuris

geidžia pyrago, turi kantriai palaukti, kol bus sumalti miltai.

TROILAS

Ar aš nelaukiau?

PANDARAS

Taip, laukei, kol bus sumalti miltai, bet reikia dar palaukt, kol juos išsijos.

TROILAS

Ar aš nelaukiau?

PANDARAS

Taip, laukei, kol juos išsijos; bet reikia dar palaukt, kol užrūgs tešla.

TROILAS

Ir šito kantriai laukiau.

PANDARAS

Taip, laukei rūgimo; bet dar reikia iškočioti tešlą, suminkyti pyragą, prikaitint krosnį ir iškepti. Be to, dar būtina palaukti, kol pyragas atvės, antraip nusvilsi lūpas.

TROILAS

Pati kantrybė, nors ji deivių deivė būtų,
Sunkiau nei aš pakeltų tokią kančią.
Kai prie karališko Priamo stalo sėdžiu
Ir svajose regiu Kresidą žavią,
Svajų šių neveju šalin, ak, išdavikas!

PANDARAS

Na, vakar vakare ji buvo žavesnė nei kada nors
anksčiau, už visas moteris dailesnė.

TROILAS

Tau pasakyti ketinau – baugu man,
Kad širdgėlos manos nepastebėtų tėvas
Ar Hektoras. Kaip sykiais saulė
Audroj sušvinta – šitaip šypsnį sykiais
Išspaudžiu, bet, deja, nepermušt dygiai
Keroto skausmo tariamai saldybei.

PANDARAS

O, jei jos plaukai nebūtų kiek tamsesni nei Elenos,
ką čia ir kalbėti, šių moterų nė neatskirtum. Bet
ji man giminaitė, todėl, žinoma, negaliu jos girti,
bet ak, kaip norėčiau, kad kas nors būtų girdėjęs
ją vakar šnekant... Nemenkinsiu tavo sesers
Kasandros sąmojo, bet...

TROILAS

Ar negirdi, Pandarai, tau sakau, Pandarai,
Paskendo mano viltys, neskaičiuoki,
Kiek sieksnių jos į gilumą nugrimzdo.
Kartoju tau, – beprotiškai Kresidą myliu,
O tu man vis kalbi: „Ji nuostabi."
Į opą sopulingą man širdy žeri
Jos veidą, plaukus, eiseną ir balsą;
Ir nešykšti jai pagyrų vaiskių.
O, jos ranka balta kaip gulbė,
Švelnesnė net už gulbinėlės pūką,
Ir jis, palygint su ranka Kresidos,
Atrodytų šiurkštus lyg delnas
Nuvargusio artojo. Šitaip man kalbi,
Vos tik užsimenu, kad aš ją myliu;
Tačiau tokia šneka tartum durklu
Man dar labiau draskai žaizdas, užuot
Mėginęs jas nuskausmint balzamu.

PANDARAS

Kalbu tik tiesą.

TROILAS

Bet jos visos nepasakai.

PANDARAS

Prisiekiu. Daugiau nesikišiu. Lai būna ji tokia, kokia yra: jeigu graži, tai tuo jai geriau, o jeigu ne, tai priemonės pasigražinti jai visada bus po ranka.

TROILAS

Nepyk, Pandarai, ką čia paistai?

PANDARAS

Štai kaip man atlyginta už mano triūsą: netekau jos prielankumo, netekau tavo prielankumo, laksčiau kaip šunelis tarp judviejų, ir še tau padėka.

TROILAS

Pandarai, ar pyksti? Ar piktas ant manęs?

PANDARAS

Matai, ji man giminaitė, todėl negaliu tvirtinti esant ją gražią kaip Elena. Jei mūsų nesietų giminystė, sakyčiau, kad net pasninkaudama penktadienį ji ne prastesnė už pasipuošusią Eleną sekmadienį, bet kas man rūpi? Kas man, lai ji būna net tamsiaveidė maurė, man vienas ir tas pats.

TROILAS

Ar aš neigiu, kad ji graži?

PANDARAS

O man vis tiek, ar neigi, ar neneigi. Ji kvailė, kad neišvyko su tėvu, geriau keliautų pas graikus, taip jai ir pasakysiu, kai kitąsyk susitiksiu. Pakaks, į šitą reikalą nebesikišiu ir nieko nenoriu žinoti.

TROILAS

Pandarai...

PANDARAS

Ir neįkalbinėk.

TROILAS

Mielas Pandarai!

PANDARAS

Meldžiu, nebekalbėk man apie tai; kaip atradau, taip ir paliksiu, ir baigta šneka.

Išeina. Pasigirsta kovos trimitas.

TROILAS

Nutilkite, riksmai, ir baikit klaiką,
Abipus staugiantys kvailiai. Graži
Išties turėtų būti Elena,
Jei ją kasdien nurausvinat krauju.

Nenoriu kautis dėl tokios dingsties –
Ji pernelyg menka dėl mano kardo.
Tačiau Pandaras... Baudžiate, dievai!
Kaip dar, be jo, prieisiu prie Kresidos?
Jis įžeidus ir nepalenkiamas tiek pat,
Kiek išdidžioji Kresida šalta.
Sakyk man, Apolonai, Dafnės garbei,
Kas toji Kresida? O aš? Pandaras?
Namai jos – Indija; ji – pataluos lyg perlas.
Tarp jos ir mūs Iljono – vandenynas,
Aš leidžiuos kaip pirklys kelionėn,
Pandaras – man vedlys, viltis ir laivas.

Aidi kovos trimitas. Pasirodo Enėjas.

ENĖJAS

Troilai, tu! Kodėl ne mūšyj?

TROILAS

Todėl, kad čia aš. Atsakas kaip moters,
Ir nesiginčysiu – kaip moteris elgiuos.
Kas naujo šiandien mūšyje, Enėjau?

ENĖJAS

Paris grįžo sužeistas.

TROILAS

Ir kas jį sužeidė, Enėjau?

ENĖJAS

Troilai, Menelajas.

TROILAS

Nuleido kraujo Pariui. Ak, juokai,
Kad Menelajas pakuteno jį ragais.

Kovos trimitai.

ENĖJAS

Klausyk, varžybos šiandien užmiesty neprastos.

TROILAS

Jei norai lemtų, būtų ne prastesnės namuose.
Bet apie užmiestį – ar ten vyksti?

ENĖJAS

Kiek įkabindamas skubu.

TROILAS

Tai vykime kartu.

Abu išeina.

II scena

Troja. Gatvė.
Įeina Kresida ir jos tarnas Aleksandras.

KRESIDA
Sakyk, kas ten praėjo?

ALEKSANDRAS
Hekabė, karalienė, ir Elena.

KRESIDA
O kur jos skuba?

ALEKSANDRAS
Rytinio bokšto link –
Atsiveria iš jo aukštybių slėnis –
Ir mūšio vaizdas. Hektoras, nors visad
Garsėja kantrumu, įtūžęs šiandien
Ir Andromachę išbarė, ginklanešiui sušėrė.
O pats lengvai apsiginklavęs lyg stropus
Artojas dar prieš saulei tekant
Išjojo į kautynių lauką – šičia gėlės
Rasa raudojo it nujausdamos, ko laukt
Iš Hektoro rūstybės.

KRESIDA

Ir kas jį taip supykdė?

ALEKSANDRAS

Pasklido gandas – graikų gretose esąs
Trojiečių kraujo Hektoro sūnėnas,
Vardu Ajaksas.

KRESIDA

Na, ir kas iš to?

ALEKSANDRAS

Jis, kalbama, kaip mūras vyras.
Iš kojų tokio neišversi.

KRESIDA

Bet juk neišversi ir kitų vyrų, nebent šie būtų girti, leisgyviai ar neturėtų pačių kojų.

ALEKSANDRAS

Šis vyras, ponia, iš daugelio žvėrių perėmė jų ypatybes: jis narsus kaip liūtas, šiurkštus kaip lokys, lėtas kaip dramblys, tai žmogus, kurio būdą gamta taip sumaišė, kad jo narsa pavirto paikyste, o paikystė sumišo su nuovoka. Nėra tokios dorybės, kurios krislo jame neįžvelgtum, kaip ir nėra tokios ydos, kurios dėmė jo netemdytų. Jis apsiniaukia be

jokios priežasties ir džiūgauja, kai reikia krimstis. Jam viskas duota, bet taip ne į vietas sudėta, kad jis – lyg podagros kamuojamas Briarėjas: rankų daug, o iš jų jokios naudos, arba žlibis Argas: akių daugybė, o nieko neregi.

KRESIDA

Bet man šis žmogus kelia tik šypseną, kaipgi jis galėjo supykdyti Hektorą?

ALEKSANDRAS

Žmonės šneka, kad vakar mūšyje jis kovėsi su Hektoru ir partrenkė jį ant žemės, o šis pasijuto toks paniekintas ir įžeistas, kad nuo tol nei valgo, nei miega.

Įeina Pandaras.

KRESIDA

Kas ten ateina?

ALEKSANDRAS

Tai jūsų dėdė Pandaras, ponia.

KRESIDA

Hektoras – narsus karys.

ALEKSANDRAS

Narsiausias pasaulyj, ponia.

PANDARAS

Apie ką kalba? Apie ką kalba?

KRESIDA

Labas rytas, dėde Pandarai.

PANDARAS

Labas rytas, dukterėčia Kresida. Apie ką šnekat? Labas rytas, Aleksandrai. Kaip laikaisi, dukterėčia? Kada buvai Iljone?

KRESIDA

Šįryt, dėde.

PANDARAS

Apie ką gi judu šnekučiavotės, kai atėjau? Ar Hektoras jau buvo apsiginklavęs ir išvykęs, kai atėjai į Iljoną? O Elena turbūt dar vartės lovoj?

KRESIDA

Hektoro jau nebuvo, o Elena tebemiegojo.

PANDARAS

Mat kaip, Hektoras anksti pakirdo.

KRESIDA

Kaip tik ir kalbėjome, koks buvo įpykęs.

PANDARAS

Argi jis buvo įpykęs?

KRESIDA

Štai jis taip sako.

PANDARAS

Na taip, tiesa, buvo. Žinau ir priežastį. Patikėkit, šiandien jis visus priešus lyg dalgiu išguldys. O ir Troilas nuo jo neatsiliks, tegu jie pasisaugo Troilo, galvą dedu.

KRESIDA

Ką, jis irgi įniršęs?

PANDARAS

Kas, Troilas? Jis dar šaunesnis už Hektorą.

KRESIDA

O Jupiteri! Jų ir lyginti negalima.

PANDARAS

Ką, negalima lyginti Troilo ir Hektoro? Ar jau pažįsti žmogų, vos jį pamačiusi?

KRESIDA

O jeigu jau esu jį mačiusi? Ir pažinojau anksčiau?

PANDARAS

Na, sakau, Troilas yra Troilas.

KRESIDA

Ir aš taip pat sakau, jis, žinoma, ne Hektoras.

PANDARAS

Be abejo, tam tikru atžvilgiu ir Hektoras – ne Troilas.

KRESIDA

Tai tiesa, kalbant apie abu: kiekvienas jų yra pats savimi.

PANDARAS

Savimi! Deja, vargšas Troilas! Ak, kad jis būtų savimi!

KRESIDA

Bet juk jis ir yra savimi.

PANDARAS

Jei tai būtų tiesa, galėčiau net Indijon pėsčias nueiti.

KRESIDA

Vis vien jis ne Hektoras.

PANDARAS

Jis yra pats savimi? Ne, nėra. Norėčiau, kad būtų.
Na, dievai aukštybėse regi, laikas ir gydo, ir žeidžia.
Ak, Troilas, Troilas! O kad mano širdis plaktų
jos krūtinėj! Ne, Hektoras niekuo ne geresnis už
Troilą.

KRESIDA

Na, atleiskit.

PANDARAS

Jis vyresnis.

KRESIDA

Na jau, atleiskit.

PANDARAS

Anas dar labai jaunas. O ką gi pasakysi, kai jis
bus Hektoro amžiaus. Hektoras ir dabar jam
nusileidžia sumanumu.

KRESIDA

O jam ir nereikia svetimo sumanumo, savojo
per akis.

PANDARAS

Ir kitų teigiamų savybių stokoja.

KRESIDA

Nesvarbu.

PANDARAS

Ir grožiu neprilygsta.

KRESIDA

O jam grožio ir nereikia, jis geras toks, koks yra.

PANDARAS

Tu nieko nenusimanai, dukterėčia! Net Elena anądien tvirtino, kad Troilas dėl rusvo veido, šito neneigiu, na net ne rusvo...

KRESIDA

Ne rusvo, bet rusvo.

PANDARAS

Na, tiesą sakant, ir rusvo, ir ne rusvo.

KRESIDA

Tiesą sakant, ir teisybė, ir neteisybė.

PANDARAS

Ji gyrė jo veido spalvą, sakydama, kad ji gražesnė nei Pario.

KRESIDA

Na, Pario veidui skaistumo netrūksta.

PANDARAS

Teisybė.

KRESIDA

Vadinasi, Troilo veidas pernelyg jau skaistus. Jeigu ji išgyrė jį, tai jo veido spalva gražesnė už Pario, vieno veidas skaistus, o kito – dar skaistesnis, tiesiog per daug ugningai išliaupsino gražią veido spalvą. Elena tokia auksaburnė, kad išgirtų ir Troilo varinę nosį.

PANDARAS

Prisiekiu, mano galva, Elenai jis patinka labiau nei Paris.

KRESIDA

Tuomet ji tikriausia lengvabūdė graikė.

PANDARAS

Taip, esu tikras, kad jis jai patinka. Anądien priėjo prie jo – tas stovi skliautuotoj lango nišoj, nors, žinai, jo pasmakrėj vos tris ar keturis plaukelius terasi.

KRESIDA

Tikrai, nereikia nė aritmetikos, kad juos be vargo suskaičiuotum.

PANDARAS

Taip, jis labai jaunas, bet ir dabar jau trim svarais daugiau už brolį Hektorą nučiuptų.

KRESIDA

Toks jaunas, o jau tokios ilgos rankos ką nors nučiupti?

PANDARAS

Bet Elena jam tikrai neabejinga, štai tau įrodymas: mačiau, kaip ji priėjo ir savo balta ranka paglostė jo skeltą smakrą.

KRESIDA

O Junona gailestinga, kas gi jį suskaldė?

PANDARAS

Nagi, ar nepastebėjai duobutės jo smakre? Mano galva, visoj Frigijoj nerasi kito tokio vyro, kuris taip šauniai šypsotųsi.

KRESIDA

O, jis šypsosi kaip tikras bebaimis!

PANDARAS

Argi nesakiau?

KRESIDA

O taip, lyg debesis rudenį!

PANDARAS

Na jau žinai! O kad Elena jam tikrai neabejinga, štai tau įrodymas...

KRESIDA

Jei ji sumanys įrodyti, įrodymų priremtas Troilas pasielgs kaip vyras...

PANDARAS

Troilas! Jam ji rūpi ne daugiau už pašvinkusį kiaušį.

KRESIDA

Na, jei pašvinkęs kiaušis tiek pat mielas, kiek ir tuščias kiaušas, galima ir dar nespėjusio išsirist viščiuko paskanaut.

PANDARAS

Netveriu juoku prisiminęs, kaip ji pakuteno jam pasmakrę. O jos rankos baltos, nuostabios, turiu pripažinti.

KRESIDA

Pripažįsti nekankinamas.

PANDARAS

Ir žinai, įsigudrino rasti ant jo smakro baltą plaukelį.

KRESIDA

Vaje, vargšas smakras! Daugeliui karpų labiau pasisekė.

PANDARAS

Bet kiek juoko buvo – karalienei Hekabei net ašaros iš akių pabiro.

KRESIDA

Ak, ašaros kaip girnos?

PANDARAS

Ir Kasandra juokėsi.

KRESIDA

Bet josios akis turbūt kaitino ne tokia kaitri liepsna,
ašaros jai juk neužvirė ir nepradėjo ristis lauk
didelės kaip girnos?

PANDARAS

Ir Hektoras juokėsi.

KRESIDA

Ir iš ko gi visi taip juokėsi?

PANDARAS

Aiškus daiktas, ogi iš to balto plaukelio, kurį Elena
rado ant Troilo smakro.

KRESIDA

Jeigu tas plaukelis būtų buvęs žalias, aš irgi būčiau
pasijuokusi.

PANDARAS

Jie juokėsi ne tiek iš to plaukelio, kiek iš Troilo
sąmojingo atsako.

KRESIDA

Ir ką gi jis atsakė?

PANDARAS

Ji sako: „Štai, ant tavo smakro penkiasdešimt du plaukeliai, ir vienas jų baltas."

KRESIDA

Tai jos žodžiai.

PANDARAS

Teisybė, be jokių žodžių. O jis sako: „Penkiasdešimt du plaukai, ir vienas baltas. Tas baltasis – tai mano tėvas, o visi kiti – jo sūnūs." „Ak, Jupiteri! – sušunka ji, – kuris gi iš tų plaukų mano vyras Paris?" „Tas dvišakas, – atsako jis. – Išrauk jį ir atiduok Pariui." Visi pratrūko kvatotis! Elena smarkiai nuraudo, o Paris baisiai įširdo, bet visi kiti kvatojosi net neužsičiaupdami.

KRESIDA

Tai bent mes užsičiaupkim, nes jau ilgai burnas aušinam.

PANDARAS

Žodžiu, dukterėčia, vakar aš tau kai ką pasakiau. Pagalvok apie tai.

KRESIDA

Aš ir galvoju.

PANDARAS

Galvą guldau, tai tiesa, jis lies dėl tavęs ašaras, kaip dangus verkia balandį.

KRESIDA

O aš jo ašarų palaistyta išdygsiu kaip dilgėlė gegužę.

Trimitai skelbia atsitraukimą.

PANDARAS

Klausyk! Jie grįžta iš mūšio. Paėjėkim į šalį ir pažiūrėkim, kaip jie paržygiuoja į Iljoną. Meldžiu tavęs, mieloji mano dukterėčia, gražioji Kresida.

KRESIDA

Kaip pageidausi.

PANDARAS

Čia, čia, čia puiki vieta, iš čia geriausiai matysime. Aš tau išvardysiu visus, jiems einant pro šalį, bet Troilą ypač įsidėmėk.

Praeina Enėjas.

KRESIDA

Nekalbėk taip garsiai.

PANDARAS

Tai Enėjas. Argi jis ne šaunus vyras? Tai vienas iš Trojos žiedų, patikėk manim. Bet įsidėmėk Troilą, tuoj jį pamatysi.

Praeina Antenoras.

KRESIDA

Kas tai?

PANDARAS

Tai Antenoras. Jis, pasakysiu tau, turi aštrų protą ir karys neblogas. Viena įžvalgiausių Trojos galvų, vyras iš stuomens ir iš liemens. Kada gi pasirodys Troilas? Tuojau tau jį parodysiu. Jei mane pamatys, linktelės man galva.

KRESIDA

Ak, ar tave pamatęs jis tik palinguoja galvą?

PANDARAS

Pamatysi.

KRESIDA

Jei taip, lieka palinguoti galva ir kitiems.

Praeina Hektoras.

PANDARAS

Tai Hektoras, taip, taip, žiūrėk, tai bent vyrutis! Pirmyn, Hektorai! Štai kur šaunus vyras, dukterėčia. O šaunuoli Hektorai! Tik pažvelk, kaip jis atrodo. Kokia veido išraiška! Argi ne šaunus vyras?

KRESIDA

Ak, tikras šaunuolis!

PANDARAS

Ar ne tiesa? Tiesiog širdis džiaugiasi. Pažvelk, kokios kirčių žymės ant jo šalmo! Tik pažiūrėk, ar matai? Štai ten. Čia tau ne juokai, kirsta iš peties. Nepaneigsi, kaip sakoma, tos žymės kalba pačios už save.

KRESIDA

O jos tikrai nuo kardų?

PANDARAS

Nuo kardų! Kad ir ne nuo jų, jam nesvarbu, tegu pats velnias jį užpuola, Hektorui vienas ir tas pats. Kaip Dievą myliu, širdis džiaugiasi. O štai eina Paris, štai eina Paris.

Praeina Paris.

Pažvelk, dukterėčia, argi ne žavingas vyras? Šaunuolis, ir tiek. Kas sakė, kad jį šiandien sužeidė? Jis sveikas. Na, Elena tikrai apsidžiaugs, cha. Kaip norėčiau dabar pamatyti Troilą! Tuoj išvysi Troilą.

Praeina Helenas.

KRESIDA

O šitas kas?

PANDARAS

Tai Helenas. Įdomu, kurgi Troilas? Tai Helenas. Jo šiandien turbūt nebuvo mūšyj. Tai Helenas.

KRESIDA

O Helenas moka kautis, dėde?

PANDARAS

Helenas! Ne. Taip, jis kautųsi visai neprastai. Įdomu, kurgi Troilas? Klausyk, ar girdi, kaip žmonės šaukia „Troilai"? Helenas mat žynys.

KRESIDA

O kas ten per niekingas tipas?

Praeina Troilas.

PANDARAS

Kur? Tenai? Deifobas. Tai Troilas. Štai kur vyras, dukterėčia. Hm... Narsusis Troilas, kariaunos pažiba!

KRESIDA

Tyliau, kaip tau ne gėda, tyliau!

PANDARAS

Įsidėmėk jį ir atsimink. O narsusis Troilas! Gerai įsižiūrėk į jį, dukterėčia, pažvelk, koks kruvinas jo kardas, o šalmas dar smarkiau sukapotas nei Hektoro, o koks žvilgsnis, o kokia eisena! Koks puikus jaunuolis! Jam dar nėra nė dvidešimt trejų. Žygiuok, Troilai, žygiuok pirmyn. Jei turėčiau seserį graciją ar dukterį dievaitę, pasiūlyčiau jam į nuotakas. O koks puikus vyras! Paris? Paris –

nepraustaburnis, palyginti su juo, ir, patikėk manim, jei Elena galėtų Parį išmainyti į Troilą, net akies nepagailėtų magaryčiom.

Praeina paprasti kareiviai.

KRESIDA

Štai ir daugiau karių ateina.

PANDARAS

Tai asilai, kvailiai ir bukapročiai, pelai ir sėlenos, pelai ir sėlenos! Buza po kepsnio! Galėčiau iki mirties Troilu gėrėtis. Nebėr čia ko žiūrėti, nebėr čia ko žiūrėti, ereliai jau praskrido. Dabar tik varnai ir kuosos, varnai ir kuosos! Mieliau sutikčiau būti toks vyras kaip Troilas negu toks kaip Agamemnonas su visa Graikija už nugaros.

KRESIDA

Graikai turi Achilą, jis šaunesnis už Troilą.

PANDARAS

Achilas? Vežikas, nešikas, tikras kupranugaris!

KRESIDA

Na na.

PANDARAS

Na na! Ar turi nors truputį protelio? Ar turi akis? Ar žinai, kas yra tikras vyras? Argi nesupranti, kad kilmė, grožis, dailus kūnas, iškalba, vyriškumas, išprusimas, dosnumas, dorybingumas, jaunystė, pažiūrų platumas ir panašūs dalykai puošia vyrą, kaip pipirai ir druska pagardina valgį?

KRESIDA

Na taip, vyras – kaip pyrago įdaras, bet kas tada iš tokio vyriškumo?

PANDARAS

Kas tu per moteris! Niekas nežino, kurlink tu pasuksi.

KRESIDA

Aš pasisuku nugara, kad apsaugočiau pilvą, pasitelkiu sąmojų, kad neišduočiau savo gudrybių, paslaptingumą, kad apsaugočiau savo dorumą, užsidedu kaukę, kad apsaugočiau grožį, o tu turi apsaugoti visa tai, kad ir kur pasukčiau, mane saugo tūkstančiai sargų.

PANDARAS

Paminėk nors vieną.

KRESIDA

Ne, su tavim aš būsiu atsargi, tai ir bus vienas svarbiausių mano sargų. Jei nesugebėsiu išsisukti nuo smūgio, galėsiu apsisaugoti, kad neišplepėtum, kaip jį gavau, o jei nebus kam išsipūsti, nereikės ir sargo.

PANDARAS

Tu tokia kaip visos moterys!

Įeina Troilo pažas.

PAŽAS

Pone, mano šeimininkas nori tučtuojau su jumis pasikalbėti.

PANDARAS

Kur?

PAŽAS

Jūsų namuose, jis kaip tik nusivelka šarvus.

PANDARAS

Mielas berniuk, pasakyk jam, kad aš ateinu.

Pažas išeina.

Ar tik jis nesužeistas? Sudie, dukterėčia.

KRESIDA

Lik sveikas, dėde.

PANDARAS

Aš netrukus grįšiu, dukterėčia.

KRESIDA

Su lauktuvėm, dėde?

PANDARAS

Taip, su Troilo dovana.

KRESIDA

Toji dovana man bus tik įrodymas, kad tu sąvadautojas.

Pandaras išeina.

Kiek meilės žodžių, dovanų ir liaupsių
Dėl draugo, priesaikų skambiausių.
Bet į Troilą žvelgdama vis vien regiu
Daugiau nei tūkstančiuos Pandaro pažadų.
Tačiau, atmink, merginos – angelai tik tiek,
Kiek pastangų kainuoja jas pasiekt.
Ir geidžiamosioms nepamiršti dera,
Kad vyrams tai, kas gauta, nebegera.
Į galvą įsidėk ir nenusvilk nagų –

Karščiausia meilė kurstoma geismu.
Kaip mano meilės dėsnis rodo:
Kas prašo – tarnas, o pasiekęs – ponas.
Todėl, kai man širdin aistra įniks,
Jos mano akyse nė pėdsako neliks.

Išeina.

III scena

Graikų stovykla. Priešais – Agamemnono palapinė. Skamba iškilmingas trimitas. Įeina Agamemnonas, Nestoras, Ulisas, Diomedas, Menelajas ir kiti

AGAMEMNONAS

Valdovai,
Koks sielvartas nugelsvino jums skruostus?
Didžiųjų siekių, įkvėptų vilties,
Šioj žemėj neretai didybė bliūkšta.
Ir kliūtys, negandos gadina kraują
Narsiausių žygių, bėdos – lyg gumbai,
Iškilę susidūrus medžio syvams,
Apnikę sveiką pušį ir pažeidę plaušą,

Liguistai perkreipę kamieną tiesų.
Ar mums, valdovai, didelė naujiena,
Kad žodžio netesėjom, tad lig šiol,
Po apgulties ilgos, dar stūkso Troja?
Kiek mename, kiekvienas žygis
Nukrypdavo nuo tikslo ir per nieką
Nueidavo mūs lūkesčius nuvylęs,
Ir bliūkšdavo lyg išnaros planai.
Kodėl gi tad nūnai, valdovai,
Sutinkate niūriais veidais mūs triūsą
Ir nesėkme vadinat tai, kuo jus
Jupiteris seniai mėgina, tvirtą ryžtą
Tarp vyrų trokšdamas išvysti.
Tačiau ir geležis fortūnos nutvieksta
Skaisčiausiai žvilga: baugšas ir narsuolis,
Išminčius ir kvailys, mokslinčius ir beraštis,
Galiūnas ir bejėgis padermės tos pat
Tuomet atrodo. Bet sumos ji nuožmiai
Sparnais audros – tuoj kyla lėkt šapai.
Tvaru ir nepamainoma yra tik tai,
Kas turi svorį ir vidinę vertę.

NESTORAS

Prieš tavo dieviškąjį sostą stojęs,
O didis Agamemnonai, šiems žodžiams
Ir Nestoras pritars. Tiktai varge
Išbandoma žmogaus vertė. Kol jūroj

Ramu, menkų valtelių tuntai drąsiai
Per jos krūtinę kantrią plauko
Šalia daug didesnių laivų. Bet vos
Pasiutvaikis Borėjas švelniąją Tetidę
Užrūstina – kaipmat, žiūrėk,
Per kalnus vandenų sau kelią skinas
Galiūnas laivas – tarp dviejų stichijų
Šuoliuoja lyg Persėjo žirgas. Kur tada
Trapus akiplėša luotelis, drįsęs
Lygiuotis su didybe? Gal į uostą
Suskubo pasislėpt ar nugurkė Neptūnas?
Taip pat ir viesuluos fortūnos skirias
Tikra narsa ir sumeluota. Grėsmei
Ištirpus prošvaistėj, bandoj baisesnis
Gylys nei tigras. Bet užkaukus vėtrai
Ir ąžuolus gumbuotus žemėn lenkiant,
Tuoj slepias musės ir gyliai. Drąsa –
Prieš šėlsmą susiremt šėlsmu, rūsties
Likimo nepabūgus atsiliepti jam
Tokiu pačiu nuožmiu stūgsmu.

ULISAS

Agamemnonai,
Didysis vade, ramsti Graikijos ir prote,
Kariaunos mūsų įkvėpėjau ir širdie,
Sutelkusi visų mintis ir norus,
Štai ką Ulisas nori pasakyt:

(*Agamemnonui*) Šlovės verti ir taiklūs tavo žodžiai,
Karaliau prakilniausio sosto,
(*Nestorui*) Kaip ir tavieji, garbingiausias ilgaamži.
Šiai kalbai, Agamemnonai, vieta
Žibėti žalvaryj, kurį delnuos viršun
Iškėlė Graikija. O Nestoro – sutvikst
Sidabro raidėm. Patirties balsu –
Lyg ašimi, kuri padanges suka, –
Jis graikų krūtines sujungė. Visgi
Tavęs, galiūne, ir tavęs, išminčiau,
Prašau, kad išklausytumėt Uliso.

AGAMEMNONAS

Kalbėk, Itakės karvedy. Tik norim,
Kad tavo lūpos pliurpalų dykų
Neskiestų, kaip, patyrėm, būna,
Kai šnipą praveria šlykštus Tersitas.
Mums mielas sąmojis, sklandumas, protas.

ULISAS

Seniai jau būtų subyrėjus Troja
Ir kardas rankos Hektoro raudotų,
Jei nekamuotų bėdos tokios:
Nepaisoma drausmės ir pavaldumo.
Žiūrėkite, kiek graikų palapinių
Laukuos tuščių – tiek rietenų tuščių.
Jei karo pajėgos nebus kaip avilys,

Paklūstantis vieningai valiai,
Ar laukti mums medaus? Jei bravūra
Menkystų gožia nuopelnus ir rangus?
Patsai dangus, planetos, mūsų žemė
Paklūsta rangui, pirmenybei, formai
Ir paiso vietos, priežasties, tvarkos,
Tiek papročių, tiek pareigos – kaip dera.
Todėl tauri garbinga saulė soste
Pakilus virš visų skliaute didžiajam
Pataiso gydančia akim planetų
Paklydimus ir mus visus pasiekia –
Nedorą, dorą – lyg karaliaus raštas.
Bet vos planetos sumišai pasklinda
Be kelio klaidžiot – kokios rykštės
Apninka, kyla sumaištis ir dejos,
Riaumoja jūra, žemė dreba
Ir siaučia viesulai! Užpuola klaikas
Ir negandom karčiom kankina, rauna
Vienybės ir rimties pasėtą medį!
Kai griūva pavaldumo pamatai,
O jis lyg laiptai, vedantys aukštybėn,
Sumanymai bevaisiai liks. Kaip dar
Kitaip bendrijoms ir mokykloms būt,
Meistrų brolijoms, kaip klestėt prekybai
Tarp jūrų? Kaipgi teisei rastis
Pirmagimio, godot senatvę, laurus,
Karūną, jeigu pavaldumo nėr?

Pašalink rangus, šias stygas išderink,
Ir štai tau suirutė! Tuoj daiktai
Išvirs priešybėm savo. Virš krantų
Vanduo aukštai iškels krūtinę
Ir žemės rutulys pavirs į liūną.
Kaip stabą siaurapročiai jėgą garbins,
Sūnus beširdis tėvui gyvastį atims,
Galia taps teise, gėris ir piktybė –
Ginče jų amžinam tiesos dirva –
Liks tik vardai. Teisybė irgi.
Kai viską lemia vien jėga, jinai
Pagimdo geismą, geismas – apetitą,
O šis tarytum išbadėjęs vilkas,
Priputęs tiek jėgos ir geismo,
Niekuo, deja, savęs nebepasotins
Ir pats save prarys. O Agamemnonai,
Chaosas šis, užgniaužus pavaldumą,
Aklavietėje gimė.
Nežiūrint pavaldumo kelias vienas –
Tik leistis apačion, užuot pakilus.
Į karo vadą žvelgia iš viršaus
Žemesnis iš vadų, į šį – žemiau
Stovįs, į tą – žemesnis, – virtinė ilga.
Pagiežos vyresniajam pavyzdys
Pavydo karštine mus smaugia,
Išėdė kraują tokios varžytuvės.
Ant kojų tebestovi Troja

Dėl šios ligos – ne savo jėgomis:
Silpnybė mūsų jai tvirtybės teikia.

NESTORAS

Štai išmintingai atskleidė Ulisas,
Kokia mums negalia jėgas pakirto.

AGAMEMNONAS

Nustatęs prigimtį ligos, Ulisai,
Pasiūlyk jai ir vaistą.

ULISAS

Achilas didis, liaupsėmis iškeltas
Kaip mūs kariaunos dešinė ir ramstis,
Liūliuojamas skambių tuščių gyrų,
Perdėm išpuiko, savo palapinėj
Iš mūsų šaipos, o su juo – Patroklas
Per dieną tingiai lovoje išdribęs
Nešvankiai pirštais bado.
Mus mėgdžioja paikai šmeižūnas,
Skėtriojasi – neva spektaklį rodo,
Didysis Agamemnonai. O kartais
Apsimeta aukščiausią skeptrą tavo
Turįs ir stybrina tartum artistas,
Tiek išdidus, kiek kojos tiesios,
Mielai dudena dialogą tuščią,
Patenkintas po sceną žirglinėja.

Taip apgailėtinai didybę tavo
Sumenkina ir iškreipia. Lyg varpas
Įskilęs ausį prakulia šneka,
Kurios Tifonas ir šimtu liežuvių
Smarkiau išpūsti nevalios. Nuo tųjų
Suplėkusių niekų Achilas dičkis
Kvatoja, raitos patale ir ploja,
„Tikriausias Agamemnonas! – užgieda. –
Dabar man Nestorą parodyk
Ir barzdą glostinėk lyg nusiteikęs
Išrėžti kalbą." Nors įžvelgtum
Didesnio panašumo tarp Vulkano
Ir sutuoktinės jo, vis viena kliegia
Achilas pusdievis: „Puiku! Regiu
Tikriausią Nestorą. Dabar, Patroklai,
Man pavaizduok jį prieš nakties ataką."
Tada išjuokiamos senatvės kliaudos,
Jis spjaudos niršdamas ir kosti,
Kai pirštams jo rambiems nieku gyvu
Nenori varžtas antveidžio paklust.
Stebėdamas šį triuką mūs herojus
Iš juoko geibsta: „Ak, pakaks, Patroklai!
Arba užvilk šarvus! Kitaip nusprogsiu!"
Gabumai mūsų, prigimtis ir bruožai,
Bendri ir asmeniniai nuopelnai, planai,
Įsakymai ir žygiai, įžvalgumas,
Kovon šaukimas ir paliaubų ragas,

Sėkmė ir nesėkmė, tikra ar tariama,
Aniems – tik priežastis papaikint galvas.

NESTORAS

Taip, pavyzdys šitos poros, kurią,
Pasak Uliso, pagyrom tauta iškėlė,
Kaip užkratas pasklido, ir Ajaksas
Savavaliaut pradėjo, nosį rietęs
Padangę remia, lyg Achilas pučias
Ir kaip anas sau palapinėj tūno.
Vienybę skaldo, peikia karo eigą
Drąsus kaip pranašas, Tersitą, vergą,
Kurio tulžis – lyg šmeižto kalvė,
Su žemėm liežuviu maišyt mus lenkia,
Sumenkint ir suteršti mūsų vardą,
Nors šį ir taip grėsmė užtemdė.

ULISAS

Jiems mūsų taktika – iš baimės kilus,
Jų galva, išminties kare nereikia,
Numatymas – niekai, jie pripažįsta
Vien rankų jėgą. O saikingas protas,
Kuris, atėjus metui, sprendžia,
Kiek rankų smogs ir priešo galią
Įvertina pasvėręs rūpestingai,
Nevertas jiems nė piršto mosto.
Jie tai vadina popieriaus karu,

Kautynėm lovos. Taigi sieną
Šiurkščiu smūgiu išverčiantį taraną
Išaukština labiau už jo kūrėją
Ir tuos, kurie su nuovoka skvarbinga
Tiksliai judėti jį priverčia.

NESTORAS

Jei būtų jų valia, Achilo žirgas
Tetidei užtaisytų tumulą sūnų.

Pasigirsta trimitas.

AGAMEMNONAS

Trimitas? Kas ten, Menelajau?

MENELAJAS

Iš Trojos.

Įeina Enėjas.

AGAMEMNONAS

Ko atėjai prie mūsų palapinės?

ENĖJAS

Ar čia buveinė Agamemnono?

AGAMEMNONAS

Taip, šičia.

ENĖJAS

Ar aš, pasiuntinys ir princas,
Galiu karaliui perduot pranešimą?

AGAMEMNONAS

Kalbėk drąsiau nei pats Achilas
Ir graikų karvedžiai, viena valia
Išrinkę Agamemnoną vadu.

ENĖJAS

Pasitikėta ir laiduota kilniai.
Tačiau kaip svetimšaliui atpažint
Valdovą didįjį tarp mirtingųjų?

AGAMEMNONAS

Kaip?

ENĖJAS

Taip, klausiu, kad nulenkčiau galvą
Ir skruostai man nuraustų droviai
Tartum Auroros, kai vėsiom akim
Ji pasitinka jaunikaitį Febą.
Kur vykdo savo valią dievas šis?
Kur Agamemnonas, žmonių vedlys?

AGAMEMNONAS

Trojietis šitas tyčiojas iš mūsų,
Arba visi jie – lipšnūs kavalieriai.

ENĖJAS

Galantiški ir lipšnūs, kai laisvi,
Be ginklų, taikoje – lyg angelai.
O kaip kareiviai – įtūžio pilni,
Gerai ginkluoti ir, Jupiterio valia,
Tvirčiausi karžygiai. Bet ša, Enėjau,
Sučiaupęs lūpas patylėk, trojieti.
Iš pagyrų ne kažin kiek garbės,
Jei tas, kas girias, pagyrų norės.
Tačiau jei priešas priverstas pagirti,
Šią šlovę kiekvienam linkiu patirti.

AGAMEMNONAS

Trojieti, ar esi vardu Enėjas?

ENĖJAS

Taip, graike, tu teisus.

AGAMEMNONAS

Ir ko čia atvykai, sakyk?

ENĖJAS

Atleisk, bet pasakysiu tai tik Agamemnonui.

AGAMEMNONAS

Kalbėtis su trojiečiais vienas jis nelinkęs.

ENĖJAS

Ir aš ne tam čia atvykau iš Trojos,
Kad vienu du su juo kuždėčiaus.
Pirma trimitą šį išgirs jo ausys
Ir dėmesys nubus. Tada kalbėsiu.

AGAMEMNONAS

Kalbėki atvirai kaip vėjas.
Nemurkso Agamemnonas prigulęs.
Žinok, dabar jisai budrus, trojieti,
Ir pats šituos žodžius tau taria.

ENĖJAS

Skambėk, trimite, garsiai,
Lai skrodžia vario skardas šias snūdžias
Palapines, tegu kiekvienas graikas
Išgirs, ką Troja atvirai jums skelbia.

Skamba trimitas.

Didysis Agamemnonai, už Troją
Kovoja princas, Hektoras vardu,
Jis Priamo vaikas. Jam paliaubos
Šios nykios ir prailgusios įgriso.

Jis liepė man trimitą imt ir skelbti:
„Karaliai, princai, jeigu bus tarp graikų
Narsuolių toks, kuriam garbė svarbesnė
Už atilsį, šlovė – už baimę žūti,
Kuriam bailumo nėr, tiktai – narsa,
Kuris merginai numylėtai žarsto
Ne priesaikas dykas, o žygiais gerbia
Ir pasiryžęs grožį jos įrodyt
Kitu ginklu nei josios – jam šie žodžiai.
Ir graikams, ir trojiečiams regint
Įtikins Hektoras, kiek jėgos duos,
Kad jo dama gražesnė, protingesnė,
Skaistesnė nei kada pažino graikas.
Rytoj pusiaukelėj tarp Trojos sienų
Ir jūsų palapinių kvies trimitas
Į kovą savo meilės vertą graiką.
Jei toks ateis, jį Hektoras pagerbs,
Jei ne, sugrįš į Troją ir pagarsins,
Kad graikės, saulėj nudegtais veidais,
Ir ieties atplaišos nevertos." Tiek.

AGAMEMNONAS

Bus perduota, Enėjau, mūs meilužiams.
Jei nė vienam toks ūpas nesukirbs,
Telieka namuose, o mes – kariauna.
Tačiau karys, kuris nėra mylėjęs
Ar nemylės – bailys, ir ne kitaip.

Tasai, kuris pažino meilę, drįs
Pamokyt Hektorą. Jei ne – aš tas karys.

NESTORAS

Ir Nestorą jam paminėk – jisai,
Kai Hektoro senelis krūtį žindė,
Jau buvo vyras. Jeigu ir nebus
Tarp graikų kario užmojo ugninio,
Kuris už savo mylimąją stotų,
Po antveidžiu paslėpsiu žilą barzdą,
Nuvytusias rankas šarvais pridengsiu,
Lai Hektoras sužino – mano meilė
Dailesnė buvo negu jo senelė,
Visų tyriausia. Žydinčių jėgų
Karšinčiui nebaugu, įrodysiu krauju.

ENĖJAS

Neduok, dangau, jaunystei taip nuvyst!

ULISAS

Amen!

AGAMEMNONAS

Enėjau, noriu tau paspausti ranką,
Pirmiausia prašom mūsų palapinėn.
Tegu Achilas šios žinios išklauso,
Paskui kiekvieno graikų vado ausį

Jinai pasieks. O patį kviečiam
Pasivaišint pas kilniaširdį priešą.

Išeina visi, išskyrus Ulisą ir Nestorą.

ULISAS
Nestorai!

NESTORAS
Ką, Ulisai?

ULISAS
Man užgimė nauja mintis, padėk
Apvilkt jai deramą drabužį.

NESTORAS
Kokia ji?

ULISAS
Štai kokia:
Nuo buko pleišto skyla kietas kelmas.
Achilo puikenybė tiek išsirpo,
Kad metas derlių imt. Antraip
Plačiai paskleidus blogio sėklas
Ji mus visus užgoš.

NESTORAS

Ką siūlai mums daryt?

ULISAS

Šis iššūkis, kurį visiems mums siunčia
Šaunuolis Hektoras neva bendrai,
Iš tikro skirtas vien Achilui.

NESTORAS

Tiesa. Jo tikslas aiškus – ir šneka,
Kurios esmė iš raidės kiekvienos
Matyt. Be vargo net Achilas,
Nors jo galva, kaip regi Apolonas,
Dyka lyg Sachara, ir tas nuvoks,
Pasukęs smegeninę greit, kad jam
Šis Hektoro kvietimas skirtas.

ULISAS

Ir jis šį iššūkį priims, manai?

NESTORAS

Tikrai derėtų. Kas gi kitas,
Jei ne Achilas, Hektorui užtrauks
Nešlovę? Nors kova bus menama,
Jinai prikaustys daugelį akių.
Trojiečiai mūs brangiausią vardą
Taip bando savo išrankiu skoniu.

Ulisai, patikėk, šis piktas planas
Nelauktą atgarsį sukels, nes vienas –
Nevykęs ar sėkmingas – pavyzdys
Bus primestas ir visai tautai.
Šioje užuominoj gali įžvelgt,
Kaip mezgas iš pavidalo nekalto
Didžiulis gaivalas, lyg iš smulkių
Skyrelių randas veikalas didžiulis.
Juk aišku, kad tasai, kas susirems
Su Hektoru, bus mūsų išrinktasis.
O išrinkimas šis visų valia –
Jau nuopelnas savaime. Toks žmogus –
Išgrynintų tautos dorybių kūnas.
Bet jeigu dvikovą jis pralaimės,
Bus paskata puikiausia priešams
Laimėtojo vainiką pasisavint.
Jo rankose – galia ne ką mažesnė
Negu gausybėje lankų ir kardų,
Kurie šių mosto laukia.

ULISAS

Atleiski man už tokią kalbą.
Kaip tik dėl to Achilui nederėtų
Su Hektoru kovoti. Lyg pirkliai
Pirma pasiūlykim prasčiausią prekę –
O gal nupirks? Jei ne, tai atsargoj
Laikytos spindesys tik dar labiau

Išryškins josios vertę. Nesutikim,
Kad Hektoras kovotų prieš Achilą.
Ir mūsų gėda, ir garbė priklauso
Nuo to, kurį išrinksim iš dviejų.

NESTORAS

Neberegiu senom akim. Kas tiedu?

ULISAS

Šlovės, kuri Achilui tektų, jeigu
Nebūtų šis išpuikęs, mums visiems
Pakaktų. Betgi nosis užriesta...
Geriau jau svilti Afrikos kaitroj
Nei paniekoj jo žvilgsnio pašaipaus –
Mat nugalėtojas. O jeigu gėdą
Geriausias mūs kovotojas patirtų,
Visi nudelbtume akis. Na ne,
Per burtą apgaulingą išsirinkim
Ajaksą mulkį – Hektorui varžovą.
Pabrėžkime jo pirmenybę – tai
Bus vaistas mirmidonui išdidžiam –
Nuo liaupsių jis lyg ant mielių išaugo.
Priversim skiauterę nuleisti – šioji
Vaivorykštę jau remia. Jeigu bukas
Ajaksas saugiai išsisuks, išgirsim,
Pašlovinsim visi, jei ne, vis vien
Mums geras vardas liks – juk turim

Ir stipresnių karių. Žodžiu, tokia
Sumanymo esmė – Achilui progą
Ajaksas duos nuleist pašiauštą kuodą.

NESTORAS

Dabar, Ulisai, tavo žodžių prasmę
Aš perpratau. Lai paskanauja
Ir Agamemnonas jų įžvalgos gelmės.
Garbės lyg kaulo puolę du mastifai
Sutramdys spėriai vienas kitą.

II

VEIKSMAS

I scena

Graikų stovykla.
Įeina Ajaksas ir Tersitas.

AJAKSAS
Tersitai!

TERSITAS
O ką, jei Agamemnoną nuo galvos lig kojų apipultų šunvotės?

AJAKSAS
Tersitai!

TERSITAS
Ir tos šunvotės tik puf ir susprogtų? Juk tada ir pats vadas susprogtų? Tai skylėta kaliausė liktų!

AJAKSAS
Šunie!

TERSITAS
Tik tada iš jo šis bei tas išeitų. O kol kas nematau, kad būtų kas nors išėjęs.

AJAKSAS

Ak tu, šakalo išpera! Ar negirdi, kas tau sakoma? Tai pajausi.

Trenkia jam.

TERSITAS

Kad tave graikų maras griebtų! Ir tavo šunsnukį poną veršio smegenimis!

AJAKSAS

Na, pakalbėk dar, suplėkęs raugale, pakalbėk. Tuoj tave išgražinsiu.

TERSITAS

Jau greičiau aš tau proto ir pamaldumo įkrėsiu. Bet labiau tikėtina, kad tavo arklys išrėš prakalbą, nei kad tu mintinai išmoksi nors vieną maldelę. Kad tavo mergšę kuilys užjodytų!

AJAKSAS

Šungrybi, sakyk, ką paskelbė.

TERSITAS

Ar mane lupdamas manai, kad aš nieko nejaučiu?

AJAKSAS

Ką paskelbė?!

TERSITAS

Na, manau, paskelbė, kad tu mulkis.

AJAKSAS

Neerzink manęs, dygliakiaule, neerzink, man jau užnižo rankos.

TERSITAS

Ką ten rankos, aš tave nugremžčiau nuo galvos iki kojų. Tai tave pakasyčiau! Būtum šlykščiausias Graikijos šašas. Betgi puolęs į mūšį tu ne ką vikresnis už kitus.

AJAKSAS

Ką paskelbė, klausiu?!

TERSITAS

Vis urzgi kas valandą, burnoji ant Achilo, pavydi jam didybės, kaip Cerberis Prozerpinai – grožio, taip, todėl vis ir loji ant jo.

AJAKSAS

Tu boba, Tersitai!

TERSITAS

O tu jam užtvok.

AJAKSAS

Suminkysiu kaip tešlą!

TERSITAS

Jis tave vienu kumščiu į šipulius sutrupins, kaip jūreivis – džiūvėsį.

AJAKSAS

Nepraustaburni kekšės vaike!

Trenkia jam.

TERSITAS

Mušk, mušk.

AJAKSAS

Raganos basly!

TERSITAS

Taip, mušk, mušk, maišu trenktas pone! Tavo galvoj smegenų ne ką daugiau nei mano alkūnėse, kiekvienas minkštakiaušis galėtų daug ko tave pamokyti. Niekingas asile drūtuoli! Nieko kito nedarai, tik plampini trojiečius, kiekvienas, kas

turi nors truputį košės galvoje, gali tave pirkti ir parduoti kaip barbarų vergą. Jei nesiliausi manęs tvatijęs, aš tave visiems girdint po kaulelį išnarstysiu, tu negailestingas vėdare!

AJAKSAS

Šunie!

TERSITAS

Niekingas asile!

AJAKSAS

Nepraustaburni!

Trenkia jam.

TERSITAS

Marso bukagalvi! Mušk, storžievi, mušk, kupranugari, nagi, mušk.

Įeina Achilas ir Patroklas.

ACHILAS

Kas gi čia dabar, Ajaksai? Už ką jį lupi? Nagi, Tersitai? Kas nutiko?

TERSITAS

Ar matai jį?

ACHILAS

Taip, kas gi nutiko?

TERSITAS

Ne, tu pažiūrėk į jį.

ACHILAS

Na, matau. Kas nutiko?

TERSITAS

Ne, tu gerai įsižiūrėk.

ACHILAS

Tai gerai ir įsižiūrėjau.

TERSITAS

Ne, dar gerai neįsižiūrėjai, kad ir kuo jį manytum esant, tai – Ajaksas.

ACHILAS

Žinau, kvaily.

TERSITAS

Taip, bet tas kvailys to nežino.

AJAKSAS

Už tai ir gausi kupron.

TERSITAS

Oi oi oi, tik paklausyk, kokius išminties trupinius pažėrė! Bet asilo ausys vis vien iš po kepurės kyšo. Aš smarkiau išvelėjau jam smegeninę, nei jis man kaulus. Už grašį galima nusipirkti devynis žvirblius, o jo dievobaimingoji motušėlė neverta nė devintosios žvirblio dalies. Achilai, šio pono, Ajakso, protas pilve, o vėdarai makaulėj, tuoj papasakosiu, ką apie jį manau.

ACHILAS

Ką?

TERSITAS

Mano manymu, Ajakso protelio...

Ajaksas pasirengia jam trenkti.

ACHILAS

Nereikia, brolau Ajaksai.

TERSITAS

Nepakaktų net...

ACHILAS

Ne, neliesk jo.

TERSITAS

Užkišti Elenos adatos skylutę. O juk dėl Elenos kovot jis atvyko.

ACHILAS

Liaukis, kvaily.

TERSITAS

Aš tai liaučiausi ir burnos nepraverčiau, betgi tas kvailys nesiliaus. Štai jis. Pažvelk į jį.

AJAKSAS

Ak, tu prakeiktas nepraustaburni! Tuoj tau...

ACHILAS

Na, ar verta prasidėti su kvailiu?

TERSITAS

Ne, tikrai neverta, nes kvailys užtrauks gėdą.

PATROKLAS

Gerai pasakyta, Tersitai.

ACHILAS

Dėl ko gi susikivirčijot?

AJAKSAS

Liepiau šitam bjaurybei apuokui pranešti man, kas paskelbta, o tas vainoja mane.

TERSITAS

Aš tau ne tarnas.

AJAKSAS

Na tai nešdinkis, nešdinkis.

TERSITAS

Aš čia laisva valia.

ACHILAS

Bet, kaip matau, už tai nukentėjai, kokia čia laisva valia? Niekas nesiduoda lupamas laisva valia. Štai Ajaksas čia laisva valia, o tu lyg priverstinai.

TERSITAS

O kas, jei ir taip? Matau, ir tavo protas į kumščius nukritęs, ką čia slėpsi. Hektoras tik smagiai pasispjaudys delnus ir iškratys jųdviejų smegenines – juokų darbas suskaldyti tuščią riešutą, branduolio juk nėra.

ACHILAS

Ir prie manęs kimbi, Tersitai?

TERSITAS

Štai Ulisas ir karšinčius Nestoras, tie tai gudročiai, nors Nestoro protą ėmė traukt pelėsis jau tada, kai tavo seneliui dar nagai ant kojų neaugo. Jie įkinkė jus kaip jaučius į jungą ir privertė arti karo lauką.

ACHILAS

Ką pasakei, ką?

TERSITAS

Taip, tikra teisybė. Ar ne, Achilai, ar ne, Ajaksai, ar ne?..

AJAKSAS

Išplėšiu tau liežuvį.

TERSITAS

Ne bėda, tada kalbėsiu taip, kaip tu.

PATROKLAS

Užsičiaupk, Tersitai, gana!

TERSITAS

Užsičiaupsiu, jei jau Achilo prielipa prašo.

ACHILAS

Tai apie tave, Patroklai.

TERSITAS

Jau greičiau jus, bukagalvius, pakars, nei aš grįšiu į jūsų palapines. Laikysiuosi ten, kur tarpsta protas, palieku šią kvailių kliką.

PATROKLAS

Laimingos kelionės.

ACHILAS

Beje, apskelbta mūs kariaunai visai,
Kad Hektoras rytoj su saule
Pažadins mus ir Troją trimitu,
Į kovą stoti ragindamas tą,
Kuriam pakanka ūpo ir drąsos
Apgint... Nepamenu. Tiek to. Iki.

AJAKSAS

Iki. O kas jo iššūkį priims?

ACHILAS

Nenutuokiu. Viską lems burtai. Antraip išsyk būtų aišku, kas.

AJAKSAS

A, kalbi apie save! Einu, sužinosiu daugiau.

Išeina.

II scena

Troja. Priamo rūmai.
Įeina Priamas, Hektoras, Troilas, Paris ir Helenas.

PRIAMAS

Kiek netekčių, kalbų ir pastangų,
O Nestoras vėl graikų valią skelbia:
„Grąžinkite Eleną, ir pamirškim
Skriaudas, aukas, žaizdas bei turtą,
Draugus ir visa, ką brangaus prarijo
Besočio karo smilkstantys liežuviai."
Ką, Hektorai, manytum apie tai?

HEKTORAS

Nėr vyro, kurs mažiau bijotų graikų,
Nei aš. Jei kalbam vien apie mane,
Bet man baugu Priamo –
Štai čia nerasi damos opesnės,

Labiau iš baugulio blyškios,
Labiau nerimstančios: „O kas toliau?!"
Nei Hektoras. Taikos yda – tikrumas.
Tikrumas migdo, o kukli dvejonė –
Išminčių kelrodis, čiuptuvas,
Gebąs apčiuopt piktybės dugną.
Paleiskime Eleną. Juk nuo tolei,
Kai kardą pirmąkart dėl jos pakėlėm,
Iš tūkstančių, kur krito, kas dešimtas
Karys Elenai vertumu prilygo.
Netekę šitiek savo, kam dar laikom
Pastvėrę svetimą – neverta tai
Nė dešimtos dalies mūs praradimų.
Kokia dingstis laikyti ją?

TROILAS

Ak, gėdykis, brolau!
Ar garbę, nuopelnus valdovo,
Bebaimio ir didaus kaip mūsų tėvas,
Matuoji įprastu matu? Skaičiuoji
Beribę galią tartum skaičiuotuvais,
Ir neaprėpiamas liemuo tau rodos
Tokiom menkom sagtelėm susagstytas,
Kaip nuogąstis ir dingstys? Susigėsk.

HELENAS

Nenuostabu, kad kniaust prasmės įnikus
Pati ji tau ištrūko iš galvos.
Ar mūsų tėvas savo žygių dingsčiai
Be tavo patarimo aklas?

TROILAS

Tau knieti svaičiot ir sapnuot, žyny,
Priežastimis vien užantį sau šildai.
Štai jos: žinai, kad priešas skriaudžia,
Kad nuogas kardas grėsmę kelia,
Ir „sveikas protas“ tau – žalos baidytis.
Jei taip, nenuostabu, jei graikų kardo
Helenas išsigandęs prie kulkšnių
Tuoj segtųsi dingsties sparnus
Ir spruktų lyg Jupiterio išbartas
Merkurijus. Na ne, jei apie dingstį
Prabilom, snauskime vartus užvėrę.
Drąsa lyg kiškis spruktų penima
Dingstim. Atodaira ir sveikas protas
Gadina kepenis, tampi kuprotas.

HEKTORAS

Brolau, ji šitiek neverta, kiek ją
Laikydami susimokėjom.

TROILAS

Kas vertinama, tas brangu.

HEKTORAS

Tačiau vertė juk ne iš noro kyla,
Brangus ir vertas pagarbos tas daiktas,
Kuris savaime toks ir akyse
Jo vertintojo lygus. Stabmeldžiai
Aukščiau už viešpatį tarnystę kelia,
Iš užgaidos vertinga rodos tai,
Kieno pagautas lyg ligos esi,
Nors pėdsako vertumo ten nerasi.

TROILAS

Kai žmoną, tarkime, renkuos,
Įsiklausau tiktai į savo valią,
O valią nukreipia klausa ir akys –
Vedliai patyrę šiedu man padės
Nepasiklyst tarp samprotavimų ir valios
Grėslių krantų. Ar man atsikratyt
Žmonos, jei norai pasikeis staiga?
Taip išsisukęs būsi negarbingas.
Šilkinių rūbų negrąžinam pirkliui,
Sutepę juos. Patiekalų likučių
Nešvaistome priputę į šiukšlyną.
Juk nutarėm visi, kad Pariui dera
Atkeršyt graikams. Tarp kitų balsų

Paragino jį ir tavasis skleist bures.
Ir liovės ginčai tarp bangų bei vėtrų –
Jam atsivėrė kelias priešo uostan.
Mainais už Priamo seserį senyvą,
Belaisvę graikų, gavom karalienę,
Kuri pranoksta aušrą gaivumu,
O Apoloną – dailumu. Kodėl
Ją laikome? Juk tavo tetą graikai
Taip pat įkalino. Ar verta ją laikyt?
Taip, žinoma, ji – perlas, dėl kurio
Karaliai garbūs lyg pirkliai sulygo,
Jai kainą skyrę tūkstančio laivų.
Jei pripažįsti Parį plaukus netuščiai,
O neigti negali – šaukei: „Pirmyn!",
Jei neneigi jį grįžus su lobiu,
O pripažint turi – pats garsiai plojai,
Surikęs: „Neprilygstama!", kodėl dabar
Užginčyt savo išmintį panūdai?
Nors dar pati lemtis neįsikišo,
Skubi nuvertint tą, kurią iškėlei
Aukščiau už žemiškus turtus.
Vagies menkesnio nėr, jei šis nedrįsta
Išsaugot, ką pavogęs! Toks vagis
Nevertas savo grobio – jeigu gėdą
Užtraukęs priešui svečioje šaly,
Drebės, kad jį praras gimtinėj.

KASANDRA (*rūmuose*)

Raudokite, raudokite, trojiečiai.

PRIAMAS

Kas per riksmai ten, kas per triukšmas?

TROILAS

Atrodo, savo seserį pamišėlę girdžiu.

KASANDRA (*rūmuose*)

Raudokite, trojiečiai.

HEKTORAS

Kasandra.

Įeina kliedesio apnikta Kasandra.

KASANDRA

Raudoki, Troja, tūkstančius akių
Man duok – užliesiu pranašystės ašarom.

HEKTORAS

Ramybės, seserie, ramybės.

KASANDRA

Mergelės skaisčios, vyrai ir senoliai,
Gležni žindukliai, knirkiantys lopšy,

Pritarkit mano verksmui. Taip atpirksim
Nors dalį būsimos raudų naštos.
Raudoki, Troja, lai pripranta akys
Prie ašarų. Žlugs Troja, grius Iljonas,
Ugnim apsiaus mus kiršintojas Paris.
Raudoki, Troja. Vargas per Eleną!
Jei čia ji liks – regiu, kaip Troja dega...

HEKTORAS

Troilai, ar ši aimana sesers
Ir pranašingi žodžiai tavo širdžiai
Nesako nieko? Ar užkaito kraujas
Lig pamišimo tau? Ar proto balsas
Ir baimė, kad iš pykčio pyktį peši,
Tavęs neatvėsina?

TROILAS

Ne, Hektorai, brolau,
Nespręskim apie žygio teisingumą
Vien pagal tai, iš ko šis gimė.
Ir nesipurtykim bebaimės išminties
Todėl, kad jos Kasandrai stinga.
Ne josios kliedesiams nuvertint
Kivirčą, kuriame garbė mums sėkmę
Laiduoja. Nors ne ką daugiau
Aš rūpinuos dėl to, negu kiti

Karaliaus Priamo sūnūs, bet apsaugok,
Jupiteri, mus nuo tokių darbų, kurie
Ir bailį apmaudaut priverstų.

PARIS

Tada dėl mano žygio ir dėl to,
Ką patarėte man, pasaulis margas
Apkaltint mus lengvu būdu galėtų.
Bet jūsų parama, dievai paliudys,
Man suteikė sparnus, išrovė baimę,
Kurią pasėjo šis grėsmingas planas.
Nes ką, deja, įstengtų mano rankos?
Ar vieno karžygio drąsos pakaktų
Atremti smarkią priešiškumo griūtį,
Sukeltą šio kivirčo? Bet jei lemta
Man būtų sunkumus įveikt vienam
Ir mano jėgos būtų lygios ryžtui,
Už savo darbus mūru stotų Paris
Ir tęstų, ką pradėjęs.

PRIAMAS

Na, Pari, prabilai,
Lyg būtumei apsvaigęs nuo saldybės.
Skanauji medų, mums palikęs tulžį,
Deja, už tokią narsą girt nepulsim.

PARIS

Šio grožio privalumai, tėve, svarbūs
Ne vien tik man. Bet mielą savo kaltę
Išpirkti noriu pagarba Elenai.
Išduotume pažemintą valdovę,
Tau kristų nešlovė, o man akis
Išgraužtų gėda, jei dabar paklusęs
Niekingam smurtui atiduotum ją.
Ir kaip toks menkas kirminas galėtų
Atrasti prieglobstį taurioj širdyj?
Turbūt nėra tarp mūsų menkadvasio,
Kuris pabūgtų kardą išsitraukti
Ir stoti už Eleną. Nėr narsuolio,
Kuris dėl jos gyvybės pagailėtų
Ar mirt spyriotųsi. Todėl sakau:
Dėl jos kova tikrai bus nedyka –
Pasauly niekur panašios nėra.

HEKTORAS

Abu jūs teisūs, Pari ir Troilai,
Abu tiek žodžių nuostabių pažėrėt,
Bet vis paviršium, tartum tie jaunuoliai,
Kuriuos pavijo Aristotelis, sau taręs:
Neperkrimst jiems moralės pagrindų.
Ir jūsų samprotavimai užgimę
Daugiau iš nekantraus ir karšto kraujo
Negu iš noro apsispręst laisvai,

Kas gera ir kas bloga. Jeigu šaukia
Nešališko sprendimo balsas – kerštas
Ir malonumas visada apkursta.
Gamtos valia kiekvienas turi tai,
Kas jam priklauso. Taigi pasakykit,
Ar žinot, kas skirti tarpu žmonių
Daugiau nei sutuoktinis sutuoktiniui?
Jei dėsnį šį akla aistra sulaužys
Ir jai didieji protai nusileis
Apsnūdę, priešinsis pati gamta.
Juk turi kiekviena tauta išprusus
Įstatymus, kurie žabokėm tramdo
Besaikį, siautulingą apetitą.
Žmona karaliaus Spartos – Elena,
Ar galime paneigti? Ne? Tai dėsniai
Tautų ir prigimties griežtai mums liepia
Grąžinti ją namo. Jei neteisybės
Laikysimės įkibę, ši nedings,
O dar labiau vešės. Štai šitaip tiesą
Supranta Hektoras, tačiau, o broliai,
Pritarsiu jūsų, karštakošių, norui –
Tegu pabus dar Elena čionai.
Juk šitiek iečių mes dėl jos sulaužėm
Ir gerą vardą sutepėm nesyk.

TROILAS

Taip, perpratai šio plano esmę.
Jei mums mielesnė būtų ne garbė,
O apmaudo ir pykčio virpulys,
Daugiau trojiečių kraujo nė lašelio
Dėl jos negeisčiau, Hektorai, brolau.
Ji mums – šlovės ir gero vardo laidas
Ir didvyriškų žygių įkvėpėja,
Narsos šaltinis – priešo pražūtis,
Mūs atminimas ateities kartoms.
Ir pats, narsuoli Hektorai, turbūt
Šlovingo pažado nepulsi peikt?
Mums šypsos pergalė bei kviečia
Pasaulį nusilenkt prieš mus.

HEKTORAS

Aš su tavim,
Bebaimi palikuoni didžio Priamo.
Trenksmingai pakviečiau jėgas palygint
Rambius graikus, praradusius vienybę...
Apsnūdėliai iš nuostabos pašoks.
Jų vadas, kaip girdėjau, snaust įnikęs,
O jo kariai viens kitą pjauti linkę.
Na, jau dabar jis atsibus.

Išeina.

III scena

Graikų stovykla. Veiksmas vyksta priešais Achilo palapinę.
Įeina Tersitas.

TERSITAS

Na ką, Tersitai! Pasiklydai savo įtūžio labirinte? Ar tas dramblys Ajaksas tave taip įsiutino? Jis mane pliekia, o aš jį keikiu. Tai saldumas paguodos! O kad būtų priešingai – aš jį pliekčiau, o jis mane keiktų! Prisiekiu pautais, aš išmoksiu kerėti, išmoksiu velnius iššaukti, bet sulauksiu naudos iš savo pagiežos ir prakeiksmų. O čia dar tas Achilas, kareiva kokių reta! Jei Trojos sienos stovės tol, kol šiedu jų neišvers, pirmiau jie patys kojas užvers... Ak, didysis Olimpo žaibų svaidytojau, pamiršk, kad esi Jupiteris, dievų valdovas, o tu, Merkurijau, sviesk šalin savo sparnuotą, gyvates sutramdžiusį kaducėjų, jei neatimsite iš jų to mažučio mažulyčio mažutėliausio jiems likusio proto lašeliuko. Tų atgrubnagių makaulėse tokia baisi tuštuma, kad jie nesugebėtų nė musės iš voro nagų išplėšti, neišsitraukę sunkių kardų ir neperkirtę voratinklio. Tegu ant šios stovyklos krenta dievų rūstybė, arba, dar geriau, tegu juos ištinka neapolietiška ano galo

sloga. Man regis, tai tinkamiausias prakeiksmas tiems, kuriuos kovon veda tarpkojo reikalai. Na, aš savo maldą baigiau, dabar tetaria Pavydo kipšas: „Amen". Oho, ką jūs, mano viešpats Achilas!

Įeina Patroklas.

PATROKLAS

Kas gi čia? Tersitas! Mielas Tersitai, prašom vidun, palosi mums.

TERSITAS

Jei vaikyčiausi netikro pinigo, tu mano dėmesio tikrai nebūtum išvengęs. Bet tai nesvarbu. Pats prisišauksi bėdą! Kad tave visos žmonijos prakeiksmas užgriūtų už kvailumą ir tamsumą! Dieve, apsaugok šitą žmogų nuo protingo mokytojo, tegu jį geri patarimai iš tolo aplenkia! Tegu tavo būdas nesikeičia iki pat mirties. Ir jeigu toji, kuri tave, numirėlį, numazgos, pasakys, kad tu – visai nebjaurus, tėvu motina prisiekiu, ji gyvenime nebus mazgojusi nieko kito, tik raupsuotuosius. Amen. Kur Achilas?

PATROKLAS

O, pasirodo, tu dievobaimingas žmogus! Ar šitaip meldiesi?

TERSITAS

Taip, išgirsk mane, dangau!

PATROKLAS

Amen.

Įeina Achilas.

ACHILAS

Kas čia?

PATROKLAS

Tersitas, pone.

ACHILAS

O kurgi, kurgi jis? Ak, atėjai? Kodėl gi tavęs
nebuvo prie mano gausaus stalo, kai valgiau?
Visai nesirūpini mano virškinimu – juk esi
puikus prieskonis. Nagi, pasakyk man, kas yra
Agamemnonas?

TERSITAS

Tavo vadas, Achilai. O tu, Patroklai, pasakyk man,
kas yra Achilas?

PATROKLAS

Tavo ponas, Tersitai. Na, o tu pasakyk man,
meldžiu, kas yra Tersitas?

TERSITAS

Tas, kuris geriausiai pažįsta Patroklą. Pasakyk man,
Patroklai, kas tu toks?

PATROKLAS

Pats pasakyk, juk mane pažįsti.

ACHILAS

Ak, pasakyk, pasakyk.

TERSITAS

Ko čia sukti galvą? Agamemnonas – Achilo
vadas, Achilas – mano ponas, aš geriausiai pažįstu
Patroklą, o Patroklas – mulkis.

PATROKLAS

Nenaudėli!

TERSITAS

Tylėk, mulki! Aš dar ne viską pasakiau.

ACHILAS

Šiam žmogui leista daugiau nei kitiems. Tęsk,
Tersitai.

TERSITAS

Agamemnonas yra mulkis, Achilas – mulkis, Tersitas – mulkis ir, kaip jau sakiau, Patroklas – mulkis.

ACHILAS

Kas toliau, išvados?

TERSITAS

Agamemnonas – mulkis todėl, kad tariasi vadovaująs Achilui, Achilas – mulkis todėl, kad jam vadovauja Agamemnonas; Tersitas – mulkis todėl, kad tarnauja tokiam mulkiui, na o Patroklas – iš prigimties mulkis.

PATROKLAS

Kodėl gi aš mulkis?

TERSITAS

Paklausk savo Kūrėjo. Man pakanka žinoti, kad tu mulkis. Žiūrėkit, kas ten ateina?

ACHILAS

Eime, Patroklai, aš su niekuo nenoriu kalbėtis. Eime su manimi, Tersitai.

Išeina.

TERSITAS

Kiek veidmainystės, kiek suktybės, kiek niekšybės. Ir dėl ko gi? Dėl paleistuvės ir raguotojo. Graži dingstis susiskaldyti ir pralieti kraują. Kad juos šunvotės suėstų, kad juos visus prarytų nesantaika ir gašlybė!

Išeina.

Įeina Agamemnonas, Ulisas, Nestoras, Diomedas, Ajaksas ir Kalchas.

AGAMEMNONAS

Kur Achilas?

PATROKLAS

Jis savo palapinėj, bet sirguliuoja, pone.

AGAMEMNONAS

Tada pranešk jam, kad atvykom.
Jis mūsų atstovus piktai pavijo,
Todėl, nepaisę viršenybės, patys
Čia apsilankėm. Pasakyk, tegu
Neriečia nosies – žinom savo vietą
Ir nepamiršom, kas esą.

PATROKLAS

Taip jam ir pasakysiu.

Išeina.

ULISAS

Pro palapinės angą matėm jį.
Jis sveikas kaip ridikas.

AJAKSAS

Ne, nesveikas, jis serga liūtlige – širdis nuo išpuikimo sušlubavo. Jei norite jam įsiteikti, vadinkite šią ligą melancholija, bet, mano galva, jį kankina išdidumas. Bet kodėl, kodėl nesuprantu? Tegu atskleidžia priežastį. Noriu tarti žodelį, valdove.

Nusiveda Agamemnoną į šalį.

NESTORAS

Kodėl Ajaksas taip dergia jį?

ULISAS

Achilas paviliojo jo juokdarį.

NESTORAS

Ką, Tersitą?

ULISAS

Tą patį.

NESTORAS

Na, dabar, netekęs argumentų, Ajaksas nebeturės dėl ko ginčytis.

ULISAS

Turės, mat jo didžiausias argumentas tas, kuriam atiteko jo argumentai, – Achilas.

NESTORAS

Juo geriau, mums naudingiau, kad jie vienas kitą pamokytų, negu kad vienas su kitu susimokytų. Turbūt tvirto sutarimo būta, jei kvailys juos supriešino!

ULISAS

Draugystę, kurios neriša išmintis, kvailybei nesunku išardyti.

Grįžta Patroklas.

Štai ir Patroklas.

NESTORAS

Bet Achilo nematau.

ULISAS

Dramblys, nors ir turi sąnarius, bet mandagiai nusilenkti nemoka. Achilas irgi be reikalo kojų nelankstys.

PATROKLAS

Achilas liepė man pranešt gailaująs,
Jei jį didikas prakilnus aplankė
Ne vien dėl to, kas miela širdžiai,
Bet verčiamas kitų tikslų. Jis vilias,
Kad sočiai papietavę jūs panūdot
Tiesiog pasimankštint truputį.

AGAMEMNONAS

Patroklai, paklausyk.
Toks atsakas seniai ne naujas mums.
Bet panieka sparnuota prisidengęs
Jis nenuslėps, kad mūsų vengia.
Achilas turi priežasčių ne vieną
Didžiuotis nuopelnais, visi sutinkam.
Bet šie, taip negarbingai brukami,
Mums regint, ima žvilgesį prarast,
Lyg šviežias vaisius purvinoj lėkštėj,
Kurs pūna neprakąstas. Perduok jam,
Kad norim pakalbėt su juo, pridurk,
Bus neprošal, jog, mūsų akimis,
Praradęs garbę jis per daug išpuiko

Ir rodos sau didesnis nei kitiems.
Jo kaprizus regėdami nusprendėm
Mūs tikrąją kariaunos galią nutylėt
Ir tyliai sau šypsodami paklust
Jo viršenybei tariamai, stebėt,
Kaip jis tai irzta, tai nurimsta,
Neva čia šitaip šoktume visi,
Kaip jis dūdelę pučia. Perduok jam,
Jei ir toliau puikybėn kelsis,
Mums toks nėmaž nereikalingas,
Tedūla tartum karo mechanizmas,
Likimo valiai paliktas. Težino,
Kad tokio kario nevadinsim mūšin.
Judrus nykštukas naudingesnis mums
Nei milžinas apsnūdęs – taip sakyk.

PATROKLAS

Bus perduota. Tuojau atsakymą atnešiu.

Išeina.

AGAMEMNONAS

Per tarpininkus susitart bus vargas.
Su juo pasikalbėkim patys. Eik, Ulisai.

Ulisas išeina.

AJAKSAS

Ir kuo jisai vertesnis už kitus?

AGAMEMNONAS

Tik tuo, kad pats taip mano.

AJAKSAS

Nejau jis iš tiesų toks didis? Ar jis tariasi esąs geresnis už mane?

AGAMEMNONAS

Be abejonės.

AJAKSAS

Ar tu pritari jo žodžiams?

AGAMEMNONAS

Ne, kilnusis Ajaksai. Tu toks pats stiprus, toks pats narsus, toks pats išmintingas, ne mažiau kilnus, daug švelnesnis ir apskritai sukalbamesnis.

AJAKSAS

O kodėl žmonės išpuiksta? Iš kur atsiranda išdidumas? Aš nė nežinau, kas tas išdidumas.

AGAMEMNONAS

Tavo galva šviesesnė ir dorybės didesnės. Išdidėlis pats save sugraužia. Puikybė – jo veidrodis, trimitas ir metraštis. O jeigu giriamasi ne darbais, o žodžiais, pagyros tuoj praryja darbus.

AJAKSAS

Man išpuikėliai tokie pat šlykštūs kaip rupūžių padermė.

NESTORAS (*į šalį*)

O pats save įsimylėjęs. Argi ne keista?

Grįžta Ulisas.

ULISAS

Achilas neketina rytoj stoti į kovą.

AGAMEMNONAS

O kokia priežastis?

ULISAS

Nepateikė jokios.
Ir tokio požiūrio laikytis žada,
Jam mūsų nuomonė – perniek,
Jis atsižvelgs tiktai į savo valią.

AGAMEMNONAS

Kodėl gi mūsų prašomas gražiuoju
Achilas mūsų pamatyt nenori?

ULISAS

Sureikšmina jis mažmožius menkiausius
Iš užgaidos, didybėn pasinėręs.
Bendrauja su kitais tiktai iš aukšto,
Kivirčijas išsyk. Užkaitęs kraujas
Nuo tariamos vertės susuko galvą –
Nė pats jau nebežino, kur jam pult.
Achilas karaliūnas klaiksta niršta
Ir triuškina patsai save. Deja,
Nuo šio didybės užkrato jau regis
Liūdnos baigties ženklai.

AGAMEMNONAS

Tepakalba su juo Ajaksas.

(*Ajaksui*)

Nueik jo palapinėn ir pasveikink.
Jis palankus tau, kalbama, galbūt
Pavyks jį įkalbėt primiršt save.

ULISAS

O Agamemnonai, kokia klaida!
Tegu dievai Ajaksą nuo Achilo

Atokiai laiko. Ar nupuikęs ponas,
Kuris didybės savo syvuos verda
Ir nesirūpina niekuo pasauly,
Tik pats save vis gromuliuoja, vertas,
Kad nusilenktų jam kukliai tasai,
Kuriam daugiau mes teikiame garbės?
Na ne, šis tris sykius geresnis, – jis,
Ne ką mažiau pagirtas nei Achilas,
Vainiko pergalių, įgyto kilniai,
Neteps ir savo nuopelnų nemenkins
Achilo palapinėj.
Kam tukint jau nutukintą puikybę,
Kam kaitint anglimis žvaigždyną Vėžio*,
Jei šis ir taip nuo Febo žvilgsnio dega?

Jupiteri, griausmu paliepk: tegu
Achilas lenkias jam, ir ne kitaip.

NESTORAS (*į šalį*)
Ak, puiku! Paglostė jo savimeilę.

DIOMEDAS (*į šalį*)
Netekęs žado mėgaujasi pagyrimu!

* Buvo manoma, kad Vėžio žvaigždynas, kurį Saulė (Febas) kerta vasarą, labai įkaitęs.

AJAKSAS
Jei aš pas jį nueisiu, kaipmat šarvuotu kumščiu
užvošiu per marmūzę.

AGAMEMNONAS
O ne, ne, nereikia, neik.

AJAKSAS
Tegu pabando girtis, tuoj didybę
Išmušiu iš galvos. Einu pas jį.

ULISAS
Ne, ne, neverta šitaip smarkiai pyktis.

AJAKSAS
Menkysta, akiplėša!

NESTORAS (*į šalį*)
Kaip tinka šie žodžiai jam pačiam!

AJAKSAS
Negi niekas jo nemokė mandagumo?

ULISAS (*į šalį*)
Juokiasi puodas, kad katilas juodas.

AJAKSAS

Nuleisiu jam kraujo.

AGAMEMNONAS (*į šalį*)

Pagydys mat tasai, kurį patį gydyti reikia.

AJAKSAS

O kad visi galvotų taip, kaip aš...

ULISAS (*į šalį*)

Tada ir proto nebereikėtų.

AJAKSAS

Ir kaip galima tai pakęsti? Jam dar atsirūgs jo žodžiai. Jis gaus pagal nuopelnus.

NESTORAS (*į šalį*)

Na, sakykim, pusę nuopelnų gausi tu.

ULISAS (*į šalį*)

Ne, dešimteriopai.

AJAKSAS

Aš sutrinsiu jį į miltus, iškočiosiu kaip tešlą.

NESTORAS (*į šalį*)

Jis dar deramai neįkaito. Apipilkit jį pagyrom,
šliūkštelėkit alyvos į ugnį, jo savimeilė dar
neįsiplieskė.

ULISAS (*Agamemnonui*)

Valdove, šitaip nesikrimskit.

NESTORAS

Nereikia, mūsų karvedy, nereikia.

DIOMEDAS

Turėsim tęsti kovą be Achilo.

ULISAS

Ak, neminėki jo, žaizdų neaitrink.
Yra jam pamaina, bet kukliai tyliu –
Jisai prieš jus.

NESTORAS

Kodėl gi tyli?
Didžiuotis jis nepratęs kaip Achilas.

ULISAS

Tačiau visi sutiks, drąsa nenusileidžia jam.

AJAKSAS

Neleisiu tam kalės vaikui šitaip tyčiotis iš mūsų!
Ak, jei jis būtų trojietis!

NESTORAS

O štai Ajakso ydos... regite bent vieną?

ULISAS

Ar jis užrietęs nosį?

DIOMEDAS

Ar geidžia pagyrų?

ULISAS

O gal jis siaurakaktis?

DIOMEDAS

Ar kaprizingas, ar savimyla?

ULISAS

Dėkoju dangui, nė vienos ydos.
Šlovingas tas, kuris tave pradėjo,
Ir ta, kuri krūtim maitino mažą.
Lenkiuosi tam, kuris išmokslino tave,
Tačiau, be mokslų, tegu bus triskart
Pašlovintos tau prigimtos dorybės.
Su tuo, kuris tave išmokė kautis,

Nemarumu pasidalyt perpus
Derėtų Marsui. O stipruolio vardą
Ajaksui tvirtarankiui perleist gaus
Milonas*, jautį ant kupros nešiojęs.
Man tavo išminties nė girt nereikia –
Jinai kaip užtvara ar siena juosia
Galiūno stuomenį, plačius pečius.
Štai Nestoras, išprusintas senovės,
Nekeista, sendamas išminčium tapo.
Bet tėve Nestorai, atleisk, jei būtum
Ajakso jaunumės ir šalto proto,
Jo niekaip nepranoktum šaunumu,
Nebent prilygtum.

AJAKSAS

Ar tėvu aš galiu tave vadint?

NESTORAS

Taip, žinoma, brangus sūnau.

DIOMEDAS

Ir jam paklusk, Ajaksai.

* Milonas Krotonietis – vienas garsiausių graikų atletų, kuris, pasak padavimo, užsimetė ant pečių ketverių metų jautį ir apsuko su juo keturis stadiono ratus.

ULISAS

Negaiškime. Achilas tartum elnias
Į krūmus nėrė, taigi didis vade,
Kariauną visą suvadink būrin.

Į Troją suplaukė naujų jėgų.
Rytoj suduosime smarkiausią smūgį.
Ajaksui nuo rytų lig vakarų
Lygaus nėra tarp karžygių.

AGAMEMNONAS

Šaukiu pasitarimą. Lai Achilas
Į akį pučia. Naujas vėjas kyla.

III

VEIKSMAS

I scena

Troja, Priamo rūmai. Viduje skamba muzika.
Įeina Pandaras ir tarnas.

PANDARAS

Ei, bičiuli, noriu šnektelėti. Ar ne tu seki jaunajam Pariui iš paskos?

TARNAS

Taip, pone, seku, kai jis eina priešaky.

PANDARAS

Turėjau galvoje, ar tu jam tarnauji?

TARNAS

Taip, pone, aš jam tarnauju.

PANDARAS

Tu tarnauji kilniam ponui. Privalau jį pagirti.

TARNAS

Jis vertas pagyrų!

PANDARAS

Ar mane pažįsti?

TARNAS

Taip, pone, iš veido.

PANDARAS

Tai pažink mane geriau, bičiuli. Aš ponas Pandaras.

TARNAS

Tikiuosi jūsų prakilnybę pažinti geriau.

PANDARAS

Taip, norėčiau to.

TARNAS

Jūsų valia, jūsų malonybe.

PANDARAS

Malonybe! Ne ne, drauguži, į mane dera kreiptis „jūsų prakilnybe“ arba „jūsų šviesybe“. Kokia ten muzika skamba?

TARNAS

Žinau tik iš dalies, pone. Dalį jos atlieka balsai.

PANDARAS

O muzikantus pažįsti?

TARNAS

Visus, pone.

PANDARAS

O kam jie groja?

TARNAS

Tiems, kurie klausosi, pone.

PANDARAS

Ne ne, kieno ausį ji glosto, bičiuli?

TARNAS

Mano, pone, ir tų, kurie mėgsta muziką.

PANDARAS

Ne, bičiuli, aš klausiu apie paliepimą.

TARNAS

O kam gi aš galiu paliepti, pone?

PANDARAS

Drauguži, matau, kad mes nesuprantame vienas kito. Aš per daug mandagus, o tu pernelyg gudrus. Klausiu, kieno paprašyti tie žmonės groja?

TARNAS

A, kitas reikalas, pone, aišku. Jų paprašė pagroti mano ponas Paris. Jis asmeniškai klausosi koncerto, o su juo – mirtingoji Venera, grožio įsikūnijimas, neregima meilės siela...

PANDARAS

Ką, mano dukterėčia Kresida?

TARNAS

Ne, pone, Elena. Argi nesupratote iš to, kaip ją nupasakojau?

PANDARAS

Atrodo, brolau, kad nesi matęs gražiosios Kresidos. Princo Troilo paliepimu atėjau pakalbėti su Pariu. Primygtinai prašau pasimatymo, degantis reikalas.

TARNAS

Degantis! Tik namų nepadekit!

Įeina Paris ir Elena su svita.

PANDARAS

Gražiausi linkėjimai tau, prince, ir tavo gražiajai palydai! Kad jūsų gražiausi norai kuo gražiausiai išsipildytų ir jūs kuo gražiausiai gyventumėt, ypač tu, gražioji karaliene! Gražiausios svajos tebūnie tau kaip minkščiausios pagalvės.

ELENA

Kiek daug gražių žodžių prikalbėjai, brangus pone.

PANDARAS

Kad tau būtų malonu, gražioji mieloji karaliene.
Mielas prince, o kodėl gi nutrūko gražioji muzika?

PARIS

Tu ją nutraukei, pusbroli, bet galvą dedu, vėl ją
sudėsi į vieną daiktą, ir dar nuo savęs kai ką pridėsi.
Žinai, Nele, jis puikiai išmano derinimo paslaptis.

PANDARAS

Tai netiesa, karaliene, prisiekiu.

ELENA

Nejaugi, pone?

PANDARAS

Negabus aš, teisybė, gryniausia teisybė, visiškai
negabus.

PARIS

Gerai pasakyta, bičiuli. Gabiai sukiesi.

PANDARAS

Miela karaliene, norėčiau su princu aptarti vieną
reikalą. Ar malonėsi manęs išklausyti, pone?

ELENA

Ne, taip neišsisuksi. Turi mums būtinai padainuoti!

PANDARAS

Juokaujate, mieloji karaliene. Bet patikėk, prince, brangus ir didžiai gerbiamas bičiuli, tavo brolis Troilas...

ELENA

Ak, Pandarai, saldžiabalsi Pandarai!

PANDARAS

Liaukis, mieloji karaliene, liaukis, visa širdim atsidavęs meldžiu...

ELENA

Neatimk iš mūsų malonumo pasiklausyti muzikos. Antraip mano liūdesys tebus tau priekaištas.

PANDARAS

Mieloji karaliene, saldžioji karaliene, ak saldžių saldžiausia karaliene...

ELENA

O nuliūdinti saldžią damą – kartus įžeidimas.

PANDARAS

Ne, tau nieko iš to neišeis, ne, tikrai ne. Manęs tokiais žodžiais nepapirksi, na ne. Brolau Pari, princas Troilas prašė, kad tu, jei karalius jo pasigestų per vakarienę, kaip nors paaiškintum, kodėl jo nėra.

ELENA

Mielasis Pandarai!

PANDARAS

Ką gi man pasakys saldžioji karalienė, saldžiausioji iš saldžiausiųjų?

PARIS

Ką jis sumanė? Kur jis šįvakar vakarieniaus?

ELENA

Bet mielasis Pandarai...

PANDARAS

Ką gi man pasakys saldžioji karalienė? Mano pusbrolis supyks ant tavęs. Tau nevalia žinoti, kur jis vakarieniaus.

PARIS

Galvą dedu, su mano viliokle Kresida.

PANDARAS

Ne ne, nieko panašus, baisiai klysti. Tavo viliokle Kresida negaluoja.

PARIS

Gerai, sugalvosiu, kaip paaiškinti, kodėl jo nėra.

PANDARAS

Dėkoju, gerasis prince. O kodėl prabilai apie Kresidą? Ką tu, tavo vargšė viliokle serga.

PARIS

Atrodo, nujaučiu...

PANDARAS

Nujauti! Ką nujauti? Nagi, duokite man instrumentą. Nagi, paliepkite, saldžioji karaliene.

ELENA

Pagaliau, kaip miela.

PANDARAS

Mano dukterėčia pametė galvą dėl vieno dalyko, kuris priklauso jums.

ELENA

Jinai jį gaus, jei tai ne mano vyras Paris.

PANDARAS

Jis? Ne, šitas jai nerūpi. Su tuo, kuris jai rūpi, jiedu išskirti.

ELENA

Kai du išskirtieji vėl sueina draugėn, išeina trys.

PANDARAS

Na na, nenoriu klausytis tokių dalykų. Geriau padainuosiu jums dainą.

ELENA

Taip, padainuok. Koks tu mielas. O kokia daili tavo kakta, garbės žodis.

PANDARAS

Na ką tu, ką tu.

ELENA

Padainuok apie meilę, apie meilę, kuri mus visus nugalės. O Kupidonai, Kupidonai, Kupidonai!

PANDARAS

Apie meilę? Gerai, tebūnie.

PARIS

Taip, puiku, apie meilę, tik apie meilę ir nieką kitą daugiau.

PANDARAS

Kiek pamenu, daina prasideda šitaip.

Dainuoja.

Meilė, meilė, aplink vien meilė, bet jos vis negana.
Jos strėlės širdį veria
Paukštytei ir paukšteliui.
Ji nugali nežeisdama,
Žaizda ši menama –
Bet dilgčioja ir sopa.
O tie, kas myli, šaukia – esą mirtis jų laukia!
Gyvybė, rodos, vos rusena,
Tik „och!“ pavirsta „chi cha cha!“
Ir meilė išgyvena.
Pirmiausia „och!“ paskui „cha cha!“
„Och, kaip baisu“, paskui „cha cha!“

ELENA

Jis pats įsimylėjęs, garbės žodis, iki ausų įsimylėjęs.

PARIS

Pandaras maitinasi tik balandėliais, mieloji, o nuo to įkaista kraujas, iš karšto kraujo gimsta karštos mintys, iš karštų minčių randasi karšti žygiai, o karšti žygiai ir reiškia meilę.

PANDARAS

Ar taip ir randasi meilė – karštas kraujas, karštos mintys ir karšti žygiai? Kaip kokios angių išperos. Ar meilė – tai angių išperos? Mielas prince, kas šiandien išėjo į mūšio lauką?

PARIS

Hektoras, Deifobas, Helenas, Antenoras ir visas Trojos kariaunos žiedas. Aš ir pats būčiau stojęs kovon, bet manoji Nelė neleido. O kodėl gi mūšio lauke nematyti Troilo?

ELENA

Jis bus kažkur įkišęs snapą. Tu juk viską žinai, mielas Pandarai.

PANDARAS

Ne, nežinau, saldžioji karaliene. Nekantrauju sužinoti, kas jam šiandien nutiko. Ar sugalvosi pateisinimą broliui, prince?

PARIS

Kuo aiškiausią.

PANDARAS

Sudie, saldžioji karaliene.

ELENA

Perduok linkėjimus savo dukterėčiai.

PANDARAS

Perduosiu, saldžioji karaliene.

Išeina. Skamba atsitraukimo signalas.

PARIS

Kova baigta. Eime į Priamo rūmus,
Pasveikinsim karius. Brangi Elena,
Maldauju, šiandien Hektorui šarvus
Padėki nusivilkt. Atkaklios sagtys
Žaviems piršteliams tavo pasiduos
Mieliau negu plieninio kardo kirčiui
Ar graikų rankų jėgai, taip pasieksi
Daugiau nei Graikijos salų karaliai.

ELENA

Man bus garbė jam patarnauti, Pari.
Jei jis šią paslaugą mielai priims,
Išaukštins mano grožį tiek, kiek šio
Pati nedrįsčiau aukštint.

PARIS

Mieloji, aš tave be galo myliu.

Išeina.

II scena

Troja. Pandaro vaismedžių sodas.
Iš skirtingų pusių įeina Pandaras ir
Troilo tarnas berniukas.

PANDARAS

Na kaip? Kur tavo ponas? Ar jis pas mano dukterėčią Kresidą?

TARNAS

Ne, pone, jisai laukia, kol jūs ten jį nuvesite.

Įeina Troilas.

PANDARAS

Ak štai ir jis pats. Na kaip? Kaip reikalai?

TROILAS

Tarne, eik iš čia.

Tarnas išeina.

PANDARAS

Na, ar mateisi su mano dukterėčia?

TROILAS

Deja, Pandarai. Tykojau prie durų
Lyg nekantrus šešėlis, kelto laukiąs
Prie Stikso. O Charone mano, perkelk
Mane greičiau į atlygio laukus,
Kur patalan lelijų saldžiai krisčiau.
Pandarai, mielas, čiupk sparnus puošnius
Iš meilės dievo. Skriejam pas Kresidą!

PANDARAS

Palauk sode. Tuojau atvesiu ją.

Išeina.

TROILAS

Man sukasi galva iš nekantros.
Vaizduotėje gardėsis toks saldus,
Kad slopstu meilės kvapo pakerėtas.
O kas gi bus, kai paragausiu tikro –
Triskart tyriausio iš nektarų? Mirsiu?
Prarasiu sąmonę arba pažinsiu
Aukščiausią džiugesį, kurio saldybė
Šiurkščioms juslėms kasdienėms užginta?
Baugu man ir baisiausiai neramu,
Kad tarp džiaugsmų pamesiu džiaugsmo skonį.
Kaip būna mūšy, kai be atvangos
Narsuoliai užsimiršę guldo priešą,
Nors šis jau bėga.

Grįžta Pandaras.

PANDARAS

Ji tuojau pat ateis. Na, dabar pasismailink liežuvį. Ji visa nukaitusi ir vos alsuoja, lyg būtų išvydusi elfą. Einu, atvesiu ją. Na, ir graži gi toji velniūkštė. O širdukė daužosi it pagauto žvirblelio.

Išeina.

TROILAS

Tokia aistra krūtinėn įsigavo!
Širdis lyg karštinei užgulus spurda
Ir jėgos, mintys geibsta sumaišty –
Taip nejučia valdovo užklupti
Pavaldiniai sutrinka.

Įeina Pandaras ir Kresida.

PANDARAS

Nagi, nagi, ko čia raudonuoji? Vaikiška gėdytis. Štai ir ji. Na, dabar pakartok jai pačiai tas priesaikas, kurias giedojai man girdint. Kurgi susiruošei, kurgi vėl bėgsi, dukterėčia? Tave reikia akylai prižiūrėti, kitaip nepaklusi, ar ne? Eik, eik, nesispyriok, o tai pažabosim. O tu ko gi nekalbini jos? Nagi, dukterėčia, nesidangstyk, pasirodyk visu gražumu.

Gaila, kad dabar diena, kaip judu baidotės dienos šviesos! Jei būtų tamsu, greičiau susiburkuotumėt. Na na, pirmyn, pabučiuok panelę. Bučiuok ilgai, tiek, kad būdamas dailide spėtum namą pasistatyti ir įsikurti. Oras kuo puikiausias. Drąsiau atverkite širdis, kol jūsų neišskyriau. Tam ir vanagai, kad antis upėje pakedentų. Nagi, nagi.

TROILAS

Išvydęs tave, pamiršau visus žodžius, Kresida.

PANDARAS

Žodžiais skolų neapmokėsi. Parodyk jai, ką moki, bet bijau, kad pamirši ir tai, ką moki, jei ji tavęs paprašys tai parodyti. Nežinote, nuo ko pradėti? Na tai paklausykit, kaip išrašomi vekseliai: „Abi šalys abipusiu sutarimu patvirtina, kad..." Užeikite vidun į namą, o aš ugnele pasirūpinsiu.

Išeina.

KRESIDA

Ar užeisi vidun, prince?

TROILAS

Ak, Kresida, kaip ilgai apie tai svajojau!

KRESIDA

Svajojai? Kad dievai tau duotų...

TROILAS

Ką duotų? Kodėl taip staiga nutilai? Kokią gi drumzlę įžvelgė mano mieliausioji skaidriame mūsų meilės šaltiny?

KRESIDA

Drumzlių ten daugiau nei vandens, jei mano baimė ne akla.

TROILAS

Iš baimės ir cherubinai kaip velniai atrodo, ji niekada gerai nemato.

KRESIDA

Akla baimė, vedama akylo proto, atras tiesesnį kelią nei aklas protas, klupinėjantis be baimės. Bijodamas to, kas blogiau, neretai išvengi to, kas blogiausia.

TROILAS

Lai mano išrinktoji negalvoja apie baimę. Kupidono palydoje nėra baisūnų.

KRESIDA

Ir nieko baisingo nėra?

TROILAS

Nėra, nors baisingai didelių dalykų esama: tai mūsų žodžiai, kai prisiekiame priverkti jūras, mestis į ugnį, sutrupinti uolas ar sutramdyti tigrą. Manyčiau, kad mūsų išrinktajai sunkiau mums sugalvoti sunkų išmėginimą, nei mums tą išmėginimą išlaikyti. Meilėje, mieloji, baisingai didu yra tai, kad valia čia beribė, o veiksmai suvaržyti, kad troškimas bekraštis, o galimybės jį įgyvendinti – ribotos.

KRESIDA

Sakoma, kad visi įsimylėjėliai prisiekia daugiau, nei pajėgia įrodyti, ir nors pajėgumo netrūktų, tausodami save privengia tai parodyti. Prisigiria už dešimt, o nepadaro nė dešimtosios dalies to, ką gali padaryti vienas. Jie riaumoja kaip liūtai, o elgiasi kaip kiškiai. Na, argi ne baisūnai?

TROILAS

Argi jie tokie? Ne, mes ne tokie. Girkite mus tik už nuopelnus, vertinkite tik už tai, ko nusipelnėme, mes vaikščiosime vienplaukiai, kol užsitarnausime vainiką. Joks patirties nuopelnas tenebus vertas pagyrimo iš anksto, nevadinkite nuopelnu to, kas dar nepadaryta, o kai bus padaryta, duokite šiam darbui kuklų vardą. Pasakysiu trumpai, bet

nuoširdžiai: Troilas Kresidai bus toks, kad jo ištikimybė niekais pavers net ir pikčiausius pavydo žodžius, ir patys teisingiausi ištikimybės žodžiai nebus teisesni už Troilą.

KRESIDA

Ar užeisi vidun, prince?

Grįžta Pandaras.

PANDARAS

Ką, vis dar raudonuoji? Ir judu dar nieko nesutarėte?

KRESIDA

Ką gi, dėde, kad ir kokią kvailystę padaryčiau, ji bus skirta tau.

PANDARAS

Dėkoju. Jeigu judviem gims berniukas, rūpestį juo palik man. Būk ištikima princui, o jei jis pamirš savo pareigą, kaltę už tai irgi suversk man.

TROILAS

Dabar žinai, koks mano meilės laidas: tavo dėdės žodžiai ir mano tvirta ištikimybė.

PANDARAS

Aš ir už jos ištikimybę laiduoju. Mūsų giminės moterims reikia ilgai mergintis, kol jos pasiduoda, bet kai pasiduoda, jų ištikimybė nepajudinama. Patikėk, jos kaip varnalėšos graižai – kur prisegsi, ten prikibs.

KRESIDA

Dabar padrąsinta jaučiuos, Troilai.
Jau daugelį dienų tave aš myliu,
Ne vieną mėnesį kenčiu.

TROILAS

Kodėl tada tokia šalta buvai?

KRESIDA

Šalta iš pažiūros, bet sieloj – tavo –
Nuo pirmo žvilgsnio, ak, atleiski man.
Kas bus, tariau, jei tau prisipažinsiu,
O tu mane pavergsi kaip tironas?
Lig šiol jausmus slėpiau, tačiau
Nebegaliu: tave aš myliu. Ne!
Tai melas! Tartum dūkstantys vaikai
Pasklido mano mintys. Nesugaudau.
Kokia kvailystė! Ką tauškiu paikai?
Kas ištikimas bus mums, jeigu patys
Savęs sudrausti ir užčiaupt nemokam?

Tačiau, neverta slėpti, meilės laukiau.
O kad galėtų moterys kaip vyrai
Prabilti pirmos! Ak, mielasis, man
Prikąst liežuvį liepk, kitaip pripliaukšiu
Dalykų, dėl kurių nagus tik graušiu.
Matai, tyli tu ir tyla gudriai šia
Mane, silpnybės ištiktą, verti
Tau atsiverti. Burną man užčiaupki.

TROILAS (*bučiuoja ją*)
Užčiaupsiu, kad ir saldūs tavo žodžiai.

PANDARAS
Puiku, išties puiku.

KRESIDA
Atsiprašau, atleisk man, prince.
Neketinau taip bučinio išsiprašyti.
Man gėda. O dangau! Ką padariau!
Manyčiau, man jau metas eiti, pone.

TROILAS
Miela Kresida, negi ketini išeiti?

PANDARAS
Išeiti? Ne anksčiau kaip ryt ryte.

KRESIDA

Maldauju, liaukis.

TROILAS

Kas pykdo gi tave, mieloji?

KRESIDA

Tik aš pati.

TROILAS

Bet nuo savęs dar niekas nepabėgo.

KRESIDA

O aš einu ir pamėginsiu,
Nors liks dalis manęs su tavimi.
Tačiau dalia šios nelemtos dalies –
Gyventi kito pajuokai. Einu.
Kvailė. Nebežinau, ką ir kalbu.

TROILAS

Na, tie, kurie taip išmintingai kalba,
Ką kalba, žino.

KRESIDA

O gal aš tik gudrauju su tavim?
Ir ši mana išpažintis tik tam,
Kad atsivertum man. Esi protingas

Arba nemyli. Nes mylėt ir likt
Protingam – žmogui paprastam neduota.
Nebent dievai danguj tai moka.

TROILAS

Ak, sau tariu, kad moteris gebėtų,
Ir, viltis noriu, sugebėsi tu,
Globoti meilės žiburį nemarų
Ir būt ištikima! Kad jos jaunystė
Ilgiau nei išorinis grožis tvertų
Ir protas atsinaujintų greičiau
Nei kraujas sentų! Patikėti trokštu,
Kad mano dorą siekį ir ištikimybę
Atlieps tokia pati ištikima,
Tokia pati dora sparnuota meilė!
Kaip džiaugčiausi tada. Deja, deja,
Esu teisus, kiek kūdikis – naivus,
Naivesnis nei teisybės kūdikystė.

KRESIDA

Skelbiu aš karą paskutiniams žodžiams.

TROILAS

Ak, nekalta kova!
Štai tau! Kada teisus prieš teisų stoja,
Kas bus teisiausias? Ateity meilužiai
Lai meilę prisiekia vardu Troilo.

Kai priesaikaus ir skambiai girsis,
Įrodinėdami atsidavimą savo,
Tesiskelbia, kad jie tvirti kaip plienas,
Ištikimi kaip potvynis mėnuliui,
Kaip saulė dienai, vėžliui – kiautas,
Magnetas – geležiai ir Žemė – traukai.
O kai visi palyginimai baigsis,
Tepamini ištikimiausiąjį ir taria:
„Aš ištikimas tartum pats Troilas."
Tevainikuoja savo meilės himną
Šiais žodžiais pašvęstais.

KRESIDA

Teišsipildo tavo pranašystė!
O jeigu kada nors tave išduočiau,
Tegu po daugelio ilgiausių metų,
Kai lietūs Trojos akmenis nudilins,
Miestus kai užmarštis akla praris,
Kai pelenuos be pėdsakų pranyks
Galingos karalystės, – bus nepamiršta
Tik mano išdavystė – kaip dėmė
Gėdinga neištikimųjų. Lai visi
Kalbės: ji buvo palaida kaip oras,
Kaip smėlis ar vanduo. Žiauri kaip lapė
Vištidėje ar vilkas tarp avių,
Negailestinga tartum tigras stirnai
Ar pamotė įvaikintiems vaikams.

Lai žmonės smerks pasileidimą žodžiais:
„Ji palaida kaip Kresida!“

PANDARAS

Na štai, pagaliau sutarėte, o dabar patvirtinkite savo žodžius, patvirtinkite, aš būsiu liudytojas. Duok man ranką, prince, duok man ranką, dukterėčia. Aš jus taip sunkiai suvedžiau, ir jeigu kada nors vienas kitą išduosite, tegu visus apgailėtinus sąvadautojus vadina Pandarais, visi ištikimieji tebūna Troilai, o visos pasileidėlės – Kresidos. Sakykite „amen“.

TROILAS

Amen.

KRESIDA

Amen.

PANDARAS

Amen. O dabar aš jus nuvesiu į kambarį, kuriame yra lova. Kad ji nieko neišplepėtų apie jūsų pasimatymą, sumaigykit ją mirtinai. Pirmyn!
Tegu visoms drovuolėms Kupidonas duoda
Tą patį gėrį: kambarį, Pandarą, lovą.

Išeina.

III scena

Graikų stovykla.
Skamba trimitai. Įeina Agamemnonas, Ulisas,
Diomedas, Nestoras, Ajaksas, Menelajas ir Kalchas.

KALCHAS

Manau, valdovai, kad atėjo metas
Man atlygio prašyti už tai, kuo jums
Buvau naudingas. Leiskite primint,
Jog įvykius artėjančius nuspėjęs,
Aš Troją palikau, turtus mečiau,
Užsitarnavęs išdaviko vardą,
Palikęs klestinčius namus, deja,
Atsidaviau aklam likimui, visko
Atsisakiau: draugų ir papročių,
Ir posto – to, kas buvo man brangu.
Aš jums tarnaudamas čionai jaučiuos
Lyg ką tik gimęs, svetimas, bežadis.
Todėl maldauju jūsų nuolankiai
Man dovanot nors dalį tų gėrybių,
Kurių gausingai, menat, prižadėjot,
Sakydami – ateis ir tavo laikas.

AGAMEMNONAS

Sakyk, trojieti, ko iš mūsų nori.

KALCHAS

Jums vakar į nelaisvę Antenoras
Pateko. Troja jį labai brangina.
Ne sykį jau, dėkoju jums, mėginot
Iškeisti mano brangiąją Kresidą
Į karį, vertą jos, o Troja vis
Spyriojos, bet, netekus Antenoro,
Patyrė tokį smūgį, kad derybos
Dabar nesunkios bus. Už jį turbūt
Jie atiduotų net ir Priamo sūnų.
Grąžinkite trojiečiams Antenorą,
O aš atgausiu dukrą. Taip, valdovai,
Man dosniai atmokėsit už visas
Verčiausias mano pastangas.

AGAMEMNONAS

Tave įpareigoju, Diomedai,
Atvesk Kresidą. Kalchas gaus, ko prašo.
Mielasis Diomedai, šiais mainais
Kaip dera pasirūpink ir paskelbk,
Jei Hektoras ryt pageidauja stot
Į dvikovą, Ajaksas pasirengęs.

DIOMEDAS

Bus atlikta. Didžiuojuosi, kad man
Skirta ši pareiga.

Diomedas ir Kalchas išeina.
Iš palapinės pasirodo Achilas ir Patroklas.

ULISAS

Achilas štai – prie savo palapinės!
O mūsų vade, eik pro jį šaltai,
Lyg būtumei pamiršęs, ir visi
Nuduokime, kad jo nėmaž nepaisom.
Aš eisiu paskutinis. Jis, matyt,
Paklaus, kodėl gi nugaras atsukom.
Tada jam vaistą pajuokos, sudėtą
Iš jo didybės ir šaltumo mūs,
Pakišiu – tuoj jį noriai šis praris.
Nėra geresnio veidrodžio puikybei
Nei atspindėta ji pati. Suklupę
Ant kelių tik auginam didžiuoklius.

AGAMEMNONAS

Mums tavo patarimas prie širdies.
Visi žingsniuokime pro šal šaltai
Ir nesisveikinkim su juo išvis
Ar linktelkim iš aukšto – net skaudžiau
Įžeisim šitaip jį. Aš eisiu pirmas.

ACHILAS

Ką dar man vadas pasakys? Juk žinot,
Neketinu daugiau kovot prieš Troją.

AGAMEMNONAS

Ką šneka jis? Ko nors iš mūsų prašo?

NESTORAS

Achilai, ar ko nors prašai iš vado?

ACHILAS

Ne.

NESTORAS

Valdove, jis neprašo nieko.

AGAMEMNONAS

Neprašo? Juo geriau.

Agamemnonas ir Nestoras išeina.

ACHILAS

Laba diena, laba diena.

MENELAJAS

Laba, laba, laba.

Išeina.

ACHILAS

Ar tas raguotis šaipos iš manęs?

AJAKSAS

Na, kaip laikais, Patroklai?

ACHILAS

Ajaksai, sveikas.

AJAKSAS

A?

ACHILAS

Laba diena.

AJAKSAS

Aha, rytoj taip pat bus nebloga.

Išeina.

ACHILAS

Kas jiems nutiko? Juk tai aš, Achilas.

PATROKLAS

Praėjo abejingai, nors anksčiau
Lankstydavos, šypsodavos Achilui,

Ateidavo kukliai nuleidę galvas
Lyg į šventyklą.

ACHILAS

Nejau mane atstūmę bus visi?
Žinia, jei nuo narsuolio fortūna
Nusigręžė, tuoj pat apleis ir žmonės.
Vos pasijutęs, kad krenti, žiūrėk,
Tai akyse kitų iškart išvysi.
Juk esam lyg drugiai – balkšvus sparnus
Tik vasarai parodyti išdrįstam.
Ir niekas negerbia žmogaus už tai,
Kad jis – tiesiog žmogus. Jam pagarba –
Vien tik iš to, kas ne nuo jo priklauso:
Malonė, turtai, padėtis – akla sėkmė.
Paslyst taip paprasta – ir ką malonė?
Pusiausvyrą praranda ši taip pat
Ir krenta su žmogum. Abu pražūva.
Bet aš nesipykstu su fortūna,
Ką valdęs, tą valdau plačiai, ir nieko
Nepraradau, bet, rodos, jie pramanė
Kažkokią dingstį ankstesnės garbės
Man nebeteikt. O štai Ulisas.
Kažin ką skaito.
Kaip einasi, Ulisai?

ULISAS

Tebeeinu, garbus sūnau Tetidės.

ACHILAS

O ką skaitai?

ULISAS

Keistuolis vienas rašo man,
Kad nesvarbu, kaip garbstomas esi
Ir kiek sukrovęs turtų, – ir vidinių,
Ir išorinių, – girtis nevalia.
O savo nuopelnus tada pažinsi,
Kada dorais darbais kitiems sužibsi,
Paskleisi šilumą, ir šioji grįš
Skleidėjui savo – tau pačiam.

ACHILAS

Ir ką čia keisto įžvelgi, Ulisai?
Juk net ir savo grožį tepažinsim
Iš atspindžio – pažvelgę į kitų
Žmonių akis. Net ir pati rega,
Aukščiausia iš juslių, savęs nemato.
Tik akys, susitikusios akis,
Pasveikinimą regi vienos kitose.
Ir išmintis išmintimi pavirsta,
Kai atkartotą tartum atspindy
Save ji atpažįsta. Nieko keisto.

ULISAS

Aš ginčytis dėl to neketinu,
Suprantama, bet autorius štai nori
Įrodyt aiškiai, kad nė joks žmogus,
Nors jam nuversti kalnus būtų duota,
Nėra gabumų savo viešpats tol,
Kol šie nepagarsėjo tarp kitų.
Esą jis apie juos nė nenutuoks,
Kol šie neišsiskleis nuo pagyrimo –
Taip skliautas garsą atmuštą grąžina,
Taip plieno vartai saulės blyksnį
Šiltai priėmę siunčia atgalios.
Mane tai sužavėjo, ir tuoj pat
Prisiminiau nuvertintą Ajaksą.
Dangau, o koks žmogus yra tarp mūs!
Ak, liurbiai, nenutuokiam, ką turį!
Štai, rodos, menkas niekas, bet darbe –
Be jo nė krust. O pasitaiko, daiktą
Išliaupsina, nors tiek naudos iš jo...
Tačiau rytoj patsai likimas progą
Jam išgarsėti siūlo – mūs Ajaksui!
Dangau, žiūrėk, kol vienas išsijuosęs
Darbuojas, kitas snaudžia!
Kol vienas knopso pas Fortūną tykiai,
Per galvą kitas verčiasi dėl jos!
Žiūrėk, vienam savos garbės mažai,
Nors ši ir taip tuštybėj vysta!

Ak, graikai! Jau dabar Ajaksui stuobriui
Paplot per petį taikosi visi,
Lyg būtų tas ant Hektoro krūtinės
Užkėlęs koją ir parklupdęs Troją.

ACHILAS

Tikiu. Akis nudelbę jie mane
Lyg gobšai išmaldautoją apėjo.
Nejau bus mano nuopelnus pamiršę?

ULISAS

Achilai, laikas ant kupros nešioja
Didžiulį maišą, į kurį aukas
Pabaisai užmaršties besotei renka.
Ji praeities žygius tuoj pat praryja
Ir šie pranyksta, tarsi jų nebūta.
Bičiuli, garbę vyras atkaklus
Lyg šarvus vis nublizginti privalo.
Kitaip, rūdim apėjus, ji tebus
Vien apgailėtinas graudus prisiminimas.
Būk apdairus, garbės takelis siauras,
Su ja petys į petį eit išvien
Tegali vienas. Nenukrypk nuo tako,
Pavydas turi tūkstantį sūnų,
Visi jos vaikos. Jei užleisi kelią
Arba į šoną žengsi, jie užgrius,
Lyg potvynio banga tave nušluos,

Ir liksi paskutinis.
Jei krito prieky eikliai skriejęs žirgas,
Tuoj pat netikę pralenktieji jį
Be gailesčio sutryps. Nauji darbai,
Nors menkesni už ankstesnius tavuosius,
Užgoš senuosius. Laikas panašus
Į orų šeimininką – jis šaltai
Vos spusteli, deja, išlydimajam ranką,
O pasitinka rankom išskėstom
Ir savo glėbyje jį stipriai surakina.
Mums „labas" šypsos visada, „sudie" –
Tik dūsauja liūdnai. Tegu neieško
Dorybė atlygio už būtą laiką.
Nes grožis, išmintis,
Aukšta kilmė, stiprybė, darbo vaisiai,
Draugystė, meilė ir dosnumas – visa
Paklūsta pavydžiam šmeižikui Laikui.
Gamtos taip lemta, kad pasaulis margas
Dėl vieno sutaria ir lenkias tam,
Kas nauja, nors nauji dievai tėra
Iš to, kas būta, nukrėsti. Mums dulkės
Su aukso kruopele daug vertingesnės
Nei apdulkėjęs gryno aukso luitas.
Akis tegarbina vien tai, ką regi.
Todėl nenuostabu, o didis vyre,
Kad graikai linksta šlovinti Ajaksą.
Jei daiktas juda, jį akis išvys

Greičiau negu nejudrų. Išgarsėjęs
Buvai plačiausiai ir toliau garsėtum,
Jei gyvas pasilaidojęs nebūtum
Ir savo gero vardo palapinėn
Įgrūdęs nelaikytum. Ar ne tavo
Didingi žygiai neseniai dievus
Dėl mūs varžytis pastūmėjo,
Supykdę didį Marsą?

ACHILAS

Aš pasitraukti rimtą priežastį turėjau.

ULISAS

Bet priežastys kad nesitrauktum dar svaresnės
Ir garbingesnės. Žinoma visiems,
Kad tu pametęs galvą dėl vienos
Iš Priamo dukterų*.

ACHILAS

Cha! Žinoma?

ULISAS

Ar nustebai?
Budri ir įžvalgi akis pažįsta
Kiekvieną Pluto aukso kruopelytę
Ir dugną nepasiekiamų gelmių

* Turima omeny Poliksena.

Atranda, lyg dievai įžiūri aiškiai,
Kaip patylom pati mintis užgimsta.
Bet būna valdymo slaptų dalykų,
Kurių jokia istorija nežino...

Valstybės dieviškos esmės nei žodžiais,
Nei plunksna įsigeidęs neišreikši.
Ryšiai, kurie tave su Troja sieja,
Ir tau, ir mums visiems vienodai svarbūs.
Achilas užkariavo Polikseną?
O kad jis būtų Hektorą įveikęs!
Jaunasis Pyras* užraudos namie,
Kai mūsų šalyje pasklis jos vardas
Ir visos graikų mergos užgiedos:
„Achilą Hektoro sesuo suvystė,
O mūs Ajaksas Hektorą nuspyrė."
Sudie. Iš prielankumo taip kalbu.
Ledus pralauš kvailys, deja, ne tu...

Išeina.

PATROKLAS

Ir aš, Achilai, tau sakiau tą patį.
Šiurkšti, suįžūlėjus moteriškė
Tiek pat bjauri, kiek subobėjęs vyras.
Žinau, kad smerkiamas esu, jie taria,

* Turimas omeny Achilo sūnus.

Neva tave sulaiko mano menkas
Nusiteikimas pult į karo lauką
Ir tavo didis prieraišumas man.
Mielasis, lai išdykęs Kupidonas

Tau ant peties įtempęs meilės lanką
Paleidžia debesį strėlių – tesklinda
Šios lyg rasa nuo liūto karčių.

ACHILAS

Vadinasi, Ajaksas stos su Hektoru kovot?

PATROKLAS

Na taip, ir daug šlovės, matyt, pelnys.

ACHILAS

Matau, pavojuj mano geras vardas,
Klastingai įžeista garbė.

PATROKLAS

Ak, paklausyk:
Jei patys sužeidžiam save, šios žaizdos
Sunkiausiai gyja. Jeigu neatliksi,
Ką privalu atlikt, pavojui kelią
Plačiai atversi – kaip drugys jisai:
Baisus net tiems, kurie saulutėj šildos.

ACHILAS

Patroklai mielas, eik, pakviesk Tersitą.
Prašysiu kvailio perduoti Ajaksui,
Kad trojiečius po mūšio be šarvų
Matyt čia pageidauju. Aš degu
Lyg moteris iš nekantros ir trokštu
Išvysti Hektorą taikos drabužiais,
Išsikalbėt su juo, atsižiūrėt
Į veidą jo lig soties.

Įeina Tersitas.

Na štai, ir kviesti jo nereikia.

TERSITAS

Stebuklai!

ACHILAS

Kas gi nutiko?

TERSITAS

Ajaksas valkiojasi po laukus ir kalbasi pats
su savimi.

ACHILAS

Kodėl gi?

TERSITAS

Mat rytoj jis turi stoti dvikovon su Hektoru ir kaip pranašas iš anksto taip didžiuojasi tuo būsimu didvyrių snukiadaužiu, kad nė pats nebežino, ką peza.

ACHILAS

Negali būti.

TERSITAS

Gali, jis stypinėja lyg povas, tai žengia žingsnį pirmyn, tai pastovi ir vis murma sau po nosimi lyg kokia smuklininkė, kuri be skaitytuvų ką nors atmintinai skaičiuoja. Išdidžiai ir giliamintiškai kandžioja lūpas, lyg sakytų sau: „O taip, mano galvoje šio to esama, aš dar parodysiu." Na, gal ten ko nors ir esama, bet šitai glūdi taip giliai, kaip žiežirba titnago skeltėje – ir nepasirodys, kol gerai netrinktelėsi. Tas vyrutis visai pražuvęs – jei Hektoras jam nenusuks sprando dvikovoj, jis pats jį nusisuks keldamas galvą iš tuščios garbės. Manęs jau net nepažįsta: „Labas rytas, Ajaksai", – sveikinuosi, o jis atsako: „Ačiū, Agamemnonai." Ir ką pasakysite apie tokį žmogų, kuris palaikė mane didžiuoju vadu? Nei velnias, nei gegutė, kalbos dovaną praradęs pabaisa. Velniai griebtų

tą visuomenės nuomonę – ją galima ir gerąja, ir išvirkščiąja puse užsivilkti, kaip odinę liemenę.

ACHILAS

Nuvyk pas jį kaip mano pasiuntinys, Tersitai.

TERSITAS

Kas? Aš? Jie niekam nesiteikia atsakyti, nepripažįsta reikalo atsiliepti, kaip pats pasakė, kalba tik prašinėtojai, o jo šneka – tai kumščiai. Aš jums pavaizduosiu jį, tegu Patroklas ko nors manęs paklausia, ir jūs pamatysite Ajaksą kaip gyvą.

ACHILAS

Ką gi, Patroklai, pasakyk jam, kad aš nuolankiai meldžiu narsųjį Ajaksą, jog jis pakviestų narsuolį Hektorą taikiai apsilankyti mano palapinėje, taip pat prašau pasirūpinti, kad kilniadvasis, šviesiausiasis, šešis ar septynis kartus pagerbtas valdovas, graikų kariaunos karvedys Agamemnonas suteiktų jam apsaugos raštą, na ir taip toliau. Pradėk!

PATROKLAS

Telaimina Jupiteris didįjį Ajaksą!

TERSITAS

Hmm!

PATROKLAS

Mane atsiuntė šlovingasis Achilas.

TERSITAS

Aha!

PATROKLAS

Jis kuo nuolankiausiai meldžia, kad pakviestum į jo palapinę Hektorą...

TERSITAS

Hmm!

PATROKLAS

Ir kad pasirūpintum Agamemnono apsaugos raštu...

TERSITAS

Agamemnono!

PATROKLAS

Taip, pone.

TERSITAS

Aha!

PATROKLAS

Ką į tai atsakysi?

TERSITAS

Telaimina tave dievai, iš visos širdies linkiu.

PATROKLAS

Man reikalingas atsakymas, pone.

TERSITAS

Jei rytoj pasitaikys puiki dienelė, vienuoliktą valandą viskas išaiškės. Šiaip ar taip, jis man brangiai sumokės.

PATROKLAS

Man reikalingas atsakymas.

TERSITAS

Kuo geriausios kloties tau, iš visos širdies linkiu.

ACHILAS

Na nejaugi jis iš tikrųjų taip suokia?

TERSITAS

Ką ten suokia, kudakuoja. Nė nežinau, kaip užgiedos, kai Hektoras pakratys jam smegeninę, bet tikriausiai niekaip nebeužgiedos, na nebent smuikininkas Apolonas iš jo gyslų pasigamintų stygų ir užgrotų.

ACHILAS

Gana, tada tiesiog nunešk jam laišką.

TERSITAS

Tada duok ir antrą laišką, nunešiu jo arkliui – jis supratingesnis padaras.

ACHILAS

Susidrumstė man protas, lyg versmė
Užkunkuliavo – dugno nematau.

Achilas ir Patroklas išeina.

TERSITAS

O jei tavo proto versmė vėl nuskaidrėtų, numaudyčiau joje asilą. Jau mieliau būčiau prilipusi prie avies erkė, nei toks štai narsuolis neišmanėlis.

Išeina.

IV

VEIKSMAS

I scena

Troja. Gatvė.
Iš vienos pusės įeina Enėjas ir tarnas su deglu,
iš kitos – Paris, Deifobas, Antenoras, Diomedas
ir kiti graikai su deglais.

PARIS

Ei! Kas ten?

DEIFOBAS

Kilmingasis Enėjas.

ENĖJAS

Nejau pats Paris prieš mane?
Jei progą tokią pat turėčiau, Pari,
Pasivolioti lovoj, net dievai
Manęs nuo sugulovės neatplėštų.

DIOMEDAS

Manęs taip pat. Lenkiuosi tau, Enėjau.

PARIS

Paspausk, Enėjau, graikų vadui ranką
Ir teikis atvirai mums apsakyt,

Kaip Diomedas ištisą savaitę
Po mūšio lauką gainiojos tave.

ENĖJAS

Sveikatos tau, narsusis prince,
Kol mūsų draugiškos paliaubos truks.
Bet kovoje sutikęs palinkėsiu
Juodžiausio prakeiksmo, kiek spėkos duos.

DIOMEDAS

Abu jus Diomedas apkabina.
Atvėsus kraujui, teklesti taika!
Tačiau kivirčui įsiplieskus vėl,
Jupiteriu prisiekiu, lyg medžioklis
Be gailesčio gyvybės tavo pulsiu.

ENĖJAS

Ir susitiksi liūtą, jis nasrus
Pražiojęs lauks tavęs. Tačiau dabar
Sveiki atvykę Trojon! Iš širdies
Jus sveikinu, prisiekiu Venera,
Vargu ar kas labiau mylėjo tą,
Kurį ketina nužudyt, nei mes.

DIOMEDAS

Teisybė. Jeigu savo mirtimi
Enėjas mano kardo nepašlovins,

Tegu gyvuoja tol, kol žemė saulę
Ne vieną šimtą kartų apkeliaus.
Bet jei jam lemta žūt nuo mano rankos,
Lai kris rytoj nuo nesuskaitomų žaizdų!

ENĖJAS
Gerai pažįstam vienas kitą.

DIOMEDAS
Tiesa. Ir pakovosime gerai.

PARIS
Štai tau pagiežingiausias prielankumas,
Tauriausia tūžmastinga meilė.
Kodėl, Enėjau, toks ankstyvas?

ENĖJAS
Karalius pakvietė. Dar nežinau kodėl.

PARIS
Tai paklausyk: pas Kalchą privalėsim
Nueit su šiuo graiku ir išmainyti
Į Antenorą gražiąją Kresidą.
Eime drauge, arba, jei nori, pirmas
Skubėk greičiau tenai. Kaip man atrodo,
Tiksliau, nėmaž neabejoju tuo,
Troilas, mano brolis, ten nakvoja.

Pažadink jį ir aiškiai pasakyk,
Koks reikalas mus atveda. Bijau,
Kad nenudžiugs jis tai išgirdęs.

ENĖJAS

Be abejonės.
Troilas graikams Troją atiduotų,
Kad tik joj liktų Kresida.

PARIS

Nebepakeisi nieko.
Kaip karčios aplinkybės liepia,
Taip būti lemta. Paskubėk, brolau.

ENĖJAS

Sudie visiems.

Išeina su tarnu.

PARIS

Kilnusis Diomedai, pasakyki,
Kaip draugas draugui nuo širdies atskleiski,
Kuris iš mūs labiau Elenos vertas:
Ar aš, ar Menelajas?

DIOMEDAS

Abu verti.
Jis tuo, kad siekia ją susigrąžinti,
Nėmaž nesmerkdamas už gėdos dėmę,
Nors kremtas skaudžiai teisiamas visų.
O tu – kad stengies ją žūtbūt išsaugot,
Nuo josios nešlovės akis nugręžęs,
Nors brangiai moki turtais bei draugais.
Jis – lyg raguotas žliumba pasirengęs
Iškliaukti nuosėdas iš seilėtos taurės.
O tu, mergišiau, palaidūnės įsčios
Pradėti palikuonis ketini.
Kaip nori sverk, abu verti vienodai,
Vis vien, kuris smarkiau tą kekšę jodėt.

PARIS

Tau tėvynainės moterys atgrasios.

DIOMEDAS

Tai ji tėvynei savo atgrasi!
Už jos kiekvieną mergšės kraujo lašą
Padėjo galvą graikas. Už kiekvieną
Jos kūno suteršto, šlykštaus dalelę
Trojietis krito. Niekad gero žodžio
Nėra jos lūpos tarusios tiek sykių,
Kiek žuvo graikų ir trojiečių vyrų.

PARIS

Elgiesi, Diomedai, kaip pirklys.
Ir tai, ką pirkti sumanei, peiki.
Bet mes kukliai jos vertę nutylėsim,
Ir piršti savo prekės nepradėsim.
Eime.

Išeina.

II scena

Troja. Pandaro namo kiemas.
Įeina Troilas ir Kresida.

TROILAS

Mieloji, nesivargink, rytas – šaltas.

KRESIDA

Tada, mielasis, aš pakviesiu dėdę.
Tegu jis atveria vartus.

TROILAS

Nežadink jo.
Skubėk į patalus. Lai miegas

Užmerkia šias dailias akis ir saldžiai
Lyg kūdikį tave užmarštimi apklosto.

KRESIDA

Bet rytas toks gražus.

TROILAS

Meldžiu, į patalus.

KRESIDA

Ar aš tau nuobodi?

TROILAS

Kresida! Jeigu vieversys ankstyvas
Ir giedantys gaidžiai nebūtų
Pažadinę dienos ir sargės mūsų
Nakties paviję, likčiau su tavim.

KRESIDA

Ak, per trumpa naktis.

TROILAS

Ji, ragana, paliegėliams atrodo
Ilga be galo, bet iš meilės glėbio
Už pačią mintį purpteli greičiau.
Na, eik, sušalsi, pyksi ant manęs.

KRESIDA

Maldauju, neskubėki.
Jūs, vyrai, skubat visada.
O kvaiša Kresida! Jei būtum
Manęs dar nepasiekęs, neskubėtum.
Klausyk! Kažkas ateina.

PANDARAS (*viduje*)

Kodėl čia visos durys atlapotos?

TROILAS

Tai tavo dėdė.

Įeina Pandaras.

KRESIDA

Kokia bausmė! Jis savo pašaipom
Užnuodys man gyvenimą.

PANDARAS

Kaip reikalai? Kaip reikalai? Kiek dabar verta skaistybė? Sakyk, mergele, kur mano dukterėčia Kresida?

KRESIDA

Ak, užsičiaupk, netikęs pašaipūne.
Pats privertei mane tai padaryt.

PANDARAS

Ką padaryt? Ką padaryt? Nagi, pasakyk, ką aš tave priverčiau padaryt?

KRESIDA

Na, na, nenaudėli, tiktai purvais
Taškytis ir temoki.

PANDARAS

Cha, cha! Ak, vargšele! Vargšė tavo galvelė! Ar šiąnakt neišsimiegojai? Tas niekdarys tikriausiai neleido tau miegoti? Kad jis skradžiai žemę prasmegtų!

KRESIDA

Per galvą vožtelėt smagiai jam reikia!

Pasigirsta beldimas.

Kas ten prie vartų? Dėde, pažiūrėk.
O mes, mielasis, grįžkim pas mane.
Žvelgi ir šypsais pašaipiai, lyg būčiau
Pasakius tai, ko nedera sakyti.

TROILAS

Cha cha!

KRESIDA

Apsigavai. Ne apie tai kalbėjau.

Beldimas.

Kaip atkakliai jie beldžiasi. Eime,
Meldžiu, kad čia tavęs nepamatytų.

Troilas ir Kresida išeina.

PANDARAS

Kas ten? Kas nutiko? Ko laužiate vartus? Klausiu,
kas nutiko?

Įeina Enėjas.

ENĖJAS

Labas rytas, pone, labas rytas.

PANDARAS

Kas ten? Tai tu, Enėjau? Patikėki,
Nepažinau. Kodėl toksai ankstyvas?

ENĖJAS

Ar čia Troilas?

PANDARAS

Čia? Ką gi jam čia veikti?

ENĖJAS

Neslėpk, brolau, jis čia, tikrai žinau.
Turiu jam svarbų reikalą pranešti.

PANDARAS

Sakai, jis čia? Prisiekiu, nė nenutuokiu. Teisybę sakant, aš vakar vėlai grįžau namo. O ką gi jam čia veikti?

ENĖJAS

Jam? Iš tikrųjų... Troilui šitaip tik pakenksi. Ir baisiai norėdamas padėti, išduosi. Nors nieko apie jį nenutuoki, bet vis tiek atvesk čia. Nagi.

Grįžta Troilas.

TROILAS

Sveiki. Ar kas nutiko?

ENĖJAS

Nė pasisveikint, prince, nėr kada
Kaip dera. Reikalas skubus. Tuoj pat
Čia pasirodys Paris, tavo brolis,
Deifobas, graikas Diomedas,

Ir mūsų Antenoras – iš nelaisvės
Išlaisvino jį graikai, bet už tai
Turėsim Diomedui atiduot
Kresidą.

TROILAS

Kieno paliepimu?

ENĖJAS

Taip liepė Priamas ir valdovai Trojos.
Jie šio sprendimo vykdyti ateina.

TROILAS

Manoji laimė šaipos iš manęs!
Aš pasitiksiu juos, tačiau, Enėjau,
Manęs čia nematei. Netyčia susitikom.

ENĖJAS

Neabejoki, paslaptis Pandaro
Išsaugosiu geriau už pačią tylą.

Troilas ir Enėjas išeina.

PANDARAS

Ar taip gali būti? Tik spėjau pačiupti, ir jau nebeturiu? Kad tas Antenoras skradžiai žemę nugarmėtų! Jaunasis princas pasius. Kad tą

Antenorą maras griebtų! Kad jam būtų kas nors sprandą nusukęs.

Grįžta Kresida.

KRESIDA

Kas atsitiko? Kas atėjęs buvo?

PANDARAS

Ak, ak!

KRESIDA

Kodėl taip dūsauji? Kur mano princas?
Nėra? Sakyk, kas atsitiko, dėde?

PANDARAS

O kad mane prarytų žemė!

KRESIDA

Dievai! Kas atsitiko?

PANDARAS

Prašau tavęs, eik namo. Ak, geriau iš viso nebūtum gimus! Žinojau, kad jis pražus dėl tavęs! O vargšas jaunuolis! Kad tą Antenorą maras griebtų!

KRESIDA

Gerasis dėde, meldžiu, meldžiu parkritusi ant kelių,
sakyk, kas atsitiko?

PANDARAS

Tave išsiveš, balandėle, išsiveš, tave iškeitė į
Antenorą, tu grįši pas savo tėvą, tave atskirs
nuo Troilo. Ir tai jam bus nelaimė, ir tai jam bus
pražūtis. Jis nepakels to.

KRESIDA

Dievai nemirtingieji! Niekur neisiu!

PANDARAS

Privalai.

KRESIDA

Ne, dėde, ne. Aš tėvą pamiršau.
Man kraujo giminystė neberūpi.
Nėra žmogaus man nei krauju, nei siela
Brangesnio už Troilą. Ak, dievai,
Lai Kresida bus išdavystės vardas,
Jei kada nors paliksiu jį. Nei laikas,
Nei prievarta, nei pražūtis šį kūną
Kankindami atsisakyti savo meilės
Neišgalės – jinai kaip žemės centras
Visų dalykų pamatas. O vargas man!

PANDARAS

Raudok, Kresida.

KRESIDA

Aš žnaibysiu sau skruostus, plaukus rausiuos
Ir balsą skaidrų raudomis draskysiu.
Širdis teplyšta šaukdama Troilą,
Iš Trojos niekur nesitrauksiu.

Išeina.

III scena

Troja. Gatvė priešais Pandaro namus.
Įeina Paris, Troilas, Enėjas, Deifobas, Antenoras ir Diomedas.

PARIS

Sulaukėm didžio rytmečio, ir valanda,
Kai turim perduot ją šiam graikų kariui,
Artėja nenumaldomai. Brolau Troilai,
Kresidai pasakyk, kad laukiam jos,
Ir paskubėt paragink.

TROILAS

Užeikite į jos namus.
Atvesiu ją ir, kaip nuspręsta, graikui
Įduosiu į rankas. Tačiau atmink,
Troilas, tavo brolis, kaip žynys
Ant šio altoriaus savo širdį paaukos.

Išeina.

PARIS

Žinau, ką reiškia meilė.
O kad padėt galėčiau... Negaliu!
Eime į vidų, ponai.

Išeina.

IV scena

Troja. Pandaro namai.
Įeina Pandaras ir Kresida.

PANDARAS

Nurimk, nurimk.

KRESIDA

Kodėl apie ramybę man kalbi?
Mane apėmęs sielvartas – didus,
Beribis, tobulas, aštrus, jis veria
Taip pat be gailesčio, kaip priežastis,
Pagimdžius jį. Kaip tokį numalšinsi?
Jei savo aistrą išblėsint galėčiau
Arba lyg kokį gėrimą atšaldyt,
Tada ir sielvartas menkesnis būtų.
Bet mano meilės žodžiai neužgydys:
Koks skausmas, toks ir praradimas didis.

Įeina Troilas.

PANDARAS

Štai, štai jis ateina. Ak, vargšai balandėliai!

KRESIDA

O Troilai! Troilai!

Apkabina jį.

PANDARAS

Negaliu atsigėrėti, kokia pora! Leiskite, ir aš jus apkabinsiu. „O širdie", – kaip gražiai sakoma vienoje dainoje:

O širdie, sunki širdie,
Kodėl taip dūsauji, kad, rodos, plyši?
O ši atsako:
Todėl, kad mano sielvarto nenuraminsi
Nei gailesčiu, nei žodžiais.
Niekad nesu girdėjęs teisingesnių eilių. Nieko nevalia išmesti iš galvos, žiūrėk, kurią dieną ima ir prireikia tokių eilučių. Patys matot, patys matot. Na, kaip jūs, ėriukai mano?

TROILAS

Toks tyras mano jausmas tau, Kresida,
Kad net dievai supyko, kad uoliau
Aš garbinu tave, nei šaltos maldos
Apgieda juos pačius. Ir mus išskyrė.

KRESIDA

Argi dievai pavydi?

PANDARAS

Taip, taip, taip. Juk aiškiai matyti.

KRESIDA

Vadinasi, turiu palikti Troją?

TROILAS

Deja, skaudi tiesa.

KRESIDA

Nejaugi ir Troilą?

TROILAS

Ir Troją, ir Troilą.

KRESIDA

Ar tai įmanoma?

TROILAS

Ir kuo greičiau. Šiurkštus likimas delsti
Nėmaž neleidžia, ragina mus skirtis,
Beširdiškai mūs lūpoms bučinį
Užgynęs, mudviejų išardo glėbį,
Užgniaužia mūsų priesaikas aistringas,
Nė atsikvėpt neduoda dviem širdims.
Ir mudu, tūkstančiais atodūsių švelnių
Viens kitą gavę, turime dabar
Taip apgailėtinai vienu sykiu
Nutraukti meilės saitą. Kaip vagis
Begėdis laikas skuba, brangenybes
Prisigrobtas mėgindamas paslėpt.
Mūs atsisveikinimo bučinių saldžių,
Atodūsių ir ašarų – daugiau
Negu žvaigždžių danguj, bet laikas juos
Tik paverčia blyškiu „sudie", teduoda
Varguolį vieną bučinį, atmieštą
Aitria kartėlio ašarų druska.

ENĖJAS (*viduje*)

Ar Kresida jau pasirengus, prince?

TROILAS

Klausyk! Tave jau šaukia. Sako, šitaip
Mirtis „Ateik!“ surinka pasmerktajam.
Kantrybės dar. Jinai tuojau ateis.

PANDARAS

Kurgi mano ašaros? Liekitės lietumi, nuplaukite, nuneškite šalin šią audrą, antraip ji mano širdį su šaknimis išraus.

Išeina.

KRESIDA

Turiu pas graikus grįžti?

TROILAS

Pasirinkimo nėr.

KRESIDA

Kresidai sielvartas, o graikams – džiaugsmas!
Kada pasimatysim vėl?

TROILAS

Būk man ištikima širdim, mieloji.

KRESIDA

Ištikima? Nejau taip bjauriai abejoji?

TROILAS

Ne, ne, bet priekaištai lai švelniai glosto –
Ir jais jau tariame sudie.
Aš tau sakau: „Būk man ištikima"
Juk ne todėl, kad netikiu tavim.
Priimčiau pirštinę pačios mirties,
Laiduodamas už tavo tyrą širdį.
Sakau: „Būk man ištikima", kad skambiai
Patvirtinčiau – tik man skirta paliksi,
Ir mes dar susitiksim.

KRESIDA

Tau grės daugybė didelių pavojų,
Bet, prince, liksiu aš ištikima.

TROILAS

Aš pavojus kaipmat prisijaukinsiu.
Štai imk apyrankę. Dėvėk ją.

KRESIDA

O tau štai pirštinė. Kada pasimatysim?

TROILAS

Sargybinius papirksiu ir kasnakt
Ateisiu aplankyt tavęs.
Bet būk ištikima man.

KRESIDA

Dangau! Ir vėl „ištikima"!

TROILAS

Mieloji, štai kodėl kartoju vis:
Jaunuoliai graikų – dailūs ir tvirti,
Gražiai nuaugę. Jie mylėti moka,
Mankština kūną ir išmano meną.
O tai, kas nauja, traukia visada.
Deja, pavydas man įvarė baimės.
Tačiau už ydą šią nekaltą,
Meldžiu, atleisk.

KRESIDA

Troilai, tu manęs nemyli!

TROILAS

Kad aš prasmegčiau, jeigu būtų taip!
Ne tavo dorumu suabejojau,
Bet savo nuopelnais. Dainuot nemoku,
Nei saldžiai suokti, nei lavoltos šokti,
Nei žaisti įmantrių gudrių žaidimų.

O graikai visa tai išmano puikiai.
Tačiau, žinok, šiuos malonumuos glūdi
Piktybės sėkla – tūno patyliukais
Ir klastingiausiai gundo. Būk budri.

KRESIDA

Ar abejoji manimi?

TROILAS

Ne.
Bet kartais elgiamės prieš savo valią,
Ir būnam patys sau lyg nelabieji –
Mėginame, kiek tvirtos mūsų galios,
Lengvu būdu pasitikėdami jomis.

ENĖJAS (*viduje*)

Prince!

TROILAS

Ateik, pasibučiuokim, ir sudie!

PARIS (*viduje*)

Brolau Troilai!

TROILAS

Ateiki, mielas broli, čia.
Ir atsivesk Enėją ir graikus.

KRESIDA

Ar būsi ištikimas man, mielasis?

TROILAS

Ar aš? Deja, tai – mano trūkumas, yda.
Kiti medžioja garbę gudrumu,
O aš tiesa pagaunu paprastumą.
Kiti apgaule vario karūnas auksuoja,
O aš vienplaukis vaikštau atvirai.

Įeina Enėjas, Paris, Antenoras, Deifobas ir Diomedas.

Manim neabejoki – mano šūkis:
„Ištikimybė ir tiesa". Kaip paprasta.
Sveiki atvykę, Diomedai! Štai dama,
Kurią už Antenorą atiduodam.
Prie vartų tiesiai į rankas ją gausi.
Kaip dera kelyje ja pasirūpink
Ir elkis pagarbiai, kilnusis graike.
Prisiekiu nuo širdies, jei mano kardas
Tau mūšy grės, primink Kresidą,
Ir būsi ne mažiau saugus bei sveikas
Kaip Priamas Iljone.

DIOMEDAS

Kresida prakilnioji,
Nepulk karštai dėkot, kaip laukia princas.

Gaivumas skruostų ir akių žydrynė –
Tvirta sargyba tavo. Diomedui
Tu būsi kaip valdovė tarnui.

TROILAS

Pasielgei akiplėšiškai, graike,
Supeikęs mano prašymą ir liaupsėm
Iškėlęs jos dailumą. Paklausyk,
Ji tavo pagyras tiek pat pranoksta,
Kiek tu nevertas jai tarnaut esi.
Tai aš tau įsakau – ja pasirūpink,
Kitaip, Plutonas regi, pats Achilas
Tavęs apgint nesugebės – ir gerklę
Tau perrėšiu durklu.

DIOMEDAS

Nesikarščiuok, Troilai, šitaip.
Aš pasiuntinio pareigą tevykdau.
Kaip vyrai pakalbėsim mūšyj.
Tačiau atminki, niekas tenedrįs
Įsakinėti man. Kresidą gerbsiu
Todėl, kad ji šios pagarbos verta.
O jeigu paliepimais pykdysi mane,
Išgirsi aiškų ir ryžtingą „Ne!"

TROILAS

Na, Diomedai, einame prie vartų,
Priminsiu šiuos žodžius tau kardu.

Kresida, mylimoji, duok man ranką,
Pasikalbėkim mudu paskutinį kartą.

Troilas, Kresida ir Diomedas išeina.
Skamba trimitas.

PARIS

Klausykit, Hektoro trimitas!

ENĖJAS

Kaip greit prabėgo rytmetys!
Jis pamanys, kad aplaidus esu.
Žadėjau pirmas atskubėt į mūšio lauką...

PARIS

Troilas kaltas. Na, nedelskim.

DEIFOBAS

Eime tenai nelaukę nieko...

ENĖJAS

Jaunavedžio veržlumo įkvėpti
Iš paskos Hektorui skubėkim.
Lemtinga Trojos šlovei ši diena,
Jei ją apgins jisai – visi apginsim.

Išeina.

V scena

Graikų stovykla. Šalia mūšio lauko.
Įeina apsiginklavęs Ajaksas, Agamemnonas, Achilas, Patroklas, Menelajas, Ulisas, Nestoras ir kiti.

AGAMEMNONAS

Matau, jau čia esi. Žvalus, ryžtingas,
Pirm laiko atvykai, kary bebaimi.
Tai žadink Troją trimitu, Ajaksai.
Tegu iš siaubo sudrebėjęs oras
Nusvilina ausis galingo priešo
Ir kviečia jį kovon.

AJAKSAS

Trimite, štai tau mano pilnas kapšas!
Sprogdink plaučius, kad varis skilinėtų!
Skardėk, nenaudėli, išpūtęs žandus
Smarkiau nei atšiaurusis Akvilonas*.
Tegu krūtinė plyšta ir krauju
Pasrūva akys tau – žinok, kvieti
Į kovą patį Hektorą.

Skamba trimitas.

* Romėniškas Borėjo atitikmuo.

ULISAS

Atliepiančio trimito negirdėt.

ACHILAS

Per daug anksti.

Įeina Diomedas ir Kresida.

AGAMEMNONAS

Ar tik ne Diomedas ten ateina
Su Kalcho dukterim?

ULISAS

Tai jis. Iš eisenos pažįstu puikiai:
Galiukais pirštų žengia – jo dvasia
Mat veržias atsiplėšt nuo žemės.

AGAMEMNONAS

O toji mergina – tai Kresida?

DIOMEDAS

Taip, ji.

AGAMEMNONAS

Sveika į Graikiją sugrįžusi, mieloji.

NESTORAS

Tave karalius bučiniu pasveikint nori.

ULISAS

Kilnu, bet skirta tik vienam, o šitaip –
Karališkai – pasveikint trokštame visi.

NESTORAS

Tai būkime mandagūs! Aš pradėsiu:
Nuo Nestoro štai bučinys.

ACHILAS

Šį šerkšną leisk tau nutirpdyt nuo lūpų.
Achilas sveikina tave atvykus.

MENELAJAS

Ne sykį progą bučiniui esu turėjęs.

PATROKLAS

Bet proga ši, deja, skirta ne tau.
Per palaidūno Pario įžūlumą
Nebeturi šiam malonumui progos.

ULISAS

Ragai jo pašaipom seniai apaugo,
Bet juos auksuodami mes klojam galvas.

PATROKLAS

Už Menelają buvo pirmas bučinys –

Bučiuoja ją dar kartą.

O šitas mano – nuo Patroklo.

MENELAJAS

Ak, kaip gražu!..

PATROKLAS

Su Pariu mes bučiuojame už jį kartu.

MENELAJAS

Kresida, man paliki bučinio paguodą.

KRESIDA

Nesuprantu, ar bučiniu imi, ar duodi?

PATROKLAS

Ir ima jis, ir duoda.

KRESIDA

Paimtum iš manęs daugiau nei duotum.
Man prie širdies – lygi mainų vertė,
Todėl be bučinio sudie.

MENELAJAS

Pridėsiu magaryčių. Duosiu tris už vieną.

KRESIDA

Duok lygiai pagal vertę arba nieko.

MENELAJAS

O kas lygios vertės? Pora.

KRESIDA

Na ne, parodė princas svečias,
Kai vienas lygus, kitas – trečias.

MENELAJAS

Na, sprigtą man davei.

KRESIDA

Ne ne, prisiekt galiu!

ULISAS

Ir vėl nelygu – sprigtas prieš ragus.
Ar man bus leista pabučiuot tave?

KRESIDA

Na, tai prašyk leidimo.

ULISAS

Aš trokštu pabučiuot tave.

KRESIDA

Tai bučinio prašyti reikia.

ULISAS

Matyt, sulauksiu jo, kaip regi Venera,
Kai Elena namo grįš nekalta.

KRESIDA

Lieku skolinga. Lauksime Elenos.

ULISAS

Neberegės to mano akys senos.

DIOMEDAS

Eime, Kresida, tavo tėvas laukia.

Išeina su Kresida.

NESTORAS

Aštraus liežuvio mergina.

ULISAS

Lai susigėsta! Gėda! Gėda!
Jos akys kalba, skruostai, lūpos kalba,

Nestygsta kojos. Palaida dvasia
Kiekvienu judesiu ir mostu liejas.
Kai pilasi vos susitikus gražbylystės,
Atsiveria lyg knygos lapai mintys,
Ir jas prieiti gali bet kuris
Smalsus skaitovas. Pasitaikius progai
Šios kalbos ištvirkimo glėbio
Tuoj darios tartum mergšės.

Skamba trimitas.

VISI
Trojiečiai trimituoja.

Įeina Hektoras, Enėjas, Troilas, Paris, Helenas ir kiti trojiečiai su tarnais.

AGAMEMNONAS
Ateina Trojos vyrai.

ENĖJAS
Lenkiuosi Graikijos vadams! Sutarkim,
Kaip nugalėtoją pagerbsime ir ką
Laikysim pergale. Ar karžygiai lig galo
Kovoti turi, ar išskirsim juos
Kokiu nors ženklu verdant kovai?
To Hektoras teiraujas.

AGAMEMNONAS

O ko jis pats norėtų?

ENĖJAS

Kaip bus nuspręsta, taip jam tiks.

ACHILAS

Pažįstu Hektorą, jis nenuskriaus savęs,
Vyrutis mažumėlę pasipūtęs
Ir baisiai priešininką peikia.

ENĖJAS

Tu, rodosi, vardu Achilas?

ACHILAS

Achilas, kas gi kitas?

ENĖJAS

Na, tarkime, Achilas. Tai žinok:
Didžiam jis didis, mažulėliui – mažas.
Jam prigimta narsa bei išdidumas.
Su Hektoru nesusilygins niekas,
Bet niekam to parodyta nebus.
Jo tariamas pasipūtimas viso labo –
Tik atidumas. O Ajaksas –
Iš pusės kraujo vyro šio nutėkštas.

Tad lieka pusė Hektoro namie.
Perpus širdis, per pusę rankos,
Tik pusė Hektoro į mūšį stos:
Matysim pusę karžygių kovos.

ACHILAS

Tai laukt mergelių mūšio? Suprantu!

Grįžta Diomedas.

AGAMEMNONAS

O štai ir Diomedas. Eik, kary,
Ir už Ajaksą su Enėju tarkis
Dėl mūšio sąlygų. Kaip dera kautis:
Ar lig mirties, ar ligi pirmo kraujo?
Varžovai šie abu kone vienodi –
Nesusikibę dar, prarado pusę svorio.

Ajaksas ir Hektoras žengia į mūšio vietą.

ULISAS

Jie pasirengę. Galime pradėti.

AGAMEMNONAS

O kas tasai trojietis susikrimtęs?

ULISAS

Jaunėlis Priamo, karžygys puikus,
Dar jaunas, bet narsus ir laikos žodžio,
Ne liežuviu kovoja – kalba žygiais.
Jo rankos dosnios, atvira širdis,
Ką turi, duoda, sako, ką galvoja.
Bet duoda pasitaręs su protu,
O žodį suteikia vien dorai minčiai.
Kaip Hektoras bebaimis jis, tačiau
Jo saugotis labiau derėtų.
Mat Hektoras rūstybės sūkuryj
Pasigaili bejėgių, o jaunėlis
Įkaitintas kovos nuožmesnis tampa
Negu pavydo apimtas meilužis.
Jisai vardu Troilas. Viliasi visi
Antru šauniuoju Hektoru jį tapsiant.
Taip sakė man Enėjas Iljone –
Jisai jaunuolį nuo mažens pažįsta.

Skamba trimitas. Hektoras ir Ajaksas kaunasi.

AGAMEMNONAS

Jie susikovė.

NESTORAS

Parodyk jam, Ajaksai!

TROILAS

Ar miegi, Hektorai? Pabusk!

AGAMEMNONAS

Jo smūgiai taiklūs. Taip, Ajaksai!

Trimitai nutyla.

DIOMEDAS

Pakaks.

ENĖJAS

Pakaks jau, princai.

AJAKSAS

Aš dar nesušilau. Kovokime toliau.

DIOMEDAS

Kaip pageidauja Hektoras.

HEKTORAS

Na ką, tada pakaks.
Juk tu man giminė, Ajaksai,
Valdovo Priamo sesės atžala.
Ir giminystės saitas liepia mums
Per šį kivirčą vengti kraujo.
Esi tiek pat trojietis, kiek ir graikas.

Bet skirstyti neskirstai – graikams kojos,
Trojiečiams rankos, kairį žandą
Manysiu esant tėvo, dešinys
Telieka motinai. Jupiteris neleis
Meluoti – patikėk, ant tavo kūno
Neliktų graikiško raumens nė vieno,
Kurio nebūčiau kardu pažymėjęs.
Bet man dievai teisuoliai gina
Mirtingojo ginklu praliet nors lašą
Menkutį kraujo moters tos, kuri
Mane su tavo motina sugiminiavo!
Ajaksai, leisk man apkabint tave.
Žaibų valdovas regi – tvirtos rankos
Su Hektoru sumanė susiimt.
Lenkiuosi tau, brolau!

AJAKSAS

Dėkoju, Hektorai, brolau.
Matau, esi kilnus ir pernelyg dosnus.
Aš atėjau čia nužudyt tavęs
Ir apsiskelbt tave nukovęs troškau.

HEKTORAS

Na ne, net pats Neoptolemas*
Vargu ar tikis dar šlovės pelnyt

* Taip Shakespeare'as klaidingai vadina Achilą. Iš tiesų Neoptolemas – Achilo sūnus.

Nurungęs Hektorą, nors jį garbė
Jau vainikavo karūna skaisčia.

ENĖJAS

Ir graikai, ir trojiečiai laukia
Žinios, kaip baigės mūšis.

HEKTORAS

Štai mūsų žodis:
„Apsikabino jie." Sudie, Ajaksai.

AJAKSAS

Jei būčiau meistras paprašyt gražiai,
Nors tai labai retai nutinka, kviesčiau
Narsuolį Hektorą į graikų palapinę.

DIOMEDAS

Ir Agamemnonas pats, ir Achilas
Norėtų Hektorą be ginklų pamatyt.

HEKTORAS

Enėjau, tuoj pašauk čionai Troilą,
Ir šią džiaugsmingą žinią Trojos vyrams
Nedelsdamas praneškj – lai išsiskirsto.
Na, duok man ranką, giminaiti, einam,
Mes graikų karžygius puotoj pagerbsim.

Agamemnonas ir kiti graikai išeina jų pasitikti.

AJAKSAS

Pats Agamemnonas mus pasitinka.

HEKTORAS

Garsiausiuosius išvardyk iš eilės.
Štai ten regiu Achilą stovint, rodos,
Pažinti jį gali iš drūto stoto.

AGAMEMNONAS

O prieše, būk pasveikintas kaip tas,
Kurio atsikratyti troškom aršiai.
Bet nesuprask klaidingai žodžių šių:
Kas buvo ir kas bus, tegu dabar
Nugrimzta upėn užmaršties beveidės.
Ir šią akimirką kuo nuoširdžiausiai,
Į šalį metę nuoskaudas visas,
Kaip kūdikiai slapčias mintis pamiršę,
Tau sakom: „Sveikas!" – Hektorai didysis.

HEKTORAS

Dėkoju tau, valdove Agamemnonai.

AGAMEMNONAS (*Troilui*)

Ir tu būk sveikas, prince Trojos!

MENELAJAS

Ir man tegu bus leista, karo broliai,
Pasveikint savo brolio žodžiais jus.

HEKTORAS

Kas kreipiasi į mus?

ENĖJAS

Kilnusis Menelajas, pone.

HEKTORAS

Ak tu? Kad priesaika tuščia nebūtų,
Prisiekiu Marso pirštine sunkia,
Kaip tavo buvusi žmona prisiekia
Veneros pirštinaite, – Elena
Gyvuoja puikiai, bet, deja,
Linkėjimų tau perduoti neprašė.

MENELAJAS

Neužsimink man apie ją.

HEKTORAS

Atleisk man, kaltas.

NESTORAS

Tave, narsus trojieti, aš nesyk
Esu regėjęs bandantį likimą

Ir nuožmiai skinantį sau platų kelią
Pro Graikijos jaunuomenės gretas.
Ristūną Frigijos ginei į priekį
Įkaitęs kaip Persėjas, betgi kurčias
Gausybei pagyrų, kurių pelnei.
O tavo kardas, priešaky iškeltas,
Parpuolusiojo niekad nepražudė.
Nekart esu tave bičiuliams rodęs:
„Štai, pats Jupiteris, gyvybę teikia!"
Regėjau, apgultas tu būrio graikų,
Lyg šurmuly olimpinių žaidynių,
Ramiai ilsėjais. Bet lig šios dienos
Tavęs be antveidžio matyt neteko.
Esu su tavo seneliu kovojęs,
Kaip karį jį pagirt galiu, tačiau
Vyriausias mūsų vadas Marsas regi,
Tau niekas neprilygs, tad leiski seniui
Tave, kary garbingas, apkabint
Ir palydėt į mūsų palapinę.

ENĖJAS

Senasis Nestoras tau lenkias.

HEKTORAS

Ir aš, senasis metrašti tautos,
Džiaugiuos tave apglėbęs. Su laiku
Tu jau seniai žingsniuoji koja kojon.

NESTORAS

Mielai jėgom su tavimi pasimatuočiau,
Kaip rungiamės dabar mandagumu.

HEKTORAS

Neprieštaraučiau.

NESTORAS

Cha!
Žila barzda prisiekiu, kuo mieliausiai
Rytoj tave pakviesčiau susirungt,
Jei su laiku podraug nebūčiau tiek nuėjęs.

ULISAS

Stebiuosi, kaip dar Trojos sienos stovi,
Jei jos tikrieji pamatai pas mus.

HEKTORAS

Man tavo gražbylystės žinomos, Ulisai.
Ak, krito daugel graikų ir trojiečių
Nuo tol, kai Iljone tave ir Diomedą
Kaip graikų pasiuntinius pamačiau.

ULISAS

Nuspėjau aš tada, kas mūsų laukia.
Kol kas manosios pranašystės pusė
Teišsipildė. Bet ateis toks metas,

Kai baltos Trojos sienos ir padangę
Parėmę bokštai dulkėmis pavirs.

HEKTORAS

Aš netikiu tavim.
Dar stovi mūsų sienos. Bet manau,
Kad už kiekvieną akmenį frigiečių
Turės krauju atlygint graikai. Laikas,
Nešališkas teisėjas, pagaliau
Parodys, kas ko vertas.

ULISAS

Tad ir palikim jam nuspręsti tai.
Dar kartą sveikas, Hektorai narsusis.
Eime pas mūsų vadą, o paskui
Kviečiu į puotą savo palapinėj.

ACHILAS

Na ne, Ulisai, pas save pirmiau
Pakviest jį noriu. Hektorai, tave
Akim nuo kojų lig galvos ištyrinėjau,
Įsiminiau gerai.

HEKTORAS

Ar tai Achilas?

ACHILAS
Achilas.

HEKTORAS
Prieik, aš noriu pažiūrėti į tave.

ACHILAS
Žiūrėk kiek tinkamas.

HEKTORAS
Pakaks. Prisižiūrėjau.

ACHILAS
Taip greit? O aš štai lyg smalsus pirklys
Tave gerai dar sykį apžiūrėsiu.

HEKTORAS
Na tai skaityk mane kaip šaunią knygą,
Deja, bijau, kad daug ko nesuprasi.
Kodėl taip spygsai akimis?

ACHILAS
Dievai, sakykite, kur rast šio kūno
Pažeidžiamiausią vietą. Čia ar čia?
Kaip tarp žaizdų man pasirinkti tokią,
Kuri kaip vartai Hektorui didžiajam
Atvertų kelią tiesiai į dausas.

HEKTORAS

Į tokį klausimą atsakę, išdiduoli,
Dievai sau gėdą užsitrauktų. Liaukis.
Nejau manai, kad man atimt gyvybę
Ne ką sunkiau negu nuspėt be vargo,
Kaip Hektoro atsikratyt?

ACHILAS

Neabejoju.

HEKTORAS

Net jeigu kaip žynys sakytum tai,
Tavim nepatikėčiau. Pasisaugok.
Aš nesirinksiu, kur sužeist tave,
Ar čia, ar ten, prisiekiu Marso šalmu, –
Pražūsi nuo baisios žaizdų gausybės.
Atleiskit man, kad puoliau girtis, graikai,
Dėl įžūlumo jo nesuvaldžiau liežuvio.
Kaip gyvą mane regit, šiuos žodžius
Aš žygiais vainikuosiu.

AJAKSAS

Nesikarščiuok, brolau, o tu, Achilai,
Tuščiai jam negrasink, jei nori,
Kiekvieną dieną Hektoro lig soties
Prisižiūrėt galėsi, kol viens kitą
Sutiksit mūšy tyčiom ar netyčiom,

Deja, bijau, kad mūs vadų valia
Su Hektoru kovoti tau užginta.

HEKTORAS

Tai susitikim mūšyje, Achilai.
Nuo tol, kai graikų reikalus pamynei,
Nestojam niekas vienas priešais kitą.

ACHILAS

Jei, Hektorai, prašai,
Tai ryt tau mūšis pasibaigs mirtim.
O šiandien likime draugai.

HEKTORAS

Na ką, paspauskime rankas.

AGAMEMNONAS

Pirmiausia, Graikijos kariai, kviečiu
Į savo palapinę. Kelsim puotą,
Paskui, jei Hektorui ir jums bus miela,
Kiekvienas pasikviesti jį galėsit.
Sugauskite, trimitai, muškit, būgnai,
Pagerbsime kaip dera šį galiūną.

Išeina visi, išskyrus Troilą ir Ulisą.

TROILAS

Meldžiu, Ulisai, gerbiamasis, pasakyk,
Kur man ieškoti Kalcho?

ULISAS

Jį rasi Menelajaus palapinėj, prince.
Su juo šįvakar Diomedas švenčia.
Jam neberūpi nei dangus, nei žemė,
Tik Kresida – nuo jos atplėšt negali
Jis meilės kupinų akių.

TROILAS

O jei kuo nuolankiausiai paprašyčiau,
Kai Agamemnonui sudie ištarsim,
Mane tenai nuvest?

ULISAS

Klausau ir vykdau, prince.
Sakyki man, ar Trojoj Kresida
Sulaukė dėmesio, ar tokį rasi,
Kuris dėl jos kankinas?

TROILAS

Juokingas tas, kuris žaizda gilia
Norėtų pasigirt. Eime, Ulisai.
Ji mylima, ji myli, ji kankinas,
Bet meilė užgaidi kaip pats likimas.

Išeina.

V

VEIKSMAS

I scena

Graikų stovykla. Priešais Achilo palapinę.
Įeina Achilas ir Patroklas.

ACHILAS

Sušildysiu vynu šiąnakt tą kraują,
Kurį ryt savo kardu atvėsinsiu.
Patroklai, pavaišinkim jį kaip dera!

PATROKLAS

O štai Tersitas pasirodė.

Įeina Tersitas.

ACHILAS

Na kaip laikais, šerdie pagiežos?
Kas naujo, kerplėša tulžies?

TERISTAS

Nagi, atvaizde to, kuo ir atrodai esąs, puskvaišių
garbintojų pusdievi, atnešiau tau laišką.

ACHILAS

Nuo ko gi, kvailio nuograuža?

TERSITAS

Iš Trojos, visutėli liurbi.

PATROKLAS

Na, ar matei, kas saugo vado palapinę?

TERSITAS

Ir po lapais, ir ant lapų – kas saugo, tas ir gaudo.

PATROKLAS

Ak, vaikščiojanti nelaime, ir kam gi tos gražbylystės?

TERSITAS

Užsičiaupk, berneli. Nėra man ko su tavim burną aušinti. Visi juk žino, kad tu tik Achilo paklodė.

PATROKLAS

Aš – Achilo paklodė, nenaudėli? Ką tai reiškia?

TERSITAS

Na, tai reiškia, kad tu – vyriškos padermės šliundra. Kad jus šlykščiausios pietų ligos griebtų, kad jums žarnos apsisuktų, katarakta užpultų, akmenligė susuktų, letargija podraug su paralyžium ištiktų, kad jums akys išlašėtų, kepenys supūtų, plaučiai prakiurtų, šlapimo pūslė susprogtų ir

pelenai iš subinės pabirtų, kad jums skausmai
kaulus išsukiotų ir dedervinė marmūzes išgražintų,
ir taip be galo, be krašto.

PATROKLAS
Ko gi taip keikiesi, velnio pipirine?

TERSITAS
Argi aš tave keikiau?

PATROKLAS
Aišku, kad ne, pražūtinga atmata, mišrūne kalės
vaike, ne!

TERSITAS
Ne! Tai ko gi čia putojiesi, permatomas dvokiančių
draiskanų gniužulėli, pažaliavęs glitus varvančios
akies tvarsti, švaistūno kapšo spurgeli? Ak, ir
kodėl gi šį varganą pasaulį apsėdo tokie gamtos
nuskriausti menkučiai mašalėliai?

PATROKLAS
Lauk, tulžies pūsle!

TERSITAS
Supuvęs kiaušinis!

ACHILAS

Patroklai mielas, savo didžio tikslo
Aš vykdyt ryt nėmaž neketinu.
Štai man laiškelį atsiuntė Hekubė,
Ir mylimoji mano – jos duktė.
Abi maldauja, kad tesėčiau tai,
Ką joms esu prisiekęs. Negaliu
Sulaužyt priesaikos. Težūva graikai,
Šlovė teblėsta, man pakaks garbės –
Ji buvus ar nebuvus, bet išties
Laikysiuos žodžio. Na, eime, Tersitai,
Papuošim palapinę, švęsim ligi ryto,
Pirmyn, Patroklai.

Išeina su Patroklu.

TERSITAS

Taip, kai karšto kraujo per daug, o smegenėlių – per mažai, nenustebčiau, jei šiedu kuoktelėtų, kas kita, jeigu smegenų būtų per daug, o kraujo – per mažai, tokius pamišėlius gal ir sugebėčiau išgydyti. Štai Agamemnonas, tiesus vyras, ir pupytes myli, bet protelio teturi tiek, kiek sieros ausyse. O štai jo brolelis, savotiška Jupiterio atmaina, tikras patinas, visų raguotųjų pasididžiavimas ir atminimas, batų šaukštas, parištas prie brolio kojos, prisitaiko prie bet

kokios formos, tik ne tokios, kokios yra pats, na
kas gi galėjo išeiti iš proto, prikimšto pagiežos,
ir pagiežos su proto priedėliu? Asilas, ir niekas
daugiau. Bet jis ir asilas, ir jautis. Bet ir tai dar ne
viskas – jis pusiau jautis, pusiau asilas. Sutikčiau
būti šunimi, mulu, katinu, šešku, rupūže, driežu,
pelėda, pesliu ar net supuvusia silke, bet tik ne
Menelaju. Būdamas Menelaju, pakelčiau maištą
prieš patį likimą. Neklauskite, kuo aš norėčiau
būti, jei nebūčiau Tersitas. Bet jau tikrai geriau
būti utėle ant raupsuotojo kūno nei Menelaju.
Oho! Artinasi klaidžiojančios pelkių ugnys!

Įeina Hektoras, Troilas, Ajaksas, Agamemnonas,
Ulisas, Nestoras, Menelajas ir Diomedas su deglais.

AGAMEMNONAS

Mes pasiklydom, pasiklydom.

AJAKSAS

Ne, ne, štai ten,
Kur šviečia žiburiai.

HEKTORAS

Tik rūpesčių sukėliau jums.

AJAKSAS

Nėmaž.

Grįžta Achilas.

ULISAS

O štai Achilas palydės mus.

ACHILAS

Džiugu tave matyti, Hektorai.
Sveiki atvykę, princai.

AGAMEMNONAS

Na tai labanakt, Trojos prince.
Paskui Ajaksas palydės tave.

HEKTORAS

Dėkoju ir linkiu labos nakties,
Valdove graikų.

MENELAJAS

Labanakt, pone.

HEKTORAS

Labos nakties, mielasis Menelajau.

TERSITAS

Na jau „mielasis". Rado ką pavadinti „mieluoju".
Mielasis kloakos latake, mielasis srutų kubile!

ACHILAS

Sudie išeinantiems. Ateinantiems – sveiki atvykę!

AGAMEMNONAS

Sudie.

Agamemnonas ir Menelajas išeina.

ACHILAS

Senasis Hektorai, ir tu, jaunasis Diomedai,
Pabūkite su Hektoru nors valandėlę.

DIOMEDAS

Deja, nė minutėlei negaliu
Į šalį atidėti reikalo svarbaus.
Lik sveikas, Hektorai didysis!

HEKTORAS

Duok ranką.

ULISAS (*patylom Troilui*)

Pasek jo deglą. Jis pas Kalchą eina.
Jei nori, palydėsiu.

TROILAS

Man bus garbė, Ulisai.

HEKTORAS

Sudie. Geros nakties!

Išeina Diomedas. Ulisas ir Troilas nuseka įkandin.

ACHILAS

Sveiki atvykę mano palapinėn.

Išeina visi, išskyrus Tersitą.

TERSITAS

Tasai Diomedas – šlykštus veidmainis, pats niekšingiausias apgavikas, aš jo klastingom kalbom tikiu ne ką daugiau nei gyvatės šnypštimu. Pažadų tai jis tikrai nešykšti, loja kaip pasiutęs skalikas, bet kada juos įvykdys, tik astrologai težino, jau tai būtų tikras stebuklas. Jau greičiau mėnulis ims šviesti kaip saulė, nei Diomedas tesės savo žodį. Jau mieliau atsisakysiu malonumo pasilikti su Hektoru, bet jį paseksiu. Sklinda kalbos, kad jis įsitaisė kažkokią Trojos šliundrą ir naudojasi išdaviko Kalcho palapine. Pašniukštinėsiu. Visur vien ištvirkavimas! Visur tik nepasotinami pasileidėliai!

II scena

Graikų stovykla. Priešais Kalcho palapinę.
Įeina Diomedas.

DIOMEDAS

Ei, ar tu čionai? Atsiliepk!

KALCHAS (*viduje*)

Kas ten?

DIOMEDAS

Diomedas, Kalchai, ne kas kitas. O kur tavo duktė?

KALCHAS (*viduje*)

Tuojau ateis pas tave.

Atokiau įeina Troilas ir Ulisas. Po jų pasirodo Tersitas.

ULISAS

Toliau nuo deglo atsistokim.

Įeina Kresida.

TROILAS

Žiūrėkit, Kresida pas jį ateina.

DIOMEDAS

Sveika, globotine manoji!

KRESIDA

Sargybini mielasis, tik žodelį!

Šnibžda jam į ausį.

TROILAS

Ak, kaip intymiai!

ULISAS

Sutiko vyrą – tuoj čiulbėti ima!

TERSITAS

Tokį čiulbuonėlį kiekvienas vyras gali pasigauti,
tik jauko paberk.

DIOMEDAS

Ar atsiminsi?

KRESIDA

Ar atsiminsiu? Taip!

DIOMEDAS

Na tai žiūrėk, kad tavo žodžiai
Neprasilenktų su darbais.

TROILAS

Ką ji atminti turi?

ULISAS

Tylos! Klausyk!

KRESIDA

Ak, mielas graike, aš pamesiu galvą!

TERSITAS

O kokia niekšybė!

DIOMEDAS

Ir vis dėlto?..

KRESIDA

Ak, paklausyk...

DIOMEDAS

Na na, tu melagėlė!

KRESIDA

Aš negaliu... Tikrai... Ko nori?

TERSITAS

Jis tau sako: eime į nuošalią vietelę, aš tau fokusą parodysiu.

DIOMEDAS

Ką prisiekei man ištesėti?

KRESIDA

Meldžiu, šia mano priesaika nesinaudok,
Prašyk ko kito, mielas graike.

DIOMEDAS

Labanakt.

TROILAS

Ramiai, kantrybės.

ULISAS

Na ką, trojieti, pasakysi?

KRESIDA

Diomedai!

DIOMEDAS

Ne, ne, sudie. Manęs nebeapgausi.

TROILAS

Apgavo už tave geresnį.

KRESIDA

Palauk, dar žodelytį.

TROILAS

O prakeikimas!

ULISAS

Tu, prince, įširdai, prašau, eime,
Kol tavo įtūžis rūstingais žodžiais
Plačiai neišsiliejo. Šičia nesaugu.
Netikęs metas. Einame, meldžiu.

TROILAS

Dar palūkėkime, maldauju.

ULISAS

Pakaks jau, einame greičiau,
Esi suirzęs baisiai, prince.

TROILAS

Palaukime, meldžiu.

ULISAS

Tu netekai kantrybės, einam.

TROILAS

Palauk, prisiekiu pragaro kančiom,
Daugiau nė žodžio nepratarsiu.

DIOMEDAS

Na tai labanakt.

KRESIDA

Ne, ne, tu išeini supykęs.

TROILAS

O tau tai rūpi? Neištikimoji!

ULISAS

Ką pažadėjai, prince?

TROILAS

Jupiteriu prisiekiu, susiimsiu.

KRESIDA

Sargybini! Ak, graike!

DIOMEDAS

Ne, ne, sudie. Užteks gudrauti.

KRESIDA

Aš negudrauju, na, prieik arčiau.

ULISAS

O prince, tu drebi, eime.
Neišlaikysi.

TROILAS

Jinai jam glosto skruostą.

ULISAS

Eime, eime.

TROILAS

Ne, dėl Jupiterio, daugiau nė žodžio.
Tarp nuoskaudos ir mano norų stojo
Kantrybės siena. Palūkėk.

TERSITAS

Ak, kaip geidulio kipšas kutena šią porelę riebia
uodega ir putliais pirštukais. Nagi, ištvirkėliai, nagi!

DIOMEDAS

Tai sutinki?

KRESIDA

Ak, taip, neabejok daugiau manim.

DIOMEDAS

O kur tikrumo laidas?

KRESIDA

Atnešiu.

Išeina.

ULISAS

Žadėjau būt kantrus.

TROILAS

Nėra ko baimintis, Ulisai.
Aš nebe aš, nebesugaudau, ką jaučiu,
Esu gryna kantrybė.

Grįžta Kresida.

TERSITAS

Nagi, duok užstatą, duok, duok!

KRESIDA

Štai, Diomedai, ši apyrankė bus laidas.

TROILAS

Gražuole! Kurgi tavo meilės pažadai?

ULISAS

Troilai!

TROILAS

Žinau, esu kantrus. Jausmų nerodau.

KRESIDA

Apyrankę šią saugok akylai.
Ak, jis mane mylėjo... Išdavikė... Atiduok.

DIOMEDAS

Kieno jinai?

KRESIDA

Ar tai svarbu? Dabar ją vėl turiu.
Ir nebelauk manęs ryt vakare.
Pamiršk, kas buvo, Diomedai.

TERSITAS

Oi, kaip aštrina padėtį! Ne mergina, o skustuvas!

DIOMEDAS

Atimsiu ją.

KRESIDĄ

Apyrankę?

DIOMEDAS

Taip, ją.

KRESIDA

Dangau! O mano meilės laide!
Jisai dabar nemiega ir svajoja,

Prisimena tave, prisimena mane
Ir atsiduses glaudžia pirštinę prie lūpų,
Bučiuoja saldžiai – tartum aš tave.
Tasai, kuriam jis skirtas bus,
Turės ir mano širdį pasiimti.

DIOMEDAS

Širdis jau mano, laukiu laido.

TROILAS

Žadėjau būt kantrus.

KRESIDA

Ne, Diomedai, tu negausi jos.
Padovanosiu tau ką kita.

DIOMEDAS

Ji mano bus. Sakyk, kieno jinai?

KRESIDA

Ar tau svarbu?

DIOMEDAS

Na pasakyk, kieno gi ji?

KRESIDA

Ji to, kuris mane labiau mylėjo
Nei kada nors mylėsi tu. Tačiau
Šis laidas tavo. Imk.

DIOMEDAS

Kieno gi jis, sakyk.

KRESIDA

Prisiekiu tau visa Dianos palyda,
Iš mano lūpų neišgirsi.

DIOMEDAS

Rytoj prisikabinsiu jį prie šalmo,
Patikrinsiu gerbėjo tavo drąsą.

TROILAS

Nors būtumei pats velnias ir ant rago
Šį laidą užsimautum, nepabūgčiau.

KRESIDA

Kaip sakoma, kas buvo, tas pražuvo,
Aš tai, ką pasakiau, atsiimu atgal.

DIOMEDAS

Na ką, tada sudie.
Pakaks iš Diomedo juoktis.

KRESIDA

Ne, palūkėk. Vos ištariu žodelį,
Iššyk ir paklausai.

DIOMEDAS

Man pašaipos ne prie širdies.

TERSITAS

Ir man taip pat, Plutonas regi.
Tačiau kai pats šaipaus – taip miela.

DIOMEDAS

Tai man ateiti?

KRESIDA

Ateik, Jupiteri valdove! Lauksiu,
Ak, bėdą užsitraukiau.

DIOMEDAS

Sudie. Iki.

Diomedas išeina.

KRESIDA

Labanakt. Tik ateik.
Sudie, Troilai. Viena akimi
Teberegiu tave, bet širdimi

Kitur nukreipti trokštu kitą.
Lytie silpnoji, tavo didžią ydą
Paklyst pagimdė tai, kad mūsų protas
Vaizduotei tartum žaislas atiduotas.
Kai žvitrios akys – išminties valdovės,
Nelauki iš paklydėlių dorovės.

TERSITAS

Geriau sau būtų tarus atvirai:
„Kresida, tu į kekšę pavirtai."

ULISAS

Na, viskas baigta, prince.

TROILAS

Taip, baigta.

ULISAS

Tai ko gi delsiam?

TROILAS

Kiekvieną skiemenį čionai girdėtą
Aš noriu siela iki galo perprast.
Jų švelnų pokalbį atminęs klausiu:
Ar tai tiesa? O gal tik sapnavau?
Širdy vilties dar kibirkštėlė žiba
Ir trokšta atkakliai paneigti tai,

Ką matė akys, ką girdėjo ausys.
Lyg būtų mūsų juslės apgaulingos
Sukurtos vien tik tam, kad šmeižtų.
Ar Kresida tai buvo?

ULISAS

Kerėt nemoku aš, trojieti.

TROILAS

Tikrai ne ji.

ULISAS

Tikrų tikriausiai ji.

TROILAS

Juk man nepasimaišė protas?

ULISAS

Ir man nepasimaišė. Ją matei.

TROILAS

Nepatikėsiu, moterų vardu prisiekiu
Ir mūsų motinų garbe – nepulkim
Pritart šmeižikų palaidiems liežuviams,
Pagal Kresidą moterų nepeikim.
Mieliau manykim, kad ne ji čia buvo.

ULISAS

Bet argi mūsų motinas ji gali
Apjuodint paklydimais savo?

TROILAS

Negali. Nes ne ji čia buvo.

TERSITAS

Jis savo akimis pasitikėt nelinkęs.

TROILAS

Tai buvo Diomedo Kresida – kita,
Ne mano, ne, jei grožis turi širdį.
Jei laikos siela priesaikos šventai,
Jei pažadą palaimino dievai
Ir jei ištikimybė turi prasmę –
Ne ji tai buvo. Kokios paikos kalbos,
Ir taip, ir ne tuo pat metu teigiu!
Sudvejinta tikrovė! Protas gali
Joj prieš save sukilt ir nepražūt,
Ir pasiduot be sukilimo beprotybei:
Tai buvo Kresida, ne, ne, ne ji!
Kova didžiulė mano sieloj verda:
Tai, ko atskirti niekad negalėjai,
Išsiskiria labiau nei žemė ir dangus.
Tačiau atotrūkis tarp jų toks menkas,
Kad net pačios Arachnės staklės

Plonesnio siūlo austi neišaus.
Tikiu, tikiu tvirtai, tvirčiau nei stūkso
Plutono vartai – mus dangus sujungė!
Žinau, žinau, kaip regi pats dangus –
Šis dangiškas ryšys nutrauktas, išardytas!
Dabar jinai iš jo šykščių likučių,
Iš meilės šukių, priesaikų skeveldrų,
Iš netesėtų pažadų mazgelį naują
Sumazgė – prisirišo Diomedą.

ULISAS

Ar pusę to, ką pasakei, Troilai,
Išties širdy pajėgtum išgyvent?

TROILAS

Taip, graike! Ir įrėšiu savo kančią
Rašmenimis kraujuojančiais lyg Marso širdį
Sužeidusi aistra Venerai. Niekas
Dar savo meilės taip nėra branginęs.
Kresidą, graike, myliu aš tiek pat,
Kiek Diomedui neapykanta degu.
Apyrankė, prie šalmo jo segėsima,
Priklauso man, ir lai paties Vulkano
Nukaltas šitas šalmas būtų – jį
Sutrupins mano kardas. Vėtra,
Kurią uraganu vadina jūroj,
Įsukęs skaisčią saulę vėjo stulpas,

Praskrieja žeisdamas Neptūno ausį
Lėčiau nei mano lenktas kardas kris
Ant Diomedo.

TERSITAS

Na, šitas tai jau pakutens jį už gašlumą!

TROILAS

Melagė mano Kresida! Melagė!
Tegu prieš tavo negarbingą vardą
Nublanksta visos nedorybės!

ULISAS

Valdykis, prince.
Atkreipsi dėmesį tūžmastimi.

Įeina Enėjas.

ENĖJAS

Visur tavęs ieškojau, prince. Metas.
Jau Hektoras ginkluotas Trojon vyksta.
Ajaksas palydės tave namo.

TROILAS

Einu, Ajaksai. Na, sudie, Ulisai.
Sudie, paklydėle! O Diomedas
Tegu tvirtovę renčias ant galvos.

ULISAS

Lig vartų palydėsiu.

TROILAS

Nors paskubom dėkoju tau.

Troilas, Enėjas ir Ulisas išeina.

TERSITAS

O, kad aš galėčiau pamokyti tą niekšelį
Diomedą! Kaip varnas jam iškrankčiau nelaimę,
oi iškrankčiau. Patroklas man duos, ką tik
pageidausiu, jei papasakosiu jam apie šitą kekšę, jis
tokias šliundras mėgsta labiau nei papūga migdolus.
Paleistuvystė, paleistuvystė! Karai ir paleistuvystė!
Daugiau niekas paklausos neturi. Kad juos
nelabasis gerai pasvilintų!

Išeina.

III scena ❧

Troja. Priešais Priamo rūmus.
Įeina Hektoras ir Andromachė.

ANDROMACHĖ
Nejaugi mano vyras taip įtūžo,
Kad mano prašymams paliko kurčias?
Maldauju, šiandien neik į mūšį.

HEKTORAS
Prašaisi, kad įskaudinčiau tave?
Visais dievais prisiekiu – apsisprendžiau.

ANDROMACHĖ
Negerą sapną šiąnakt sapnavau.

HEKTORAS
Pakaks, nutilk.

Įeina Kasandra.

KASANDRA
Kur mano brolis Hektoras?

ANDROMACHĖ

Jis čia. Į kovą nuožmiai veržias.
Prašykime abi jo nuolankiai,
Parkritusios ant kelių melskim neiti.
Vien kraują sapnavau pernakt, vien šmėklos
Be perstogės kapojosi ir pjovės.

KASANDRA

Ak, pranašiškas sapnas!

HEKTORAS

Skambėk, trimite!

KASANDRA

Pražūsi, mielas broli, dėl dangaus!

HEKTORAS

Nutilk! Aš prisiekiau dievams!

KASANDRA

Dievai negirdi priesaikų tūžmingų.
Jie bjauris jom ne ką mažiau
Nei kepenų pašvinkusių auka.

ANDROMACHĖ

Ak, paklausyk! Negali būti šventa tai,
Kuo ketini pakenkti. Juk smurtu

Įgytą daiktą paaukoję, niekad
Mes neatpirksime blogų darbų.

KASANDRA

Stiprybė priesaikos – protingas tikslas.
Jomis švaistytis tikslu bet kokiu
Neverta. Hektorai, nusiginkluok.

HEKTORAS

Pakaks kalbų, pakaks.
Pirmiau garbė, paskui – kaip duos lemtis.
Gyvenimas visiems brangus, bet kai kuriems
Už jį garbė daugsyk brangesnė.

Įeina Troilas.

Jaunuoli, ar ir tu kovon?

ANDROMACHĖ

Kasandra, kvieski mano tėvą.

Kasandra išeina.

HEKTORAS

Ne, ne, Troilai, nusiimk šarvus.
Jaunuoli, aš šiandieną kausiuos pats.
Kol tavo raumenys nesutvirtėjo,

Į karo sūkurį dar nesiskubink.
Nusiginkluok, drąsuoli, nesirūpink,
Apginsiu šiandien ir tave, ir Troją.

TROILAS

Brolau, tave viena yda apnikus,
Kuri labiau nei žmogui dera liūtui.

HEKTORAS

Sakyk, kokia gi ta yda, Troilai?
Pabark mane.

TROILAS

Kai tavo kardas tartum vėtra taikos
Nušluot kovoj parklupusius graikus,
Liepi jiems keltis ir gyvent toliau.

HEKTORAS

Manau, elgiuos dorai.

TROILAS

Elgiesi kaip kvailys, brolau.

HEKTORAS

Kodėl gi, pasakyk?

TROILAS

Dievai gerieji regi,
Lai mūsų motinoms gailestingumas lieka,
O patys, sagtimis šarvus suveržę,
Vien keršto nuodą neškim ant kardų
Ir jais mažiausią gailestį pakirskim.

HEKTORAS

Gėdinga ir žiauru!

TROILAS

Tai karas, Hektorai brolau.

HEKTORAS

Troilai, šiandien kautis tau draudžiu.

TROILAS

O kas gi sulaikys mane? Nei Marsas
Delnais ugniniais, nei patsai likimas,
Nei Priamas su Hekube atsiklaupę,
Su ašarom maldaudami manęs,
Nei tu, brolau, iškėlęs aštrų kardą,
Manęs nesulaikysit. Niekas kelio
Man nepastos – nebent mirtis.

Grįžta Kasandra, vedina Priamu.

KASANDRA

O Priamai, įkalbėk jį, sulaikyk.
Jis tavo ramstis, jei prarasi jį,
O Trojos ātrama visos, žinok,
Sužlugs ir Troja.

PRIAMAS

Nurimki, Hektorai, eime namo,
Ir tavo motiną, ir žmoną šiąnakt
Pikti sapnai kankino, ir Kasandra
Tau pranašauja žūtį, net mane
Apėmus nuojauta tamsi, kad šiandien
Nelaimė tyko. Grįžk namo.

HEKTORAS

Enėjas jau kovos lauke.
Pasižadėjau graikams susigrumt
Ir, jeigu kario pažadą gerbiu,
Turiu šį rytą kautis.

PRIAMAS

Taip, suprantu, bet neik tenai.

HEKTORAS

Aš savo žodžio laužyt negaliu.
Man, tėve, pareiga – šventa, todėl
Neversk patirti gėdos ir balsu,

Kuriuo dabar smerki, mane palaimink
Ir sutikimą duok, karaliau Priamai.

KASANDRA

O Priamai, neklausyk jo!

ANDROMACHĖ

Nenusileisk jam, mielas tėve!

HEKTORAS

Mane supykdei, Andromache.
Jei tau išties brangus esu, išeik.

Andromachė išeina.

TROILAS

Ak, ši kvaila apsisapnavusi merga
Įgriso savo pranašystėm!

KASANDRA

Sudie, mielasis Hektorai!
Regiu, kaip miršti, kaip tavo akys bąla,
Kaip kraujas liejas iš gausių žaizdų,
Girdžiu, kaip Troja gaudžia, kaip Hekubė
Rauda pratrūksta, Andromachė klykia.
Visur vien nuostaba, vien sumaištis,
Aplink trojiečiai malas lyg apduję
Ir šaukia: „Hektoro nebėr. Nebėr!“

TROILAS

Šalin, šalin!

KASANDRA

Sudie, mielasis broli. Išeinu.
Ir pats save, ir Troją apgavai.

Išeina.

HEKTORAS

Valdove, nuostabą jos žodžiai kelia!
Pradžiugink miestą, mes kovosim narsiai
Ir vakare šlove pasidalysim.

PRIAMAS

Sudie. Telaimina tave dievai.

Priamas ir Hektoras išeina į skirtingas puses.
Pavojaus signalas.

TROILAS

Prasideda! Laikykis, Diomedai,
Be rankos liksiu, bet apyrankę atgausiu.

Įeina Pandaras.

PANDARAS

Tik paklausyk! Tik paklausyk!

TROILAS

Na, kas nutiko?

PANDARAS

Tau laiškas nuo vienos vargšės mergaitės.

TROILAS

Duok jį man.

PANDARAS

Toji sumauta džiova, ak, kaip mane kamuoja ta sumauta prakeikta džiova, ir dar tos nelemtos mergaitės likimas, tai viena bėda, tai kita, oi, vieną dieną pasimirsiu jums, ir akis katarakta traukia, o jau kaulus taip sopa, lyg būtų pats nelabasis apsėdęs, nežinau, ką ir manyti. Na, ką ji rašo?

TROILAS

Vien žodžiai, žodžiai, o širdies nėra,
Ne taip juk viskas buvo.

Plėšo laišką.

Tegu pavėjui skrenda, tepranyksta,
Ji mano meilę vis dar peni žodžiais,
O kitą džiugina meiliais darbais.

Troilas ir Pandaras išeina į skirtingas puses.

IV scena

Laukas tarp Trojos ir graikų stovyklos.
Vyksta grumtynės.
Įeina Tersitas.

TERSITAS

O kaip jie talžo ir tąso vienas kitą! Eisiu, pažiūrėsiu iš arčiau. Žiū, veidmainis, šlykštus niekšelis Diomedas prisitvirtino prie šalmo to įsimylėjusio bjauraus trojiečio pienburnio apyrankę! Ak, kad jiedu susieitų, o kad tasai jaunas, šliundrą įsimylėjęs Trojos asilėlis taip pamaigytų tą gašlų graikų pajodžargą, kad šis grįžtų pas savo melagę išsipusčiusią kekšę kaip apipešiotas gaidys be skiauterės. Beje, ir tų suktų nepraustaburnių, apipelijusių kaip pelių apgraužtas sūris niekdarių

gudrybės nieko vertos – nei Nestoro, nei to
lapino Uliso, nevertos nė sumauto skatiko.
Supjovė mišrūną šunėką Ajaksą su ne ką geresniu
šunpalaikiu Achilu, ir dabar štai jums – šunsnukis
Ajaksas pasipūtė labiau už šunsnukį Achilą ir
nusprendė šiandien nesikauti, todėl graikai metė
visas diplomatijos subtilybes ir nutarė elgtis kaip
barbarai. Puikumėlis!

Įeina Diomedas, jam iš paskos atseka Troilas.

O, žiūrėk, štai ir apyrankėlė, ir anas iš paskos.

TROILAS

Nebėk, net jei į patį Stiksą šoktum,
Aš pulčiau iš paskos tau.

DIOMEDAS

Aš traukiuos, o ne bėgu,
Ieškodamas, kur kautis patogiau,
Toliau nuo sumaišties skubu.
Laikykis!

TERSITAS

Gink savo šliundrą, graike, o tu, trojieti, savąją, na,
už apyrankę, už apyrankę!

Troilas ir Diomedas kaudamiesi išeina.
Įeina Hektoras.

HEKTORAS
Ei, kas tu, graike? Hektoro varžovas?
Aukštos kilmės garsus karys?

TERSITAS
Ne, kur jau ten, aš niekdarys, bjaurus
nepraustaburnis niekšas, šlykštus pasaulio
perėjūnas.

HEKTORAS
Tikiu tavim. Gyvenk.

Išeina.

TERSITAS
Tegu tave dievai palaimina už tai, kad manim
patikėjai, bet už tai, kad mane nugąsdinai –
nusisuk sprandą! Na, įdomu, kas nutiko tiems
dviem paleistuviams? Turbūt surijo vienas kitą. Tai
pasijuokčiau iš tokio stebuklo! Na taip, tam tikru
atžvilgiu paleistuvystė suryja pati save.
Einu, paieškosiu jų.

Išeina.

V scena ❧

Kita mūšio lauko vieta.
Įeina Diomedas ir tarnas.

DIOMEDAS

Eik, mano tarne, ir Troilo žirgą
Nuveski mano brangiajai Kresidai.
Sakyk, kad grožiui jos tarnauju uoliai
Ir nubaudžiau įsimylėjėlį trojietį.
Nuo šiolei – aš jos karžygys!

TARNAS

Tuoj pat skubu.

Išeina.
Įeina Agamemnonas.

AGAMEMNONAS

Pirmyn, pirmyn! Žiaurusis Polidamas
Menoną užmušė, o Margarelonas,
Tas išpera, Dorėją į nelaisvę paėmė.
Ir stūkso lyg kolosas, ietį krato
Virš nukautų karalių Kedijo
Ir Epistrofo kūnų. Mūsų Poliksenas

Taip pat nukautas. Amfimakas
Ir Tojas vaduojas mirtimi. Patroklas –
Nelaisvėj ar pražuvęs, Palamedas
Baisiausiai sužalotas. Šaulio tūžmastis
Įvarė siaubo graikams, Diomedai,
Skubėkim į pagalbą, arba žūsim.

Įeina Nestoras.

NESTORAS
Achilui neškite Patroklo kūną
Ir gėdinkit apsnūdėlį Ajaksą.
Už šimtą vyrų Hektoras kovoja,
Žiūrėk, tai raitas ant eiklaus Galačio,
Tai vėlei pėsčias suka kardą,
Ir graikai išsisklaido lyg žuvelės,
Pabūgusios įniršusio banginio,
Ar gula tartum pjaunami javai.
Ir šen, ir ten jis mikliai sukas,
Įsismarkavęs šitaip, kad atrodo,
Bet ką įstengtų padaryt, net tai,
Kas neįmanoma kitiems.

Įeina Ulisas.

ULISAS

Drąsiau, drąsiau, kariai, Achilas
Raudodamas ginkluojas, šaukias keršto.
Iš snūdo jį pažadino Patroklo kūnas
Ir mirmidonų sumuštų pulkai –
Be nosių, rankų, žaizdomis aptekę
Jie Hektorą vis keikdami pas jį suplūdo.
Ajaksas, draugui kritus, kaip pašėlęs
Putojas, griebęs ginklą, ir Troilo
Ieškodamas riaumoja – šiandien šis
Pranoko pats save,
Be pastangų parodė tokią galią,
Lyg būtų be klastos pati lemtis
Jam nugalėti skyrus.

Įeina Ajaksas.

AJAKSAS

Troilai, ei baily, Troilai!

Išeina.

DIOMEDAS

Štai jis, štai.

Išeina.

NESTORAS

Taip, taip, eime kartu.

Išeina.
Įeina Achilas.

ACHILAS

Kur Hektoras?
Ei, pasirodyk, nekaltų vaikų žudike.
Tuoj sužinosi, kaip Achilas tūžta.
Kur Hektoras, aš ieškau Hektoro!

Išeina.

VI scena

Kita mūšio lauko dalis.
Įeina Ajaksas.

AJAKSAS

Troilai, ei baily Troilai, pasirodyk!

Įeina Diomedas.

DIOMEDAS

Troilai, kur Troilas?

AJAKSAS

Kodėl jo ieškai?

DIOMEDAS

Pamokyt noriu.

AJAKSAS

Jei būčiau karvedys, tau visą valdžią
Galėčiau perleist, bet Troilas mano!
Na kurgi jis?

Įeina Troilas.

TROILAS

O išdavikas Diomedas! Atsigręžk!
Už žirgą man gyvybe sumokėsi.

DIOMEDAS

Ak, štai kur tu!

AJAKSAS

Į šalį, Diomedai!
Su juo aš vienas kausiuos!

DIOMEDAS

Jis mano. Neužleisiu.

TROILAS

Tai pulkite abu, melagiai graikai!

Išeina kaudamiesi.
Įeina Hektoras.

HEKTORAS

Puiku, Troilai! Pulk, jaunėli!

Įeina Achilas.

ACHILAS

Ak štai kur tu! Na, pulk!

HEKTORAS

Pirmiausia atsikvėpk.

ACHILAS

Įgriso tavo mandagumas man, trojieti!
Deja, seniai jau mūšio mano rankos
Nėra ragavusios, tad pasidžiauk,
Pasitarnavo mano aplaidumas tau,
Tačiau atmink – netrukus susitiksim,
O lig tol – keliauk sau sveikas.

Išeina.

HEKTORAS

Laimingo kelio.
Nors būčiau kaulus pramankštinęs
Mielai su tavimi.

Grįžta Troilas.

Kas atsitiko, broli?

TROILAS

Ajaksas į nelaisvę paėmė Enėją!
Visais dangaus žaibais prisiekiu,
Pakliūsiu į nelaisvę pats, bet jį
Išlaisvinsiu, atminki šiuos žodžius,
Gyvenimas nėmaž man nebrangus.

Išeina.
Įeina puošniais šarvais pasipuošęs karys.

HEKTORAS

Stok, graike! Kaip regiu, esi kilmingas.
Išsigandai? Kokie šarvai nuostabūs!
Prakiurdysiu juos, išlukštensiu
Ir pasiimsiu. Ne? Bijai, slepies?
Na, bėk, bet tau jau niekas nepadės.

Išeina.

VII scena

Kita mūšio lauko vieta.
Įeina Achilas, lydimas mirmidonų.

ACHILAS

Klausykit, mirmidonai, ir atminkit,
Visur man sekit iš paskos, bet kautis
Nepulkit, būkite jėgas sutelkę.
O kai surasiu Hektorą nelemtą,
Visi sugriūkime ant jo su ginklais,
Ir negailėkim, kirskim iš peties.
Pirmyn, lai taps mūs siekis kūnu,
Tegu didysis Hektoras pražūna.

Išeina.
Kaudamiesi įeina Menelajas ir Paris, paskui pasirodo Tersitas.

TERSITAS

O, susikibo raguotasis ir tas, kuris tuos ragus jam įtupdė. Na, jautuk! Na, šunie! Pulk, Pari, pulk, dviragi spartieti! Pulk, Pari, pulk! Jautukas ima viršų! Saugokis jo ragų!

Paris ir Menelajas išeina.

Įeina Margarelonas.

MARGARELONAS

Stok, verge! Kaukis!

TERSITAS

O tu kas toks?

MARGARELONAS

Nesantuokinis Priamo palikuonis.

TERSITAS

Aš ir pats pavainikis, man patinka pavainikiai. Aš ir
pradėtas kaip pavainikis, ir auklėtas kaip pavainikis,
ir protu esu pavainikis, ir narsa – pavainikis,
visas mano gyvenimas – vienas neteisėtumas.
Toks tokiam nekanda, tai kodėl pavainikis turėtų
kąsti pavainikiui? Pasisaugok, kivirčytis mums
pražūtinga – kai kekšių vaikai susipeša dėl kekšės,
lauk nelaimės. Todėl sudie, išpera!

Išeina.

MARGARELONAS

Kad tu, baily, prasmegtum skradžiai!

Išeina.

VIII scena

Kita mūšio lauko vieta.
Įeina Hektoras.

HEKTORAS

Gražus iš išorės, viduj – supuvęs,
Gyvybę jam kainavo žibantys šarvai.
Pakaks šiai dienai nuveiktų darbų,
Nuo kraujo, karde, pailsėk ir tu.

Nusivelka šarvus.
Įeina Achilas su mirmidonais.

ACHILAS

Pažvelki, Hektorai, kaip leidžias saulė,
Kaip sliūkina grasi naktis jos pėdomis.
O sulig gęstančia diena mirtis
Užmerkti rengiasi ir tau akis.

HEKTORAS

Beginklis, graike, aš, o tu – ginkluotas.

ACHILAS

Vyručiai, pulkit! Šio žmogaus ieškojau!

Hektoras parkrenta.

Dabar eilė Iljonui! Žluki, Troja!
Štai tavo kaulai, kraujas ir širdis!
O mirmidonai, teišgirsta žmonės:
Achilas didį Hektorą nukovė.

Skamba pasitraukimo signalas.

Klausykit, trimituoja! Graikai atsitraukia.

MIRMIDONAS

Trojiečiai irgi atsitraukia, vade.

ACHILAS

Naktis lyg slibinas juodais sparnais
Užklojo žemę, armijas išskyrė.
Ilsėkis, karde, tu beveik sotus,
Skanėsto paragavęs, snausk ramus.

Įkiša kardą į makštis.

Dabar prie mano žirgo uodegos
Pririškite trojietį – vilksiu iš paskos.

Išeina.

IX scena

Kita mūšio lauko vieta.
Skamba atsitraukimo signalas. Riksmai.
Įeina Agamemnonas, Ajaksas, Menelajas,
Nestoras, Diomedas ir kiti.

AGAMEMNONAS

Klausykit! Koks ten triukšmas?

NESTORAS

Tai būgnai!

KAREIVIAI (*už scenos*)

Achilas! Achilas! Hektoras nukautas! Achilas!

DIOMEDAS

Jie šaukia, kad Achilas Hektorą nukovė.

AJAKSAS

Ir ko čia girti – Hektoro šaunumo
Tiek pat, kiek ir Achilo buvo.

AGAMEMNONAS

Kantrybės. Mūsų pasiuntiniui liepkit
Achilą į svečius pas mus pakviesti.

Jei, dangui panorėjus, didvyris jų žuvo,
Nuo šiol kivirčams galas, Troja – žlugo.

Išeina.

X scena

Kita mūšio lauko vieta.
Įeina Enėjas, Paris, Antenoras ir Deifobas.

ENĖJAS

Sustokit! Esam padėties valdovai.
Namo negrįšime, nakvosim čia.

Įeina Troilas.

TROILAS

Nelaimė, Hektoras negyvas!

VISI

Negyvas? Hektoras? Apsaugokit, dievai!

TROILAS

Jis mirė. Ir žudikas jo lavoną,
Prie arklio uodegos pririšęs,
Gėdingai valkioja po mūšio lauką.
Dangau, ko lauki? Tūžmastim pratrūk!
Dievai, valdovai, pagailėkit Trojos!
Užgriūkite ją pražūtim staigia,
Kad gėda mūsų užkankint nespėtų.

ENĖJAS

Troilai, baugini kariauną visą.

TROILAS

Nesupranti manęs, jei taip kalbi.
Aš sprukt neraginu, negąsdinu mirtim.
Manęs jokia bausme jau nebegali
Išgąsdinti nei žmonės, nei dievai.
Negyvas Hektoras. Kas drįs pranešti
Tai Priamui ar Hekubei? Kas į Troją
Nulėkęs kaip apuokas sudejuos:
„Pražuvo Hektoras“? Nuo šios žinios
Pavirs į uolą Priamas, o mūs žmonos,
Ir dukterys raudodamos sustings
Iš skausmo kaip Niobė. Žodžiai šie
Paliks be žado Troją. Na, eime,
Negyvas Hektoras, daugiau nėra
Ką pasakyti, bet žiūrėkit, štai

Ant Frigijos laukų puikuojas tuntai
Šlykštaus niekšingo priešo palapinių.
Vos Helijas nubus, išsyk jas pulsiu
Be gailesčio. O tu, baily storsprandi,
Atmink, kad mes abu šioj žemėj
Neišsiteksim niekada. Tave
Sekiosiu tartum sąžinė juoda,
Kuri pagimdo kliedesio slogutį.
Tvirtybės, grįžkime į Troją drąsiai,
Ryt kruvinam keršte paguodą rasim.

Išeina Enėjas ir trojiečiai.
Troilui išeinant, iš kitos scenos pusės pasirodo Pandaras.

PANDARAS

Palauk, palauk!

TROILAS

Niekingas sąvadautojau, šalin!
Lai tavo vardą amžiais gėda temdo!

Visi išeina, išskyrus Pandarą.

PANDARAS

Še tai tau, puikus vaistas mano sopantiems kaulams! Ak, žmonės, žmonės! Kaip jie nekenčia savo vargšų tarpininkų. Ak, išdavikai

ir sąvadautojai, kaip neteisingai jums atlyginama už sąžiningą triūsą! Kodėl taip vertinamos mūsų paslaugos, bet šitaip nekenčiamas amatas? Reikėtų apie tai sukurti eilėraštį. Na, tarkim:

Kukli bitutė dūzgauja linksmai,
Kol varva medumi namai.
Bet vos geluonies ji netenka,
Nutyla dūzgesys, korys užanka.

Visiems prekijams, prekiaujantiems žmogaus kūnu, derėtų užsirašyti šiuos žodžius ant savo rūmų sienų.

Regiu – čia sąvadautojų apsčiai!
Pandaro dalią apraudokime karčiai.
Jei verkt nemokat, padejuokit gailiai,
Ne dėl manęs, tegu dėl savo kailio.
Bičiuliai amato, ausis ištempkit,
Netrukus testamentą jums paskelbsiu.
Na ne, man šičia kiek baugu prabilti,
Tulžis šioms damoms gali tuoj sukilti!
Kol kas triūsu kitiems ir sau įtiksiu,
O jums testamentu ligas paliksiu.

Išeina.

Turinys

Shakespeare, William
Sh-03
Klaidų komedija. Troilas ir Kresida / William Shakespeare;
iš anglų kalbos vertė Saulius Repečka. – Vilnius: Lietuvos
rašytojų sąjungos leidykla, 2016. – 400 p.

ISBN 978-9986-39-900-1

Williamas Shakespeare'as – garsiausias Europos Renesanso
dramaturgas. Ši knyga pirmą kartą lietuviškai pristato dvi pjeses,
leidžiančias geriau pažinti didžiojo anglų rašytojo kūrybą.
„Klaidų komedija" sukurta apie 1592 m. Joje, remiantis farso tradicija,
pasakojama klasikinė istorija apie du likimo išskirtus dvynius.
„Troilas ir Kresida" laikoma mįslingiausia autoriaus drama.
Ji parašyta apie 1602 m. Tragikomedijos veiksmas sukasi
apie Troją ir gražiąją Eleną.

UDK 821.111-2

William Shakespeare

Klaidų komedija
Troilas ir Kresida

PJESĖS

Redaktorė Janina Riškutė

Dailininkė Deimantė Rybakovienė

Maketuotoja Dalia Kavaliūnaitė

Išleido Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla,
K. Sirvydo g. 6, LT-01101 Vilnius
www.rsleidykla.lt
info@rsleidykla.lt

Spausdino UAB BALTO print,
Utenos 41a, LT-08217 Vilnius

Williamas Shakespeare'as – genialus anglų poetas, garsiausias Europos Renesanso dramaturgas. Jo pjesės iki šiol dažniausiai statomos teatrų scenose, o kūrybos poveikis pasaulio kultūrai milžiniškas. 2016-aisiais plačiai minimos 400-osios didžiojo kūrėjo mirties metinės.

Ši knyga pirmą kartą lietuviškai pristato dvi pjeses, leidžiančias geriau pažinti rašytojo kūrybą. „Klaidų komedija" sukurta apie 1592 m. Joje, remiantis farso tradicija, pasakojama klasikinė istorija apie du likimo išskirtus dvynius. Siužetas labai senas ir sutinkamas įvairių tautų folklore. Šmaikštus, nuotaikingas kūrinys sulaukė daugybės pastatymų įvairiuose pasaulio teatruose, jis pritaikytas operos bei muzikinio teatro scenoms, televizijai.

„Troilas ir Kresida" laikoma mįslingiausia W. Shakespeare'o drama. Ji parašyta apie 1602 m. Tragikomedijos veiksmas sukasi apie Troją ir gražiąją Eleną. Rašytojos ir kritikės Joyce Carol Oates teigimu, tai vienas moderniausių autoriaus kūrinių. Pasak jos, ši pjesė šiuolaikinį skaitytoją stulbina temomis, kurios būdingos XX amžiui.

9 789986 399001